

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Навчально-науковий інститут економіки і управління
Кафедра фінансів

«До захисту в ЕК»

Директор інституту

(підпис)

Олег ШЕРЕМЕТ
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023 р.

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

(підпис)

Лада ШІРІНЯН
(ім'я та прізвище)

«__» _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Фінанси, банківська справа та страхування
на тему: **Ресурси банківської установи: формування та управління**

Виконав: здобувач 2 курсу, групи ФІ-2-9М

Герасименко Дарія Дмитрівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Керівник: Бойко Світлана Василівна
(прізвище, ім'я, по батькові повністю)

(підпис)

Рецензент Ольга Петухова
(ім'я та прізвище)

(підпис)

Я, як здобувач (ка) Національного університету харчових технологій, розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я, не надавав (ла) і не одержував (ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач (ка) _____
(підпис)

Київ – 2023р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут економіки і управління
 Кафедра фінансів
 Освітній ступінь магістр
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
 (шифр і назва)
 Освітньо-професійна програма Фінанси, банківська справа та страхування
 (назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фінансів

/Лада ШІРІНЯН/

« » 20 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Герасименко Дарії Дмитрівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Ресурси банківської установи: формування та управління

керівник проекту (роботи) Бойко С.В., доцент, к.е.н.
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «29» вересня 2022 р. № 575-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 02 лютого 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи закони та нормативно-правові документи, які регулюють банківську діяльність в Україні, підручники, періодичні видання, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, які вивчають особливості формування та управління ресурсами банківських установ, фінансова звітність, показники діяльності, статут та ліцензії АТ «ОТП Банк», дані НБУ

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Розділ 1. Теоретичні аспекти формування та управління ресурсами банківської установи

Розділ 2. Аналіз ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк»

Розділ 3. Шляхи вдосконалення процесу формування та управління ресурсами банківської установи

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) рис. 1.1. Функції ресурсів банківської установи, рис. 1.2. Класифікація ресурсів банківської установи, рис. 2.1. Загально-організаційна структура управління АТ «ОТП Банк», табл. 2.1 Аналіз динаміки активів АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., табл. 2.2 Структура активів АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., табл. 2.3 Нормативи ліквідності АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., рис. 2.2. Регулятивний капітал АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., табл. 3.2 Варіанти структури ресурсів АТ «ОТП Банк», табл. 3.3 Розрахунок середньозваженої вартості капіталу АТ «ОТП Банк» за

різними варіантами структури ресурсів, рис. 3.1. Оптимальна структура ресурсів АТ «ОТП Банк» за критерієм мінімізації WACC, табл. 3.4 Розрахунок ефекту фінансового левериджу АТ «ОТП Банк» за різними варіантами структури його ресурсів, табл. 3.5 Розрахунок чистих активів АТ «ОТП Банк» за різними варіантами структури його ресурсів, рис. 3.2. Оптимальна структура ресурсів АТ «ОТП Банк» за критеріями максимізації фінансової стійкості та вартості бізнесу.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I	Бойко С.В.		
II	Бойко С.В.		
III	Бойко С.В.		

7. Дата видачі завдання 29 вересня 2022 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	Вибір теми, написання заяви і узгодження плану кваліфікаційної роботи з керівником	29.09.2022	
2	Робота над 1-м розділом та перевірка керівником	09.11.2022	
3	Робота над 2-м розділом та перевірка керівником	30.11.2022	
4	Робота над 3-м розділом та перевірка керівником	21.12.2022	
5	Оформлення роботи і подання керівникові для проходження попереднього захисту	09.01.2023	
6	Попередній захист	17.01.2023	
7	Подання кваліфікаційної роботи з підтвердження керівника на перевірку академічного плагіату.	24.01.2023	
8	Доопрацювання кваліфікаційної роботи після попереднього захисту та перевірки на плагіат, узгодження змісту доповіді та презентації з керівником, отримання відзивів на роботу	30.01.2023	
9	Підпис остаточного варіанту роботи завідувачем кафедри	02.02.2023	

Здобувач

(підпис)

Герасименко Д.Д.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис)

Бойко С.В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Герасименко Д. Д. «Ресурси банківської установи: формування та управління»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Національний університет харчових технологій, Київ, 2022.

Кваліфікаційна робота присвячена розв'язанню теоретичних, методичних та практичних проблем забезпечення формування та управління ресурсами банківської установи.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаної літератури і додатків.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження та сформульовано основні завдання.

У першому розділі розкрито сутність ресурсів банківської установи, їх класифікація, а також розглянуто особливості формування та управління ресурсами банківської установи.

Другий розділ присвячено розкриттю загальної характеристики АТ «ОТП Банк», аналізу його фінансового стану та оцінці ресурсного забезпечення банку.

У третьому розділі обґрунтовано шляхи удосконалення формування та управління ресурсами банківської установи, а також перспективи їх оптимізації на базі аналізу зарубіжного досвіду та результатів проведеного дослідження.

Ключові слова: банківська діяльність, ресурси комерційного банку, капітал, зобов'язання, формування ресурсів банківської установи, управління ресурсами банківської установи

SUMMARY

Gerasymenko D. “Resources of a banking institution: formation and management”

Master's work for obtaining Master's degree in specialty 072 Financial, Banking and Insurance. National University of Food Technologies, Kyiv, 2022.

The master's work is devoted to solving theoretical, methodological and practical problems of providing formation and management of resources of banking institution.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of used literature and applications.

The introduction substantiates the relevance of the topic of research and formulates main tasks.

The first chapter describes the essence of the resources of the banking institution, its classification, the specifics of the formation and management of the resources of the banking institution.

The second chapter is devoted to the disclosure of the general characteristics of JSC “OTP Bank”, analysis of its financial condition and assessment of the bank’s resource provision.

In the third chapter the directions for improving the formation and management of the banking institution's resources, as well as the prospects for their optimization based on the analysis of foreign experience and the results of the conducted research, are substantiated.

Key words: *banking activity, resources of a commercial bank, capital, liabilities, formation of resources of banking institution, management of resources of banking institution.*

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	10
1.1. Теоретичні підходи до трактування поняття «ресурси банківської установи».....	10
1.2. Класифікація ресурсів банківської установи.....	17
1.3. Особливості формування та управління ресурсами банківської установи.....	29
Висновки до розділу 1.....	38
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АТ «ОТП БАНК»	40
2.1. Загальна характеристика АТ «ОТП Банк».....	40
2.2. Аналіз фінансового стану АТ «ОТП Банк».....	45
2.3. Оцінка ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк».....	53
Висновки до розділу 2.....	70
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ	72
3.1. Зарубіжний досвід управління ресурсами банківської установи.....	72
3.2. Напрями удосконалення формування та управління ресурсами банківської установи.....	81
3.3. Перспективи оптимізації ресурсів банківської установи.....	87
Висновки до розділу 3.....	101
ВИСНОВКИ	103
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	107
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Банківські установи посідають провідне місце на фінансовому ринку серед інших фінансових інститутів. Їх діяльність має суттєвий вплив на розвиток економіки країни та окремих її складових. Протягом останніх років банківська система України перебувала на етапі структурних змін. Так, у зв'язку з нестабільністю економічного та політичного становища в країні протягом 2016-2017 років відбулося різке скорочення кількості банківських установ та їх відділень та продовжується вказана тенденція у 2018-2021 роках. Окрім того, розвиток інформаційних систем та технологій спричинив впровадження в цьому десятиріччі Інтернет-банкінгу та проведення автоматизації процесів, що призвело до скорочення кількості банківських відділень та зменшення рівня витрат банківських установ.

Якість функціонування банківської системи будь-якої країни, в першу чергу, залежить від стану ресурсної бази банківських установ. Практичний аналіз процесу формування та управління ресурсною базою банківських установ ускладнюється різноманітністю та невпорядкованістю теоретичної та практичної інформації про ресурси банківської установи. Окрім того, існує велика кількість типів банківських установ, залежно від функцій, які вони здійснюють. Так, є універсальні банківські установи, які надають весь спектр банківських послуг, і спеціалізовані банківські установи, які виконують одну або декілька функцій. Таким чином, процеси формування та управління ресурсами будуть різними для таких банківських установ.

Варто також зазначити, що на сьогоднішній день розвиток банківської системи стримується як зовнішніми, так і внутрішніми обставинами. До зовнішніх обставин варто віднести введення з 24 лютого 2022 року в країні воєнного стану в результаті ескалації російсько-українського збройного конфлікту, а також поширення з 2019 року світової пандемії COVID-19, що має негативний вплив на діяльність всіх учасників фінансового ринку, в тому числі і банківських установ. До внутрішніх стримуючих факторів слід віднести недостатній рівень кваліфікації персоналу,

капіталізації та бізнес-планування банківських установ, що підтверджується негативними наслідками у банківській системі після ряду кризових явищ, з якими з 2008 року стикалася банківська система України, а також фіктивний характер капіталу окремих банківських установ.

Проблемі формування та управління ресурсами банківських установ було присвячено ряд робіт як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, серед яких варто виділити праці Орехова К.В. та Костюков О.А. [1], Сисоєнко І.А. та Карлюка Д.О. [2], Онищенко Ю.І. та Коробченко М.О. [3], Домровської Л.В. та Потриваєвої В.К. [4], а також Коновалової Н. та Каплинської А. [5], Тогаєва У.С. та Зубайдуллаєва Ф.А. [6], Раджеша А., Нантіні М., Сіваранджані П., Пракаша П. та Гокуланатана С. [7], Асірі Б.К. [8] та Шубірі А. [9]. Однак, незважаючи на це, необхідність дослідження та вдосконалення процесу формування та управління ресурсами банківської установи в умовах воєнного стану набуває своєї актуальності. Адже, діяльність банківських установ має вплив на функціонування економіки країни, в тому числі, на добробут населення. Ефективність діяльності банківських установ досягається в результаті проведення оптимізації всіх її аспектів і, в першу чергу, саме формування ресурсної бази.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних аспектів формування та управління ресурсами банківської установи та обґрунтування шляхів вдосконалення даного процесу.

Поставленою метою були визначені наступні **завдання дослідження**:

- узагальнення теоретичних підходів до трактування поняття «ресурси банківської установи»;
- проведення класифікації ресурсів банківської установи;
- визначення особливостей формування та управління ресурсами банківської установи;
- ознайомлення з загальною характеристикою АТ «ОТП Банк»;
- аналіз фінансового стану банківської установи;
- оцінка ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк»;
- дослідження досвіду зарубіжних країн щодо управління ресурсами банківської установи;

- розробка напрямів удосконалення процесу формування та управління ресурсами банківської установи;
- обґрунтування основних перспектив оптимізації ресурсів банківської установи.

Об’єктом дослідження є процес формування та управління ресурсами банківської установи.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні аспекти формування та управління ресурсами банківської установи.

Методи дослідження. В процесі написання кваліфікаційної роботи були використані наступні методи: бібліографічного дослідження – для узагальнення теоретичних підходів до трактування поняття «ресурси банківської установи» та класифікації ресурсів банківської установи, індукції та дедукції – для визначення особливостей формування та управління ресурсами банківської установи, історичний – для ознайомлення з загальною характеристикою АТ «ОТП Банк», аналітичний, табличний та графічний – для аналізу фінансового стану та оцінки ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк», порівняння та систематизації – для дослідження досвіду зарубіжних країн щодо здійснення управління ресурсами банківської установи, логічного узагальнення – для розробки напрямів удосконалення процесу формування та управління ресурсами банківської установи, прогнозування – для обґрунтування основних перспектив оптимізації ресурсів банківської установи.

Інформаційна база дослідження включає закони та нормативно-правові документи, які регулюють банківську діяльність в Україні, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, фінансову звітність, показники діяльності, статут та ліцензії АТ «ОТП Банк», дані НБУ, а також підручники та періодичні видання з даної теми.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані результати під час написання кваліфікаційної роботи можуть бути використані менеджерами АТ «ОТП Банк» в процесі формування та управління ресурсами банківської установи, а також здобувачами вищої освіти в навчальному процесі.

Апробація результатів дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи доповідалися і обговорювалися на таких міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Вдосконалення економіки та фінансової системи країни: сучасний стан та перспективи» (Запоріжжя, 23 листопада 2019 р.), «Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті» (Київ, 15-16 квітня 2021 р.), «Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті» (Київ, квітень – травень 2022 р.). За результатами дослідження опубліковано 2 наукові праці у наукових фахових виданнях України.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

1.1. Теоретичні підходи до трактування поняття «ресурси банківської установи»

Ресурси банківської установи становлять основу її функціонування. Саме за їх рахунок банківська установа здійснює активні операції, результатом яких є отримання прибутку, ліквідності, ефективності діяльності та підвищення конкурентоспроможності банку. Дослідження ресурсів банківської установи як окремої економічної категорії та одного з проявів діяльності банківської установи викликає інтерес науковців протягом багатьох років. Це спричинює наявність різних підходів до трактування поняття «ресурси банківської установи» в працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Таким чином, необхідним є аналіз наявних трактувань даного поняття з метою подальшого визначення найбільш повного та актуального визначення.

Коновалова Н. та Каплинська А. у своїй праці розглядають ресурси банківської установи як сукупність власного капіталу та зобов'язань банківської установи, які формуються нею під час проведення пасивних операцій та виступають джерелом фінансування активних операцій банківської установи [5, с. 372]. Інші зарубіжні науковці ототожнюють поняття «ресурси банківської установи» з коштами, які надходять з внутрішніх та зовнішніх джерел, знаходяться в розпорядженні банківської установи та використовуються нею для фінансування діяльності та здійснення інвестицій [10]. Загалом, аналіз праць зарубіжних вчених показав практичну відсутність дослідження поняття «ресурси банківської установи» як окремого об'єкта. Так, розкриття сутності відповідного поняття зарубіжними авторами здійснюється через дослідження пасивних операцій банківської установи.

Дрогоруб І.В. визначає ресурси банківської установи як сукупність фінансових, технічних, інформаційних, трудових та інших ресурсів, які перебувають в розпорядженні банківської установи та використовуються нею для забезпечення досягнення прибутковості діяльності, виробничого, а також соціального розвитку [11, с. 54-55].

На думку Коваленко М.О., ресурси банківської установи – це сукупність виражених у грошовій формі матеріальних та нематеріальних активів банківської установи, які знаходяться в її розпорядженні, використовуються нею для здійснення діяльності, а саме для виконання основних функцій та здійснення операцій банківською установою, а також для отримання нею позитивного фінансового результату [11, с. 55].

Вовчак О. Д., натомість, вважає, що ресурси банківської установи представлені виключно її грошовими коштами, якими розпоряджається банківська установа в процесі своєї діяльності і які вона використовує для фінансування активних та інших операцій [12]. Схожої думки дотримується й Алексеєнко М.Д., який у своїй праці трактує поняття «ресурси банківської установи» як грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні банківської установи та спрямовуються нею для фінансування банківських операцій, в тому числі, інвестиційних та кредитних [11, с. 54].

Синенький М.О. розглядає ресурси банківської установи як сукупність засобів, які знаходяться в розпорядженні банківської установи і використовуються нею з метою одержання прибутку та забезпечення її ефективного функціонування в цілому [13].

Заруба О.Д. надає наступне трактування поняття «ресурси банківської установи»: «ресурси банківської установи – це сукупність всіх коштів, які представлені власними та залученими від фізичних та юридичних осіб ресурсами та які можуть бути використані банківською установою задля проведення банківських операцій, в першу чергу, кредитних, в процесі здійснення своєї діяльності [14, с. 5].

Руцишин Н.М. у своїй праці розглядає поняття «ресурси банківської установи» в мікроекономічному та макроекономічному аспектах. Так, в

мікроекономічному аспекті, ресурси банківської установи – це фінансові ресурси, які має в своєму розпорядженні банківська установа та які вона використовує для здійснення своєї комерційної діяльності відповідно до вимог чинного законодавства. В свою чергу, в макроекономічному аспекті під банківськими ресурсами розуміють ресурси всієї банківської системи або сукупність економічних відносин, які виникають в процесі формування, розподілу та використання відповідною системою коштів на макроекономічному рівні.

Відповідно до макроекономічного аспекту, ресурси банківської установи покликані забезпечити економічне зростання, в тому числі грошово-кредитного мультиплікатора, соціальну стабільність, довіру та добробут населення. Окрім того, ресурси банківської установи виступають важливим джерелом підвищення її ліквідності та надійності, а також джерелом інвестицій в економіку, зокрема, в її реальний сектор.

Відповідно до мікроекономічного аспекту, ресурси банківської установи є передумовою отримання нею прибутку та задоволення вимог кредиторів та інвесторів. Завдяки достатньому обсягу та оптимальному співвідношенню ресурсів підвищується капіталізація банківської установи, зростає довіра до неї з боку клієнтів, що сприяє налагодженню з ними тривалих ділових відносин [15, с. 67].

Рисін В.В. та Рисін М.В. розглядають поняття «ресурси банківської установи» у вузькому та широкому розумінні. У вузькому розумінні ресурси банківської установи розглядаються як вільні грошові кошти суб'єктів економіки, які акумулюються банківською установою на умовах позики або створення зобов'язань власності та використовуються нею в процесі своєї діяльності шляхом розміщення на фінансовому ринку задля одержання прибутку. У широкому розумінні, в свою чергу, ресурси банківської установи розглядаються як сукупність власних та залучених фінансових інструментів та грошових коштів, які акумулюються банківською установою, перебувають в її розпорядженні та використовуються нею під час проведення активних операцій та надання банківських послуг.

Алексеєнко М.Д., натомість, вважає, що ресурси банківської установи спрямовуються на фінансування активних операцій не в повному обсязі. Так,

ресурси банківської установи розглядаються науковцем як сукупність фінансових ресурсів, що формуються банківською установою та спрямовуються нею на купівлю майна та майнових прав, щоб розпочати діяльність, а в подальшому – задля забезпечення ефективного функціонування та розвитку банківської установи, а також на фінансування банківських операцій, пов'язаних з наданням гарантійних, інформаційних, консультаційних, посередницьких та інших послуг клієнтам – фізичним та юридичним особам [11, с. 54].

Черкашина К.Ф. в процесі дослідження сутності ресурсів банківської установи виділяє наступні підходи до трактування даного поняття:

- 1) структурний;
- 2) за джерелом надходження ресурсів;
- 3) за напрямом використання ресурсів.

Відповідно до структурного підходу, ресурси банківської установи розглядаються як сукупність грошових фондів та частина грошових коштів, які перебувають у нефондовій формі, що знаходяться в розпорядженні банківської установи та використовуються нею в процесі діяльності.

За джерелом надходження ресурси банківської установи розглядаються як сукупність грошових ресурсів, які залучаються банківською установою з внутрішніх та зовнішніх безкоштовних або платних джерел на поворотних або безповоротних засадах, набувають вигляду власного, позикового та/або залученого грошового капіталу та використовуються банківською установою в процесі формування активів та здійснення діяльності з метою одержання позитивного фінансового результату.

За напрямом використання ресурси банківської установи з одного боку розглядаються як матеріальна основа фінансів, що формує фінансовий потенціал банківської установи шляхом створення сприятливих умов для економічного розвитку банківської діяльності, а з іншого – як сукупність грошових надходжень, які перебувають в розпорядженні банківської установи та використовуються нею в процесі виконання покладених на себе зобов'язань, а також здійснення інших витрат для забезпечення ефективного функціонування банківської установи [16].

Поєднання розглянутих підходів до трактування поняття «ресурси банківської установи» знаходимо в праці Волохатої К.О., яка визначає ресурси банківської установи як сукупність грошових коштів, які формуються банківською установою в процесі провадження відносин розподілу та перерозподілу шляхом їх акумулювання з внутрішніх та зовнішніх джерел для подальшого використання у банківській діяльності з метою одержання прибутку [17, с. 148-153].

Аналізуючи інші джерела, знаходимо наступні трактування поняття «ресурси банківської установи»:

- це правий бік балансового звіту банківської установи;
- це пасив балансу банківської установи;
- це чисті активи та зобов'язання банківської установи;
- це різновид фінансових ресурсів банківської установи;
- це власні, позикові та залучені ресурси банківської установи, які використовуються нею на власний розсуд в процесі здійснення діяльності;
- це самостійне джерело власних коштів банківської установи;
- це сукупність позик, депозитів та акціонерного капіталу банківської установи;
- це сукупність власних, цільових, а також залучених фінансових ресурсів банківської установи, які перебувають в її безпосередньому розпорядженні та використовуються на власний розсуд для забезпечення повномасштабної діяльності;
- це власний, позиковий та залучений капітали банківської установи;
- це капітал та зобов'язання банківської установи;
- це власний та залучений капітал, отриманий банківською установою в процесі здійснення пасивних та активно-пасивних операцій, а також кошти, які є в розпорядженні банківської установи та можуть бути використані нею для проведення активних операцій;
- це сукупність засобів праці та грошових коштів банківської установи, що використовуються нею в процесі здійснення комерційної діяльності;

- це відносини економічної власності щодо формування активів банківської установи;
- це грошові кошти, фінансові та матеріальні активи, які виражені в грошовій формі та знаходяться в розпорядженні банківської установи та використовуються нею в процесі здійснення кредитно-інвестиційних операцій та в процесі надання послуг;
- це сукупність фінансових ресурсів, які акумулюються банківською установою з різних джерел в процесі розподілу та перерозподілу та використовуються в подальшому під час фінансування активних операцій банківської установи задля одержання нею прибутку [15, с. 65-66];
- це власні, залучені та запозичені кошти банківської установи;
- це ресурси банківської установи, що становлять основу всіх видів її активних операцій;
- це сукупність грошових коштів банківської установи, цільовим призначенням яких є фінансування активних операцій;
- це можливість акумуляції банківською установою фінансових ресурсів та одержання позитивного фінансового результату в результаті проведення дохідних операцій [18, с. 90];
- це фонди, залучені та позичені кошти банківської установи, що формуються нею для підтримки власної фінансової стійкості на належному рівні, а також забезпечення ефективності фінансово-господарської та комерційної діяльності банківської установи [18, с. 92];

Як можна побачити, трактування поняття «ресурси банківської установи» з роками розширювалося, що пов'язано з розвитком банківської діяльності, появою нових джерел формування банківських ресурсів. Всі розглянуті трактування відповідного поняття є обґрунтованими з наукової точки зору та мають право на існування в рамках проведених досліджень.

Однак, у зв'язку з розвитком та трансформацією банківської системи, вважаємо, що на сьогоднішній день найбільш повне трактування поняття «ресурси банківської установи» є наступним: «ресурси банківської установи – це надходження банківської установи, які отримуються нею з різних джерел,

набувають форми власного та позикового капіталу та відображаються в пасиві звіту про фінансовий стан банківської установи, а також доходи, які генеруються банківською установою, призначені для задоволення фінансових потреб суб'єктів економіки, виконання фінансових зобов'язань банківської установи, відшкодування витрат за залученими коштами та одержання прибутку».

Фінансування банківської діяльності є безперервним, цілеспрямованим та керованим процесом формування фінансових ресурсів банківської установи за рахунок джерел фінансування з забезпеченням мінімізації витрат. До основних функцій ресурсів банківської установи можна віднести:

- створення основи для функціонування банківської установи (пов'язана з забезпеченням банківської установи приміщенням, обладнанням, персоналом, фінансуванням інших організаційних заходів тощо; важливо відмітити, що в процесі розвитку банківської діяльності дана функція стає другорядною для ресурсів банківської установи, що не є характерним для інших господарюючих суб'єктів);
- відтворювальну (забезпечення збалансованості наявних ресурсів банківської установи на всіх стадіях простого та розширеного відтворення);
- підтримки фінансової стійкості (в умовах нестабільності економічного положення підтримка фінансової стійкості, а також забезпечення достатньої платоспроможності банківської установи, є першочерговим завданням її менеджерів; для реалізації даного завдання у банківській установі повинно бути достатньо вільних фінансових ресурсів та дотримано оптимальне співвідношення між власними та позиковими ресурсами) (рис. 1.1) [19].

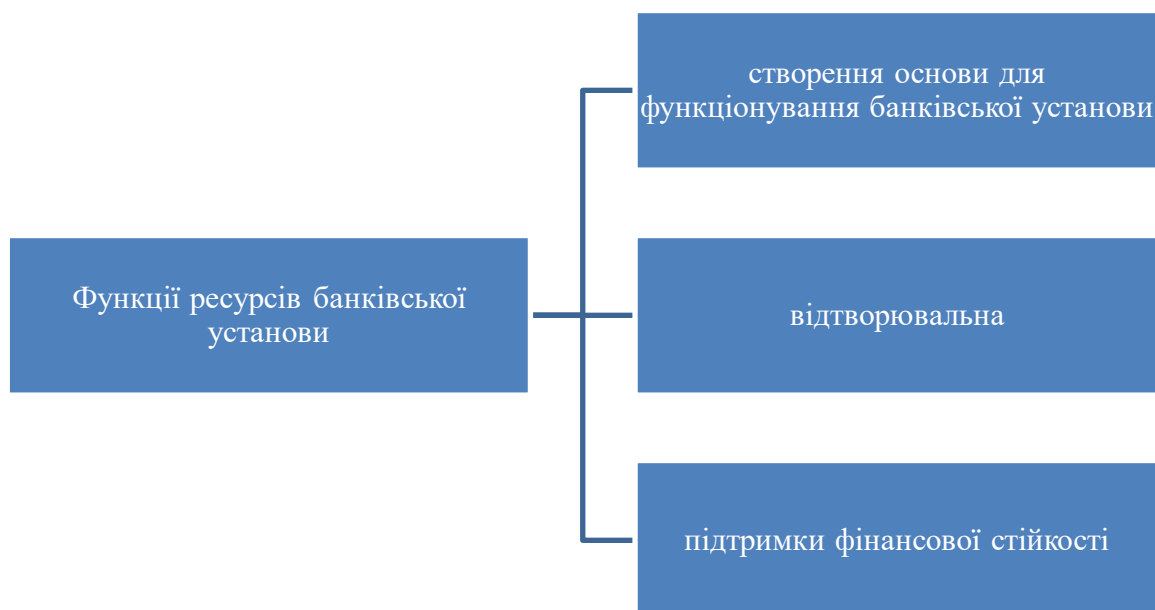

Рис. 1.1. Функції ресурсів банківської установи [19]

Таким чином, розглянуто основні підходи до трактування поняття «ресурси банківської установи» та визначено основні функції, які вони виконують. Для більш комплексного аналізу питання ресурсів банківської установи необхідним є дослідження їх класифікації. Даному питанню буде присвячено наступний пункт.

1.2. Класифікація ресурсів банківської установи

Класифікація – це розподіл за ознаками. Існує багато підходів до класифікації ресурсів банківської установи, що зумовлено можливістю їх розподілу за різними ознаками.

Так, за місцем мобілізації ресурси банківської установи можуть бути:

- мобілізованими безпосередньо банківською установою;
- одержані в інших банківських установах.

За можливістю використання, тобто залежно від того, на який термін вони надаються в розпорядження банківської установи, ресурси поділяються на:

- постійні (легко прогнозовані ресурси, які формуються банківською установою для проведення активних операцій);

– тимчасові (ресурси, які формуються банківською установою періодично; спрогнозувати їх динаміку досить важко).

В свою чергу, за можливістю управління процесом мобілізації ресурсів та подальшої їх трансформації в склад ресурсів, ресурси банківської установи поділяються на ті, що піддаються управлінню, та ті, що не піддаються управлінню. Окрім того, за можливістю контролю ресурси поділяються на:

- стабільні (наприклад, строкові депозити або кредити);
- нестабільні (наприклад, депозити до запитання).

За можливістю прогнозування їх розміру ресурси банківської установи поділяються на:

- ті, які піддаються безпосередньому прогнозуванню (наприклад, нерозподілений прибуток, банківські фонди);
- ті, які піддаються опосередкованому прогнозуванню (наприклад, залишки на поточних рахунках корпоративних клієнтів) [20, с.86-87].

За ознакою резидентності ресурси банківської установи поділяються на:

- національні (ті, які належать фізичним та юридичним особам-резидентам);
- іноземні (ті, які належать фізичним та юридичним особам-нерезидентам).

За формою залучення ресурси банківської установи поділяються на:

- ті, які залучені в готівковій формі (наприклад, кошти, внесені клієнтом через касу на депозитний рахунок);
- ті, які залучені в безготівковій формі (наприклад, міжбанківський кредит).

За валютою ресурси банківської установи можуть бути:

- в національній валюті (тобто, в гривні);
- в іноземній валюті (найчастіше, у вільно конвертованих валютах, до яких, зокрема належать, долари США, євро, фунти стерлінгів, швейцарські франки тощо).

За економічним змістом ресурси банківської установи є неоднорідними та можуть бути поділені на:

- власні;
- кошти банків-кореспондентів;
- міжбанківські кредити;
- грошові заощадження населення;
- кошти клієнтів на рахунках;
- емітовані цінні папери [20, с. 86].

В свою чергу, за джерелами формування ресурси банківської установи поділяються на:

- власні;
- позикові;
- залучені.

Ресурси банківської установи знаходять своє відображення в пасиві звіту про фінансовий стан банківської установи. Власні ресурси знаходять своє відображення в розділі «капітал», а позикові та залучені ресурси – в розділі «зобов'язання». Власні ресурси банківської установи – це сукупність ресурсів банківської установи, що належать їй на правах власності, формуються в процесі її діяльності та забезпечують економічну самостійність та стабільність функціонування банківської установи. Власні ресурси слугують фінансовою базою її розвитку. В структурі ресурсів банківської установи власні ресурси займають незначну частку. За дослідженнями Примостки Л.О., «частка власного капіталу у ресурсах банку має бути не нижчою за 8 %, тоді як для промислових підприємств це співвідношення, як правило, становить 50 % і вище» [21]. Така ситуація пов'язана зі специфікою діяльності банківських установ. Так, їх діяльність пов'язана не з виробництвом, а зі сферою обміну.

Власні ресурси банківської установи складаються з двох частин:

- 1) основного капіталу (або капіталу першого рівня);
- 2) додаткового капіталу (або капіталу другого рівня).

Основний капітал є найбільш стабільною, незмінною частиною власних ресурсів банківської установи. Його не можна передати або перерозподілити. Саме

за його рахунок повинні бути покриті всі поточні збитки банківської установи. Відповідно до чинного законодавства України, до його складу входять:

- 1) зареєстрований статутний капітал, який є фактично сплаченим акціонерами;
- 2) додаткові внески учасників (тобто, акціонерів) до статутного капіталу;
- 3) фінансова допомога акціонерів банківській установі (може бути включена до складу основного капіталу банківської установи лише після одержання дозволу від НБУ);
- 4) прибуток, який спрямовується на збільшення розміру статутного капіталу;
- 5) розкриті резерви, які формуються за рахунок нерозподіленого прибутку банківської установи та включають, відповідно, емісійні різниці, резервні та інші фонди, загальні резерви;
- 6) капітальний інструмент з умовами списання або конверсії.

Важливо зазначити, що під час визначення основного капіталу враховується розмір очікуваних збитків, які можуть виникнути внаслідок невиконання зобов'язань фізичними або юридичними особами-резидентами або нерезидентами, відносини яких з банківською установою носять фінансовий характер. З суми основного капіталу, згідно з Інструкцією 368, вираховують суми:

- капітальних вкладень у нематеріальні активи;
- збитків минулих періодів та поточного року;
- нематеріальних активів за вирахуванням суми амортизації;
- тощо.

З іншими особливостями зменшення суми основного капіталу банківської установи можна ознайомитися у відповідному документі [22].

Додатковий капітал, на відміну від основного, є менш стабільним. Він не може перевищувати 100% основного капіталу. До його складу, в свою чергу, входять:

- 1) результат переоцінки основних засобів, який було включено до загальної суми регулятивного капіталу банківської установи за станом на 31 грудня 2010 року;

2) прибуток поточного та звітного року, який зменшено на суму нарахованих доходів, неотриманих понад 30 днів із дати їх нарахування, строк сплати яких не минув та нарахованих доходів, строк сплати яких минув, зменшених, відповідно, на розмір резервів, що були сформовані, уцінки фінансових активів тощо;

3) субординований борг, який включено до складу додаткового капіталу банківської установи;

4) нерозподілений прибуток минулих періодів;

5) капітальний інструмент з умовами списання або конверсії, який включено до складу додаткового капіталу.

Важливо зазначити, що після одержання дозволу від НБУ, під час включення субординованого боргу до складу додаткового капіталу банківська установа повинна підтвердити джерела його формування, якими можуть бути власні, залучені кошти інвестора, окрім залучених від боржника-банківської установи.

Сума основного та додаткового капіталу банківської установи за вирахуванням суми відвернень – це регулятивний капітал банківської установи. НБУ затверджено мінімальний розмір регулятивного капіталу на рівні 200 млн. грн. Важливо пам'ятати, що регулятивний капітал не є тотожним власним ресурсам банківської установи.

Згідно звіту про фінансовий стан, до складу власних ресурсів банківської установи входить:

1. Статутний капітал – це складова власних ресурсів банківської установи, яка є зафіксованою в її статуті та представляє собою сукупність внесків учасників банківської установи. Зважаючи на те, що в Україні банківські установи в більшості випадків засновуються як акціонерні товариства, їх статутний капітал представлений іменними акціями, які випускаються банківською установою та розміщуються серед потенційних інвесторів. Інвестори можуть брати істотну участь в банку лише за погодженням НБУ. Статутний капітал відображає мінімальний розмір майна банківської установи, що гарантує інтереси її кредиторів. На законодавчому рівні закріплено мінімальний розмір статутного капіталу для банківських установ, що здійснюють свою діяльність на території

України, на рівні 200 млн. грн. Для окремих банківських установ НБУ може встановлювати диференційований мінімальний розмір даної складової банківського капіталу, однак, на рівні не нижче ніж 200 млн. грн.

Внески до статутного капіталу здійснюються в грошовій формі в національній (в гривні) або в іноземній (вільноконвертованій) валютах. Важливо відмітити, що якщо учасник є резидентом України, то він здійснює внески в національній валюті. Якщо ж учасник є нерезидентом, то додатково він має право здійснювати внески в іноземній валюті. Джерела формування статутного капіталу підлягають обов'язковому підтвердженню. Не можна формувати статутний капітал за рахунок бюджетних коштів, якщо їх цільове призначення є іншим.

Банківська установа не має права використовувати кошти, які були внесені учасниками для формування статутного капіталу, до моменту отримання банківської ліцензії на цілі, що не пов'язані з підготовчою діяльністю до проведення банківської діяльності [23].

2. Емісійні різниці – це різниця між ціною продажу власних акцій банківської установи або інших корпоративних прав під час їх первинного розміщення та номінальною їх вартістю або різниця між номінальною їх вартістю та ціною їх викупу.

3. Незареєстрований статутний капітал – це сукупність внесків учасників до статутного капіталу банківської установи, які надійшли до моменту реєстрації відповідних змін в установчих документах банківської установи, але після його оголошення.

4. Інший додатковий капітал – це суми субординованого боргу, безоплатно отриманих активів, які надійшли від інших фізичних та юридичних осіб тощо.

5. Резервні та інші фонди банківської установи. Резервний фонд – це частина власних ресурсів банківської установи, що формується за рахунок щорічних відрахувань з прибутку для покриття непередбачених збитків, які можуть виникнути в процесі банківської діяльності по статтях активів, а також позабалансових зобов'язань банківської установи.

Відповідно до нормативно-правових документів НБУ, банківські установи, що здійснюють свою діяльність на території України, також мають обов'язок формувати інші фонди [23].

6. Резерви або результати переоцінки виникають як наслідок переоцінки:
- основних засобів;
 - нематеріальних активів;
 - боргових фінансових активів, облік яких здійснюється за справедливою вартістю через інший сукупний дохід;
 - інвестицій в асоційовані та дочірні компанії;
 - за операціями хеджування;
 - вартості фінансових інструментів в момент первісного визнання;
 - інструментів капіталу, облік яких здійснюється за справедливою вартістю через інший сукупний дохід;
 - фінансових зобов'язань, облік яких здійснюється за справедливою вартістю через прибутки або збитки на розмір власного кредитного ризику;
 - активів з права користування.

До переоцінки банківські установи вдаються у разі зміни ринкової вартості. Окрім того, як результат довгострокового володіння певними активами, які відображаються в балансі банківської установи за ціною їх купівлі, до банківського балансу може входити нереалізована вартість прихованих резервів переоцінки. Будь-яка переоцінка здійснюється відповідно до вимог законодавства.

7. Нерозподілений прибуток (непокритий дефіцит). Нерозподілений прибуток – це позитивний результат за весь період існування банківської установи, який включає в себе чистий прибуток банківської установи за звітний період, а також за минулі періоди за вирахуванням всіх виплат, на які було використано чистий прибуток банківської установи. Фактично, нерозподілений прибуток – це невиконане зобов'язання перед власниками, учасниками банківської установи. Наявність у банківської установи на балансі нерозподіленого прибутку свідчить про те, що банківська установа заробляє більше, ніж витрачає. В протилежному випадку, якщо банківська установа витрачає більше, аніж заробляє, з'являється непокритий збиток. На його суму, відповідно, зменшується розмір власного

капіталу банківської установи. Для погашення непокритого дефіциту банківська установа використовує кошти з резервних фондів. Зменшення суми непокритого збитку забезпечується в результаті збільшення розміру прибутку поточного та наступних років.

Позикові ресурси банківської установи – це ресурси, які перебувають в розпорядженні банківської установи на правах позики та на умовах плати протягом встановленого терміну та підлягають поверненню після його закінчення. Згідно звіту про фінансовий стан, до складу позикових ресурсів банківської установи можна віднести:

1. Кошти, які були отримані від НБУ (в частині кредитів).
2. Кошти інших банківських установ (в частині кредитів).
3. Кошти клієнтів (в частині кредитів).

Банківська установа в процесі своєї діяльності має можливість отримати на міжбанківському ринку міжбанківський кредит або кредит від НБУ шляхом проведення операцій з обліку векселів, ломбардного кредитування, а також операцій на відкритому ринку, через закриті кредитні аукціони. На фінансовому ринку банківська установа також може отримати кредити від міжнародних та інших організацій.

Окрім міжбанківських кредитів, банківські установи мають можливість одержати рефінансування від НБУ для поповнення своїх резервів на поворотній основі з метою регулювання та підтримки ліквідності.

4. Боргові цінні папери, що були емітовані банківською установою.

Банківська установа в процесі своєї діяльності може здійснювати випуск векселів, облігацій, ощадних (депозитних) сертифікатів, інших цінних паперів з метою залучення ресурсів. За векселями можуть бути надані акцепти. Їх суми включаються до загальної суми боргових цінних паперів банківської установи.

Розглянемо більш детально основні типи цінних паперів власного боргу банківської установи. Так, вексель представляє собою цінний папір, який оформлено за чітко визначеною формою та який надає право особі, якій було передано даний цінний папір, отримати визначену в векселі суму від боржника після визначеного періоду часу. Вексель може бути простим або переказним. При

оформлені угоди з застосуванням простого векселя її учасниками виступають боржник, тобто векседавець, та кредитор, тобто векселедержатель. При оформленні угоди з застосуванням переказного векселя в угоді з'являється третій учасник – платник. За переказним векселем, на відміну від простого векселя, отримати визначену в векселі суму може як перший, так і наступні векселедержателі [24].

Облігація, в свою чергу, є цінним папером, який емітується банківською установою та за яким передбачається виплата боржником, тобто банківською установою, власнику цінного паперу його номінальної вартості з правом одержання разового або періодичного доходу, який, в свою чергу, визначається як відсоток від номінальної вартості цінного паперу. Випуск облігацій може бути здійснений за ціною, що є нижчою за номінал. Такі облігації є дисконтними. Погашення облігації здійснюється або в грошовій, або в майновій формі. В свою чергу, за конвертованими облігаціями існує можливість їх обміну на акції банківської установи. Банківські установи найчастіше здійснюють випуск звичайних або іпотечних облігацій. Іпотечна облігація, на відміну від звичайної, забезпечується платежами клієнтів банківської установи за іпотечними кредитами. Однак, практика показує, що випуск облігацій на сьогоднішній день не є популярним механізмом залучення ресурсів банківськими установами [25].

Ощадний сертифікат – це неемісійний ордерний цінний папір, що містить підтвердження суми вкладу, внесеного до банківської установи, та права вкладника, тобто власника цінного паперу, на отримання від банківської установи, яка видала сертифікат, суми вкладу та відсотків, визначених сертифікатом, після закінчення встановленого терміну. Випуск ощадних сертифікатів банківська установа здійснює виключно в паперовій формі.

Депозитний сертифікат – це емісійний цінний папір, який випускається банківською установою на певний строк та містить підтвердження суми вимоги до банківської установи, яка дорівнює номінальній вартості сертифікату та права його власника на отримання цієї вартості, а також процентного доходу, якщо його одержання передбачено сертифікатом, в банківській установі, що здійснила емісію відповідного сертифікату, після закінчення встановленого терміну. Банківська

установа може здійснювати випуск відсоткових або дисконтних депозитних сертифікатів. Якщо за відсотковим сертифікатом передбачено виплату процентного доходу, то за дисконтним сертифікатом доходом виступає різниця між ціною купівлі сертифікату та його номінальною вартістю [26].

5. Субординований борг – це частина ресурсів банківської установи, яка представлена звичайними борговими капітальними інструментами, які є незабезпеченими та які залучаються банківською установою та не підлягають поверненню клієнту раніше ніж через п'ять років. Варто зазначити, що їх сума зменшується на 20% щорічно протягом останніх п'яти років дії відповідного договору. У разі банкрутства або ліквідації банківської установи субординований борг повертається вкладнику лише після задоволення вимог інших кредиторів [22].

Залучені ресурси банківської установи – це ресурси, які акумулюються банківською установою на певних умовах на рахунках [27]. Вони включають:

1. Кошти, які були отримані від НБУ.
2. Кошти інших банківських установ.

НБУ та інші банківські установи можуть надавати у користування банківської установи свої тимчасово вільні ресурси не тільки шляхом надання кредиту, а й в якості розміщення своїх ресурсів на депозитних рахунках в банківській установі, а також шляхом відкриття кореспондентських рахунків для проведення розрахункових та інших операцій.

3. Кошти клієнтів – це ресурси, залучені банківською установою від клієнтів-фізичних та юридичних осіб та представлені поточними рахунками, депозитами до запитання, а також строковими депозитами клієнтів разом з нарахованими за ними відсотками.

4. Фінансові зобов'язання, облік яких здійснюється за справедливою вартістю через прибутки або збитки – це суми фінансових зобов'язань, їх переоцінки, неамортизованого дисконту або премії, а також нарахованих за ними витрат.

5. Інші залучені кошти – це ресурси, які були залучені банківською установою та які не можуть бути віднесені до вищезазначених статей звіту про фінансовий стан банківської установи.

6. Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток – це сума податку на прибуток, що підлягає сплаті банківською установою за поточний період.

7. Відстрочені податкові зобов'язання – це суми податку на прибуток, що повинні бути сплачені банківською установою в наступних періодах згідно з оподатковуваними тимчасовими різницями [28].

8. Резерви за зобов'язаннями – це забезпечення, що формуються банківською установою за потенційно можливими зобов'язаннями, строк погашення яких є невизначеним, а сума може бути оціненою.

9. Інші фінансові зобов'язання – це зобов'язання банківської установи, що не можуть бути віднесені до інших груп зобов'язань. До їх складу можна віднести похідні фінансові зобов'язання, нарахування невикористаних відпусток та премій, суми платежів до сплати іншим контрагентам, кредиторську заборгованість за основними засобами, по операціям з банківськими установами та клієнтами тощо.

10. Інші зобов'язання – це нефінансові зобов'язання банківської установи, що не можуть бути віднесені до інших груп зобов'язань. До інших зобов'язань банківської установи можна віднести аванси, які було одержано від клієнтів, доходи майбутніх періодів, інші податки, що підлягають сплаті, окрім податку на прибуток, зобов'язання за внесками до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб тощо (рис. 1.2).

Ресурси банківської установи	Власні	Статутний капітал Емісійні різниці Незареєстрований статутний капітал Інший додатковий капітал Резервні та інші фонди Результати переоцінки Нерозподілений прибуток (непокритий дефіцит)
	Позикові	Кошти НБУ Кошти інших банківських установ Кошти клієнтів Власні боргові цінні папери Субординований борг
	Залучені	Кошти НБУ Кошти інших банківських установ Кошти клієнтів Фінансові зобов'язання, які обліковуються за справедливою вартістю через прибутки/збитки Інші залучені кошти Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток Відстрочені податкові зобов'язання Резерви за зобов'язаннями Інші фінансові зобов'язання Інші зобов'язання

Рис. 1.2. Класифікація ресурсів банківської установи

Таким чином, проаналізовано основні підходи до класифікації ресурсів банківської установи та обрано підхід до класифікації ресурсів банківської установи за джерелами формування, згідно якого ресурси поділяються на власні, позикові та залучені, визначено та досліджено основні складові, відповідно, власних, позикових та залучених ресурсів банківської установи.

1.3. Особливості формування та управління ресурсами банківської установи

Процес формування ресурсів банківської установи починається з моменту її заснування. Головною метою механізму формування ресурсів банківської установи виступає забезпечення фінансової стійкості, прибутковості та ліквідності банківської установи на достатньому рівні, а також ефективного розвитку її діяльності.

Для досягнення відповідної мети менеджери банківської установи повинні забезпечити виконання наступних завдань:

- забезпечити умови для ефективного формування та управління ресурсами банківської установи;
- створити дієвий механізм фінансового менеджменту в банківській установі;
- підтримувати власні ресурси банківської установи на достатньому рівні для виконання вимог органів регулювання та нагляду, забезпечення захисту інтересів учасників та кредиторів, підвищення довіри з боку клієнтів до банківської установи;
- мобілізувати фінансові ресурси в достатньому обсязі для виконання зобов'язань перед клієнтами та забезпечення проведення активних банківських операцій, розширення їх асортименту тощо;
- визначити основні напрями використання фінансових ресурсів банківської установи з забезпеченням найефективнішого та найбільш раціонального досягнення поставлених цілей;
- забезпечити диверсифікованість джерел формування ресурсів банківської установи з метою мінімізації фінансових ризиків;
- сформувати ресурси банківської установи з дотриманням принципу оптимального співвідношення власних та позикових джерел;
- забезпечити покращення наявних форм та методів мобілізації ресурсів банківської установи шляхом застосування зарубіжного досвіду провідних країн

світу, впровадження інноваційних технологій та процесів, підвищення ефективності використання персоналу банківської установи.

Процес формування та управління ресурсами банківської установи повинен здійснюватися з дотриманням основних принципів фінансового менеджменту, а саме:

1. Інтегрованості (система управління ресурсами банківської установи повинна бути органічно інтегрованою з загальною системою менеджменту, що існує в банківській установі, адже менеджмент ресурсів банківської установи тісно пов'язаний з інноваційним менеджментом, виробничим менеджментом і т.д.).

2. Системності (механізм формування та управління ресурсами банківської установи представляє собою специфічну динамічну систему).

3. Плановості (формування та управління ресурсами банківської установи повинні здійснюватися відповідно до визначеного плану задля забезпечення збалансованості ресурсів комерційного банку).

4. Комплексного характеру формування управлінських рішень (усі рішення менеджерів, які стосуються процесу формування та подальшого управління ресурсами банківської установи, повинні враховувати всі аспекти діяльності банківської установи, бути взаємозалежними, адже, наприклад, інвестування коштів в високодохідні фінансові інвестиції може призвести до зниження фінансової стійкості банківської установи, дефіциту ресурсів для фінансування активних операцій, що, в свою чергу, вплине на ефективність генерування прибутку установи, як джерела поповнення капіталу комерційного банку).

5. Варіативності (підготовка кожного рішення в процесі формування та управління ресурсами банківської установи повинна враховувати всі можливі альтернативні варіанти, з яких на основі заздалегідь визначених критеріїв буде обрано найбільш оптимальний та ефективний варіант).

Сам процес формування ресурсів банківської установи включає такі етапи:

1. Визначення цілей та постановка основних задач формування ресурсів банківської установи.

2. Визначення основних методів та інструментів, які будуть використані в процесі формування ресурсів банківської установи.
3. Оцінка зовнішнього та внутрішнього середовища банківської установи, сильних та слабких сторін, ризиків та можливостей банківської установи.
4. Визначення потреби в ресурсах банківської установи в цілому.
5. Визначення потреби в власних ресурсах банківської установи.
6. Визначення потреби в позикових та залучених ресурсах банківської установи.
7. Розробка стратегії залучення ресурсів з урахуванням принципу оптимальності та раціональності їх залучення.
8. Розробка бюджету залучення та подальшого розміщення ресурсів.
9. Виконання дій по акумуляції ресурсів банківської установи.
10. Оцінка ефективності формування ресурсів банківської установи.
11. Внесення, у разі необхідності, змін у стратегію формування ресурсів банківської установи для підвищення її ефективності.

Важливо зазначити, що управління процесом формування ресурсів банківської установи є складним процесом, адже всі джерела банківських ресурсів перебувають в постійному динамічному розвитку: змінюється їх абсолютна величина, а також структура. Спочатку банківська установа формує власні ресурси, враховуючи встановлені на законодавчому рівні вимоги до розміру статутного капіталу, характер активних операцій та специфіку клієнтської бази.

Розглянемо основні особливості формування власних ресурсів банківської установи. Так, під час заснування банківської установи як відкритого акціонерного товариства її статутний капітал формується шляхом здійснення відкритої підписки на акції, а під час заснування банківської установи як закритого акціонерного товариства – шляхом розподілу її акцій між акціонерами, відповідно до їх частки в статутному фонді. Важливо відмітити, що при першому випуску акцій банківська установа здійснює розміщення лише звичайних акцій. Розміщення привілейованих акцій допускається лише при повторному випуску акцій. Реєстрація випуску акцій здійснюється шляхом складання проспекту їх емісії.

Формування резервного фонду банківська установа здійснює за рахунок щорічних відрахувань з прибутку в розмірі не менше 5% від його суми (до моменту досягнення відрахуваннями 25% суми регулятивного капіталу банківської установи). Збільшення розміру щорічних відрахувань може бути здійснено банківською установою за вимогою НБУ у разі наявності загрози інтересам учасників та кредиторів банківської установи, що виникає як наслідок діяльності останньої.

Банківські установи в процесі формування резервного фонду вдаються до змішаного порядку його створення. Так, з метою задоволення потреб акціонерів та зменшення строків формування резервного фонду в достатньому обсязі, спочатку здійснюються прискорені розміри відрахувань від прибутку, а потім – помірні. Після досягнення резервним капіталом визначеного розміру, відрахування до резервного фонду припиняються. Порядок формування інших фондів банківської установи визначається її статутними документами [23].

Для оцінки та визначення достатності власних ресурсів банківської установи використовують різні методи. Так, оцінка вартості власних ресурсів банківської установи може бути здійснена з застосуванням таких методів:

- балансової вартості (вартість власних ресурсів банківської установи – це різниця між балансовою вартістю активів та зобов'язань банківської установи);
- ринкової вартості (вартість власних ресурсів банківської установи – це різниця між ринковою вартістю активів та зобов'язань банківської установи; дозволяє оцінити реальний стан банківської установи та рівень захищеності її вкладників);
- регулюючих бухгалтерських процедур (власні ресурси банківської установи обчислюються відповідно до правил, встановлених регулюючими інстанціями, як сума статутного капіталу, резервів, нерозподіленого прибутку).

Для визначення достатності власних ресурсів банківської установи для забезпечення довіри акціонерів, кредиторів та інших інвесторів до банківської установи використовують наступні методи:

- левериджу (встановлення нормативного співвідношення власних ресурсів банківської установи до суми її позикових та залучених ресурсів;

наприклад, якщо співвідношення власних ресурсів до суми позикових та залучених ресурсів встановлено на рівні 10%, то, відповідно, сума позикових та залучених ресурсів не може перевищувати суму власних ресурсів банківської установи більше ніж в 10 разів);

– порівняльного аналізу показників (передбачає розрахунок відношення власних ресурсів банківської установи до її сукупних активів, депозитних зобов'язань або ризикованих активів з метою оцінки адекватності власних ресурсів);

– експертних оцінок (використовується для оцінки достатності власних ресурсів окремої банківської установи на базі розроблених експертних висновків про якість банківського менеджменту, рівень ліквідності та прибутковості банківської установи, ризикованість її активних операцій, структуру звіту про фінансовий стан тощо) [29].

Для регулювання достатності власних ресурсів банківської установи НБУ запровадив мінімальні вимоги до розміру та адекватності регулятивного та основного капіталів банківської установи: Н1, Н2, Н3.

Норматив Н1 визначає мінімальний розмір регулятивного капіталу банківської установи, який затверджено на рівні 200 млн. грн.

Норматив Н2 або норматив адекватності регулятивного капіталу визначає здатність банківської установи своєчасно та в повному обсязі здійснити розрахунки за власними зобов'язаннями, які виникають внаслідок проведення різних операцій грошового характеру, та розраховується шляхом відношення регулятивного капіталу банківської установи до суми балансової вартості її активів та позабалансових зобов'язань, зважених за ступенем кредитного ризику після вирахування суми забезпечення. Норматив Н2 затверджено на рівні не нижче 10%.

Норматив Н3 або норматив адекватності основного капіталу розраховується шляхом відношення основного капіталу банківської установи до суми активів та позабалансових зобов'язань, зважених на коефіцієнти кредитного ризику. Норматив Н3 затверджено на рівні не нижче 7% [22].

Для поповнення власних ресурсів банківської установи менеджери використовують наступні методи:

– внутрішніх джерел поповнення (поповнення власних ресурсів банківської установи здійснюється за рахунок нарощення обсягів нерозподіленого прибутку, шляхом реінвестування прибутку, що дозволяє уникнути втрати контролю над діяльністю банківської установи та падіння дохідності акцій як результат розширення кола власників та кількості акцій в обігу; основне завдання менеджерів в процесі реалізації дивідендної політики – забезпечити раціональне співвідношення між тією частиною чистого прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів акціонерам, та тією частиною, що направляєється на поповнення власних ресурсів банківської установи);

– зовнішніх джерел поповнення (поповнення власних ресурсів банківської установи здійснюється за рахунок емісії звичайних та/або привілейованих акцій та капітальних боргових зобов'язань, а також за рахунок продажу активів та оренди нерухомості).

Залучення власних ресурсів за рахунок внутрішніх джерел є найменш витратним способом поповнення ресурсів банківської установи. У разі нагальної потреби в великому обсязі ресурсів банківська установа залучає власні ресурси за рахунок зовнішніх джерел, найпопулярнішим з яких є емісія акцій. Даний спосіб є найбільш витратним та ризиковим. Емісію акцій можна здійснювати лише у разі доведення достатнього рівня прибутковості, стабільного рівня дивідендних виплат. Емісія субординованих зобов'язань, натомість, є менш ризикованим та витратним способом поповнення власних ресурсів, адже їх рівень дохідності є нижчим. Проте, зловживання таким методом може призвести до падіння фінансової стійкості банківської установи. В свою чергу, продаж активів банківською установою дозволяє отримати нею значний обсяг ресурсів.

Вибір методу поповнення власних ресурсів банківської установи повинен базуватися на оцінці вартості джерел поповнення та ступеня ризику, а також враховувати розроблений фінансовий план [30].

Розглянемо основні особливості управління процесом формування позикових ресурсів банківської установи. Так, банківські установи вдаються до залучення позикових ресурсів у разі наявності розбіжностей між строками та сумами надходжень та витрат банківської установи, а також у разі появи потреби в

довгострокових ресурсах для фінансування певних проектів. Основним джерелом поповнення позикових ресурсів банківської установи виступають позики. Так, наприклад, для відновлення ліквідності банківські установи можуть отримати рефінансування від центрального банку. Для цього вони беруть участь в кількісних або процентних тендерах. У разі проведення кількісного тендеру відсоткова ставка наперед встановлюється НБУ, а у разі проведення процентного тендеру вона пропонується банківськими установами. Рефінансування можливо отримати або під забезпечення, або бланкове. Однак, практика показує, що перевага надається першому типу.

НБУ здійснює рефінансування банківських установ шляхом надання кредитів до наступного робочого дня (кредити овернайт за ставкою не нижче облікової ставки НБУ), короткострокових (до 14 або до 90 днів) та довгострокових кредитів (на термін від 1 до 5 років) рефінансування [31]. Однак, зважаючи на те, що кредити НБУ на макрорівні виступають інструментами грошово-кредитного регулювання, вони надаються лише тим банківським установам, які мають високий фінансовий рейтинг. Тому, банківські установи вдаються до отримання одноденних, строкових або безстрокових позик на міжбанківському ринку за визначеною кредитним договором ставкою. Якщо кредитор недостатньо добре знає позичальника, він може запропонувати йому позику під забезпечення цінними паперами за умови їх зворотного викупу після повернення позики (операції репо). На євrorинку, в свою чергу, банківська установа може отримати євrokредити (відсоткова ставка за ними базується на ставці LIBOR), єврооблігації та інші види позикових ресурсів, а на ринку цінних паперів – заключити угоду за борговими цінними паперами.

Зважаючи на те, що позикові ресурси впливають на фінансовий стан банківської установи, менеджери банківської установи повинні застосовувати наступні методи під час управління процесом формування таких ресурсів:

- коефіцієнтів (розрахунок сукупності коефіцієнтів, що використовуються для оцінки фінансової стійкості банківської установи, наприклад, коефіцієнтів автономії, залежності, стабільності, ризику тощо);
- левериджу (встановлення нормативного співвідношення власних та позикових ресурсів банківської установи);

- середньозваженої вартості капіталу (дозволяє визначити вартість залучення ресурсів банківської установи, залежно від обраної їх структури);
- експертних оцінок (обробка висновків експертів та прийняття на їх базі рішення про запозичення ресурсів з тих чи інших джерел в тому чи іншому обсязі).

Вибір методу поповнення позикових ресурсів банківської установи повинен базуватися на оцінці вартості джерел поповнення, граничних строків погашення, ступеня ризику, наявних правилах та обмеженнях щодо використання, а також враховувати розроблений фінансовий план. Окрім того, в процесі управління позиковими ресурсами повинна забезпечуватися гнучкість управління та враховуватися значна чутливість до змін ринкової процентної ставки [32].

Найбільшу частку в обсязі зобов'язань банківської установи займають залучені ресурси. В свою чергу, найбільша частка залучених ресурсів припадає на депозити. В процесі управління депозитними джерелами ресурсів, банківська установа використовує інструменти їх диверсифікації, а також розширює асортимент депозитних послуг. Депозити до запитання вважаються найбільш дешевим депозитним джерелом залучених ресурсів банківської установи, адже витрати з їх обслуговування є мінімальними. Відповідно, збільшення їх частки в ресурсах банківської установи зменшує відсоткові витрати банківської установи та сприяє підвищенню прибутковості банківської діяльності. Однак, для клієнтів банківської установи депозити до запитання не завжди виступають бажаним об'єктом інвестування тимчасово вільних ресурсів, адже, незважаючи на можливість зняття коштів у будь-який момент часу, за даними депозитами банківські установи пропонують низькі відсоткові ставки. Окрім того, дану складову ресурсів банківської установи складно спрогнозувати, що підвищує необхідність приділення особливої уваги до механізму управління ними.

До основних причин залучення банківськими установами ресурсів з депозитних джерел виступають:

1. Низька вартість залучення, порівняно з використанням міжбанківського кредитування.
2. Можливість розширення клієнтської бази та підвищення довіри населення до банківської установи.

3. Стабільність, яка характерна для строкових депозитів, за якими відсутня можливість вилучення коштів на вимогу клієнта до закінчення терміну дії депозитного договору.

4. Відносна простота залучення, порівняно з іншими джерелами ресурсів банківської установи.

5. Можливість залучення значного обсягу ресурсів з даного джерела.

Для управління процесом формування залучених ресурсів банківської установи менеджери використовують найчастіше використовують наступні методи:

– цінові (головним важелем виступають процентні ставки, зміна яких здійснюється відповідно до наявного співвідношення попиту та пропозиції на фінансовому ринку, а також потреб банківської установи: збільшення – у разі необхідності залучення ресурсів, зменшення – у разі перенасиченості даним джерелом ресурсів; під час встановлення процентних ставок банківська установа також враховує базову ринкову ставку, темпи економічного зростання, інфляції та рівень ризику);

– нецінові (головними важелями виступають різні прийоми заохочення клієнтів до розміщення тимчасово вільних ресурсів на рахунках, а саме: маркетингові прийоми, покращення якості послуг та обслуговування, розширення переліку послуг, розміщення відділень у найбільш наближених до клієнтів місцях, проведення конкурсів та лотерей тощо).

Нецінові методи використовуються частіше, аніж цінові, адже використання других обмежується фінансовими можливостями банківської установи. Однак, в деяких випадках використання нецінових методів, навпаки, буде більш витратним для банківської установи [33].

В процесі формування та управління залученими ресурсами банківської установи менеджери повинні враховувати вартість залучення ресурсів та їх обсяг. Так, наприклад, найменш витратними видами залучених ресурсів банківської установи вважаються кредиторська заборгованість, адже її вартість дорівнює нулю, та депозити до запитання. Проте, кредиторська заборгованість, як і інші види

залучених ресурсів, займають найменшу частку залучених ресурсів банківської установи, порівняно з депозитами та поточними рахунками.

Таким чином, проаналізовано особливості формування та управління ресурсами банківської установи шляхом визначення мети, завдань, принципів та етапів відповідного процесу, аналізу методів формування та управління власними, позиковими та залученими ресурсами банківської установи тощо.

Висновки до розділу 1

Досліджено основні підходи вітчизняних та зарубіжних вчених до трактування поняття «ресурси банківської установи». Встановлено, що найбільш комплексно розкрито відповідне поняття у наступному визначенні: «ресурси банківської установи – це надходження, які одержує банківська установа з різних джерел та які, в свою чергу, набувають форми власного та позикового капіталу та відображаються в пасиві звіту про фінансовий стан банківської установи, а також доходи, які генеруються банківською установою, призначені для задоволення фінансових потреб суб'єктів економіки, виконання фінансових зобов'язань банківської установи, відшкодування витрат за залученими коштами та одержання прибутку».

Визначено, що основними функціями, що виконують ресурси банківської установи є створення основи для функціонування банківської установи, відтворювальна та підтримки фінансової стійкості.

Дослідження класифікації ресурсів банківської установи показало наявність різних підходів до розподілу банківських ресурсів. Визначено, що основною ознакою, за якою класифікуються ресурси банківської установи, є джерела їх формування, а саме: власні, позикові та залучені. Проаналізовано основні складові власних, позикових та залучених ресурсів банківської установи, відповідно до звіту про фінансовий стан банківської установи, та встановлено, що джерела формування залучених ресурсів банківської установи мають найбільш розгалужену структуру. Визначено, що на позикові та залучені ресурси банківської установи припадає найбільша частка її ресурсів, що пов'язано з особливостями її діяльності.

Визначено мету, завдання, принципи та етапи формування та управління ресурсами банківської установи. Проаналізовано методи та інші особливості формування та управління власними, позиковими та залученими ресурсами банківської установи.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АТ «ОТП БАНК»

2.1. Загальна характеристика АТ «ОТП Банк»

АТ «ОТП Банк» – це банківська установа, яка входить до складу банківських установ іноземних банківських груп, що здійснюють свою діяльність на території України. Банківська установа функціонує з 1998 року. Так, другого березня 1998 року була зареєстрована банківська установа «Райффайзенбанк Україна» як закрите акціонерне товариство. Протягом наступних восьми років банківська установа здійснювала свою діяльність на підставі відповідної ліцензії НБУ. В 2006 році відбувся продаж 100% акцій акціонерного товариства угорській банківській установі OTP Bank Plc. Таким чином, після завершення процедури придбання та отримання дозволу від Антимонопольного Комітету України, з 7 листопада 2006 року банківська установа змінила назву на закрите акціонерне товариство «ОТП Банк». В цей же час було здійснено відповідний запис про державну реєстрацію редакції статуту закритого акціонерного товариства «ОТП Банк». Впродовж своєї діяльності банківською установою двічі було змінено тип акціонерного товариства: спочатку з закритого на публічне, а у 2018 році – з публічного на приватне [34].

Протягом існування АТ «ОТП Банк» особи, які обіймали посаду голови правління банку неодноразово входили в число найкращих менеджерів України. В свою чергу, самою банківською установою було отримано ряд винагород. Так, у 2012-2013 роках АТ «ОТП Банк» займав перше місце в номінації «Споживчий кредит року». В 2018 році банківську установу було визнано найкращою по роботі з сім'ями клієнтів, з кредитування агросектору, а також з обсягу безготівкових розрахунків за певними типами карток. В 2019 році банківську установу було включено в перелік системно важливих банківських установ України, згідно з рішенням НБУ. Такі банківські установи мають вагомий вплив на розвиток фінансової системи України. В 2020 році АТ «ОТП Банк» було визнано кращою

роздрібною банківською установою України, а в 2021 – кращою приватною банківською установою.

Як можна побачити, впродовж своєї діяльності банківська установа постійно розвивається та впроваджує нові продукти і послуги. Так, банківська установа однією з перших почала надавати клієнтам послуги з проектного та структурованого торговельного фінансування, впровадила електронні технології для обслуговування клієнтів, в тому числі Інтернет-банкінг. Наразі АТ «ОТП Банк» входить в Топ-10 найбільших банківських установ України.

На сьогоднішній день банківська система України здійснює свою діяльність в умовах нестабільності ринкової економіки, наявності політичних та соціальних проблем, а також загрози всесвітньої пандемії COVID-19 та військового конфлікту. До основних проблем, з якими стикається АТ «ОТП Банк», можна віднести:

1. Низька платоспроможність населення, викликана фінансовою кризою в країні, непропорційним зростанням цін, а також втратою роботи через військовий конфлікт.
2. Низька довіра населення та інших інвесторів до банківських установ, спричинена банкопадом 2014-2017 років, а також відсутністю гарантування вкладів юридичних осіб.
3. Загострення проблеми недостатньої капіталізації банківських установ.
4. Нерозвиненість фондового ринку, що знижує ефективність діяльності банківських установ щодо розміщення цінних паперів власної емісії.
5. Недостатній рівень прозорості на фінансовому ринку.
6. Загострення конкуренції на ринку.
7. Низький попит на кредитні ресурси банківських установ, що виступають одним з основних джерел фінансування депозитної діяльності банків.
8. Стандартизація умов більшості банківських послуг, що знижує попит клієнтів, адже у них відсутня можливість отримати таку послугу, яка б максимально повно задовольнила їх потреби.
9. Незначне падіння прибутковості банківської установи протягом 2019-2020 років у зв'язку з зростанням рівня фінансових ризиків.
10. Потреба у підвищенні кваліфікації банківських менеджерів.

11. Відтік іноземних інвестицій через нестабільність ситуації в країні.
12. Низькі відсоткові ставки за валютними депозитами та зниження відсоткових ставок за гривневими депозитами на фоні зростаючої інфляції.
13. Відсутність дієвої системи менеджменту та плану поведінки в надзвичайних обставинах.
14. Низький попит на строкові депозити, що пов'язано з бажанням клієнтів мати доступ до вкладу у будь-який момент часу.
15. Втрата частини клієнтів в результаті міграції населення та закриття бізнесу.
16. Неможливість обслуговування клієнтів в режимі офлайн в зоні проведення бойових дій.
17. Недостатня увага приділяється менеджментом банківської установи на оцінку ступеня впливу зовнішніх факторів на кінцеве рішення потенційних інвесторів.
18. Відсутність чітких, обґрунтованих та реальних прогнозів економічного становища країни та розвитку банківської системи в майбутньому через наявність військового конфлікту.

Однак, незважаючи на нестабільність економічного та політичного становища в країні, АТ «ОТП Банк» має стійку репутацію, продовжує надавати якісні послуги та здійснювати ефективну діяльність на підставі ліцензій НБУ.

Завдяки збільшенню суми доходів банківської установи більш швидкими темпами, аніж збільшення суми витрат, на кінець 2021 року діяльність банківської установи була прибутковою. Так, розмір чистого прибутку АТ «ОТП Банк» становив 2,75 млрд. грн., що на 58,34% більше, аніж на кінець 2020 року (1,73 млрд. грн.).

АТ «ОТП Банк» представлений в Україні 85 відділеннями у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Херсонській, Хмельницькій, Чернівецькій, Чернігівській та Черкаській областях [35]. Функцію управління АТ «ОТП Банк» покладено на:

- 1) Загальні збори Акціонерів;
- 2) Наглядова рада;
- 3) Правління.

Загальні збори Акціонерів – це вищий орган управління банківської установи, який скликається щороку задля прийняття рішень з будь-яких питань діяльності банківської установи не пізніше 30 квітня наступного за звітним року. Головування Загальних зборів здійснює Голова Наглядової ради. Цю посаду на кінець 2021 року займав Золтан Майор. Іншими членами Наглядової ради були: Петер Янош Беше, Золтан Тотматьяш, Тамаш Катона, Андраш Кухарські, а також Ласло Пелле, Шандор Ваці та Марія Ілона Тарнаине Шаруди, які займали посади незалежних членів.

Наглядова рада – це колегіальний орган, який складається від 5 до 8 осіб, забезпечує захист прав вкладників, інших кредиторів та акціонера банківської установи. Наглядова рада не приймає участь в поточному управлінні, а її члени не можуть входити до складу Правління банківської установи. Якщо з певних причин не було сформовано Наглядову раду у мінімально необхідному складі, питання, які відносяться до компетенції Наглядової ради вирішуються Загальними зборами.

Правління – це виконавчий орган банківської установи, який здійснює поточне управління її діяльністю, вирішує пов'язані з цим питання. До складу Правління входить щонайменше 3 особи. На кінець 2021 року Правління АТ «ОТП Банк» складалось з п'ятьох осіб. Володимир Мудрий виконував обов'язки Голови Правління. Члени Правління Лілія Лазепко та Олег Клименко були відповідальними за операційну діяльність, ІТ та за напрямок роздрібного бізнесу, відповідно, а Алла Бініашвілі та Тарас Проць – за напрямок корпоративного бізнесу та за управління ризиками [36;37] (див. рис. 2.1).

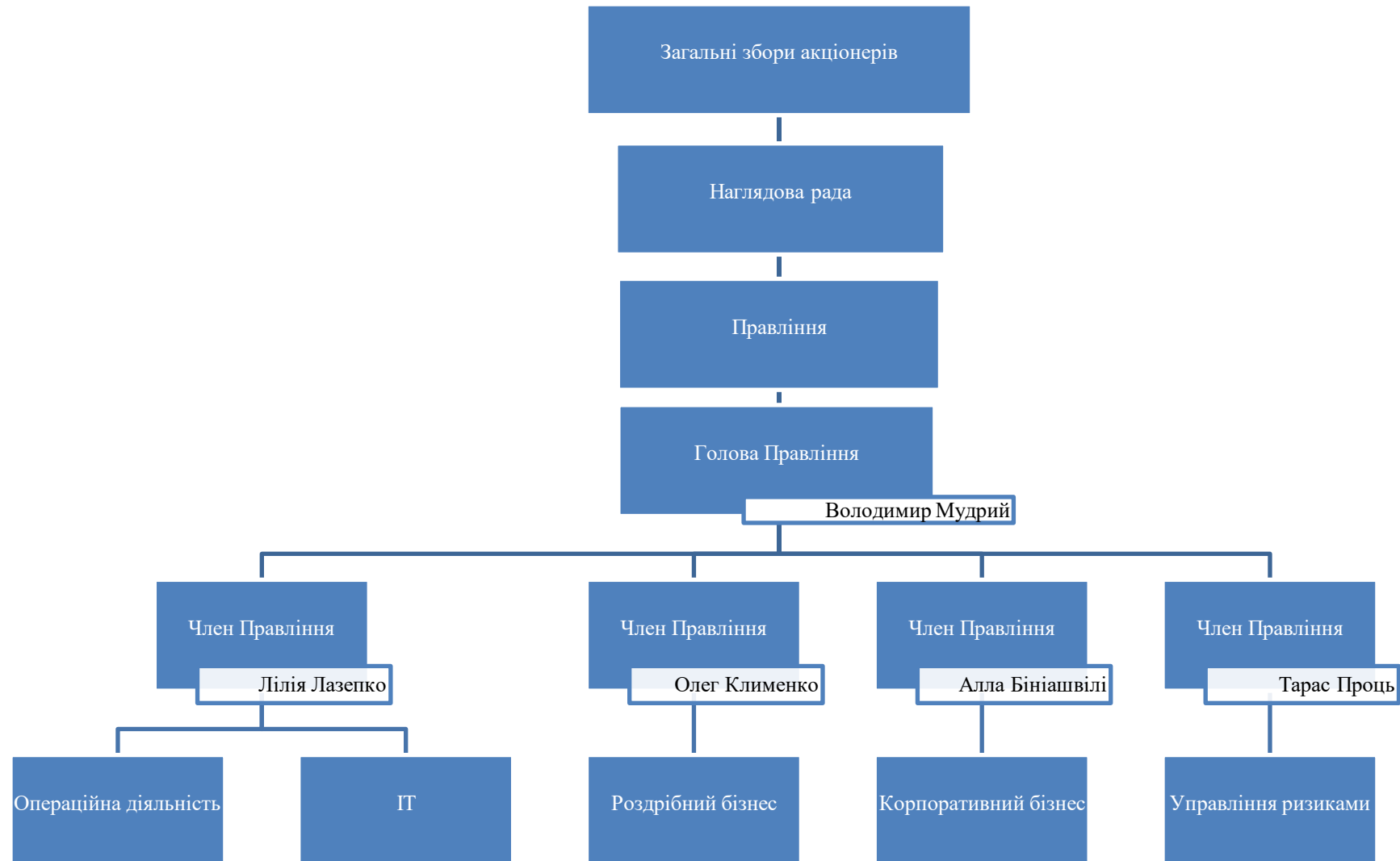

Рис. 2.1. Загально-організаційна структура управління АТ «ОТБ Банк»

Серед основних департаментів АТ «ОТП Банк» можна виділити:

- 1) департамент управління персоналом;
- 2) департамент казначейства та фінансових інститутів (ринків);
- 3) департамент роздрібного бізнесу;
- 4) інвестиційний департамент;
- 5) департамент з продажів;
- 6) департамент з розвитку;
- 7) департамент корпоративних продуктів та сервісу;
- 8) департамент контролю за кредитними ризиками;
- 9) департамент маркетингу.

В організаційній структурі АТ «ОТП Банк» присутні також юридичний відділ, відділи фінансового моніторингу, банківської безпеки, аудиту, бухгалтерія.

Загально-організаційна структура управління АТ «ОТП Банк» заснована на чіткому розподілі повноважень та завдань. Наглядова рада контролює та регулює діяльність Правління. Кожен член Правління відповідає за певну ділянку діяльності банківської установи. Саме ж Правління є також підзвітним Загальним зборам Акціонерів. Отже, простежується ієрархія влади та системи контролю.

В цілому, організаційна структура управління АТ «ОТП Банк» заснована на функціональній департаменталізації. Так, структура банківської установи представлена окремими підрозділами та службами, які мають чітко визначені цілі та задачі. Групування підрозділів здійснюється відповідно до функцій, які відображають основні напрямки та сфери діяльності банківської установи.

Таким чином, досліджено історію виникнення та розвитку АТ «ОТП Банк», визначено основні проблеми, з якими стикається банківська установа в процесі діяльності, проаналізовано загально-організаційну структуру управління.

2.2. Аналіз фінансового стану АТ «ОТП Банк»

Аналіз фінансового стану банківської установи є невід'ємною складовою фінансового аналізу. Він дозволяє оцінити ефективність не тільки діяльності самої

банківської установи, а й процесу управління нею. Аналіз фінансового стану варто розпочати з аналізу звіту про фінансовий стан АТ «ОТП Банк» за період з 2018 по 2021 роки. Основна мета аналізу звіту про фінансовий стан АТ «ОТП Банк» – оцінити раціональність формування та використання ресурсів банківської установи шляхом аналізу динаміки та структури її активів та пасивів. Таким чином, пропонується проаналізувати динаміку активів АТ «ОТП Банк» шляхом побудови таблиці 2.1 за даними Додатків А, Б, В, Д [38].

Як можна побачити з таблиці 2.1, протягом аналізованого періоду загальна сума активів АТ «ОТП Банк» збільшилася в 2,1 рази, що було зумовлено її позитивною динамікою протягом 2018-2021 років. В 2019 році збільшення активів банківської установи на 36,71% відбулося в результаті зростання сум грошових коштів та рахунків в НБУ на 35,30%, коштів в банках – на 71,85%, кредитів клієнтам – на 14,74%, інвестицій в цінні папери – в два рази, основних засобів та нематеріальних активів – на 18,79%. Окрім того, в 2019 році банківською установою було інвестовано кошти в дочірні компанії на загальну суму 0,14 млрд. грн. та сформовано активи з права користування на суму 0,19 млрд. грн. Скорочення сум поточних та відстрочених активів з податку на прибуток на 0,27 млрд. грн., а також інвестиційної нерухомості та інших активів на 0,01 млрд. грн. та 0,04 млрд. грн. не мало суттєвого впливу на динаміку загальної величини активів банківської установи.

В 2020 році збільшення активів банківської установи на 31,58% відбулося в результаті збільшення сум грошових коштів та рахунків в НБУ на 11,81%, кредитів клієнтам – на 9,19%, інвестицій в цінні папери – на 15,51%, основних засобів та нематеріальних активів – на 29,09%, поточних активів з податку на прибуток – на 40,63%, а відстрочених активів з податку на прибуток – на 97,55%. Окрім того, сума коштів в банках зросла більше ніж в 3 рази, а сума активів з права користування – більше ніж в 2 рази. Незначне скорочення сум інвестиційної нерухомості та інших активів на 1,05% та 4,51% не мало значного впливу на динаміку активів АТ «ОТП Банк» протягом розглянутого періоду.

Таблиця 2.1

Аналіз динаміки активів АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., млрд. грн.

Показник	Обсяг				Абсолютне відхилення, +/-				Відносне відхилення, %			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
Грошові кошти та рахунки в НБУ	2,32	3,14	3,51	3,87	0,82	0,37	0,36	1,55	35,30	11,81	10,25	66,78
Кошти в банках	2,51	4,31	13,63	9,13	1,80	9,32	-4,50	6,62	71,85	216,31	-33,01	264,14
Кредити клієнтам	22,06	25,31	27,64	40,46	3,25	2,33	12,82	18,40	14,74	9,19	46,39	83,42
Інвестиції в цінні папери	4,78	10,82	12,50	14,63	6,05	1,68	2,12	9,85	126,48	15,51	16,99	206,05
Інвестиції в дочірні компанії	0	0,14	0,14	0,14	0,14	0,00	0,00	0,14	-	0,00	0,00	-
Основні засоби та нематеріальні активи	0,48	0,57	0,73	1,29	0,09	0,17	0,56	0,81	18,79	29,09	76,11	170,05
Активи з права користування	0	0,19	0,45	0	0,19	0,25	-0,45	0,00	-	132,82	-100,00	-
Поточні активи з податку на прибуток	0,13	0,0001	0,0001	0,0001	-0,13	0,00	0,00	-0,13	-99,95	40,63	22,22	-99,91
Відстрочені активи з податку на прибуток	0,18	0,04	0,08	0,07	-0,14	0,04	-0,01	-0,11	-78,15	97,55	-10,06	-61,17
Інвестиційна нерухомість	0,04	0,03	0,03	0,03	-0,01	0,00	0,00	-0,01	-28,51	-1,05	-6,40	-33,79
Інші активи	0,27	0,23	0,22	0,20	-0,04	-0,01	-0,02	-0,06	-14,04	-4,51	-7,19	-23,82
Всього активів	32,76	44,78	58,92	69,82	12,02	14,14	10,89	37,06	36,71	31,58	18,49	113,14

В 2021 році збільшення активів на 18,49% відбулося в результаті збільшення сум грошових коштів та рахунків в НБУ на 10,25%, кредитів клієнтам – на 46,39%, інвестицій в цінні папери – на 16,99%, основних засобів та нематеріальних активів – на 76,11%, поточних активів з податку на прибуток – на 22,22%. Скорочення сум коштів в банках на 33,01%, продаж активів з права користування та зменшення величини відстрочених активів з податку на прибуток, інвестиційної нерухомості та інших активів на 10,06%, 6,40% та 7,19%, відповідно, призвело до зростання загальної суми активів менш швидкими темпами, ніж протягом 2018-2020 років.

В цілому, за чотири роки спостерігалось скорочення сум поточних та відстрочених активів з податку на прибуток на 0,24 млрд. грн., інвестиційної нерухомості на 0,01 млрд. грн. та інших активів на 0,06 млрд. грн. Всі інші складові активів мали тенденцію до збільшення.

Пропонується проаналізувати структурні зміни в активах АТ «ОТП Банк» впродовж 2018-2021 років шляхом побудови таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Структура активів АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., %

Показник	Обсяг				Абсолютне відхилення, +/-			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Грошові кошти та рахунки в НБУ	7,08	7,01	5,96	5,54	-0,07	-1,05	-0,41	-1,54
Кошти в банках	7,65	9,62	23,13	13,08	1,97	13,51	-10,05	5,42
Кредити клієнтам	67,34	56,52	46,90	57,95	-10,82	-9,62	11,05	-9,39
Інвестиції в цінні папери	14,59	24,17	21,22	20,95	9,58	-2,95	-0,27	6,36
Інвестиції в дочірні компанії	0	0,31	0,24	0,20	0,31	-0,07	-0,04	0,20
Основні засоби та нематеріальні активи	1,46	1,27	1,25	1,85	-0,19	-0,02	0,61	0,39
Активи з права користування	0	0,43	0,76	0	0,43	0,33	-0,76	0,00
Поточні активи з податку на прибуток	0,39	0,00	0,00	0,00	-0,39	0,00	0,00	-0,39

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Відстрочені активи з податку на прибуток	0,54	0,09	0,13	0,10	-0,45	0,04	-0,03	-0,44
Інвестиційна нерухомість	0,12	0,06	0,05	0,04	-0,06	-0,02	-0,01	-0,08
Інші активи	0,82	0,51	0,37	0,29	-0,30	-0,14	-0,08	-0,53
Всього активів	100	100	100	100	0	0	0	0

Дані таблиці 2.2 свідчать, що протягом всього аналізованого періоду найбільшу частку активів банківської установи займали кредити клієнтам – від 46,90% у 2020 році до 67,34% у 2018 році. Другою за величиною складовою активів АТ «ОТП Банк» були інвестиції в цінні папери. Вони займали від 14,59% у 2018 році до 24,17% у 2019 році та були представлені інвестиціями, оцінка яких здійснюється за справедливою вартістю через інший сукупний дохід та такими, оцінка яких здійснюється за амортизованою собівартістю (інвестиції в державні, корпоративні та банківські боргові цінні папери). Грошові кошти та рахунки в НБУ разом з коштами в інших банківських установах впродовж 2018-2021 років займали від 14,74% у 2018 році до 29,09% у 2020 році. На інші складові активів банківської установи припадала незначна їх частка. Загалом, за чотири роки суттєво збільшилася частка коштів в банках – на 5,42 в.п. та частка інвестицій в цінні папери – на 6,36 в.п. В свою чергу, суттєвого зменшення зазнала частка кредитів клієнтам – на 9,39 в.п. та грошових коштів та рахунків в НБУ – на 1,54 в.п.

Аналіз динаміки та структури пасиву звіту про фінансовий стан АТ «ОТП Банк» буде проведено під час оцінки ресурсного забезпечення банківської установи у пункті 2.3 кваліфікаційної роботи.

Наступний етап оцінки фінансового стану АТ «ОТП Банк» передбачає здійснення коефіцієнтного аналізу, а саме, оцінки нормативів ліквідності, рентабельності, нормативів капіталу, показників фінансової стійкості, залежності.

Аналіз ліквідності передбачає проведення оцінки нормативів ліквідності АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 роки. До 2 вересня 2019 року застосовувалися

нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5). Перший показник представляє собою співвідношення високоліквідних активів до поточних зобов'язань АТ «ОТП Банк», що дає можливість визначити мінімальний обсяг високоліквідних активів для забезпечення виконання поточних зобов'язань протягом одного операційного дня. Нормативне значення: не менше 20%.

Другий показник – це співвідношення активів до зобов'язань АТ «ОТП Банк» з кінцевим строком погашення до 31 дня (включно), що дозволяє визначити мінімально необхідний обсяг активів банківської установи задля забезпечення виконання її поточних зобов'язань протягом одного календарного місяця. Нормативне значення: не менше 40%. На кінець 2018 року обидва показника для АТ «ОТП Банк» були в межах нормативних значень та становили, відповідно, 53,78% та 51,58% (див. табл. 2.3) [39].

Таблиця 2.3

Нормативи ліквідності АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., %

Показник	Значення				Абсолютне відхилення, +/-			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
Норматив миттєвої ліквідності (Н4)	53,78	-	-	-	-	-	-	-
Норматив поточної ліквідності (Н5)	51,58	-	-	-	-	-	-	-
Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCRbb)	113,54	175,07	201,93	156,98	61,53	26,86	-44,95	43,44
Коефіцієнт покриття ліквідністю за іноземними валютами (LCRib)	122,32	147,26	229,39	177,68	24,94	82,13	-51,71	55,36
Норматив короткострокової ліквідності (Н6)	92,85	104,54	99,32	97,99	11,69	-5,22	-1,33	5,14

З другого вересня 2019 року НБУ було скасовано нормативи Н4 та Н5 у зв'язку з переходом банківських установ до розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю

(LCR), який визначає мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відтоку грошових коштів впродовж 30 календарних днів з урахуванням стрес-сценарію [40]. Коефіцієнт покриття ліквідністю може бути розрахований або за всіма валютами (LCRbb), або лише за іноземними валютами (LCRib). Нормативне значення: не менше 100%. З таблиці 2.3 можна побачити, що для АТ «ОТП Банк» на кінець 2018 року дані показники становили 113,54% та 122,32%, відповідно. Протягом 2018-2020 років спостерігалось зростання коефіцієнтів покриття ліквідністю, що є позитивним фактором. Так, у 2019 році показники збільшилися на 61,53 в.п. та 24,94 в.п., склавши, відповідно, 175,07% та 147,26%. У 2020 році коефіцієнти покриття ліквідністю зросли на 26,86 в.п. та 82,13 в.п. та склали, відповідно, 201,93% та 229,39%. Однак, протягом 2021 року відбулось падіння ліквідності банківської установи, адже значення відповідних показників скоротилися на 44,95 в.п. та 51,71 в.п. та склали 156,98% та 177,68%.

Під час аналізу ліквідності АТ «ОТП Банк» також необхідно розрахувати норматив короткострокової ліквідності (Н6), що представляє собою співвідношення ліквідних активів до зобов'язань АТ «ОТП Банк» з кінцевим строком погашення до одного року. Даний показник характеризує мінімально необхідний обсяг активів для забезпечення виконання банківською установою зобов'язань протягом одного року. Нормативне значення: не менше 60%. Варто зазначити, що у 2022 році НБУ було скасовано даний норматив. Це відбулося у зв'язку з впровадженням коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) [41].

Аналіз показників діяльності АТ «ОТП Банк» показав, що протягом 2018-2019 років відбулось поліпшення короткострокової ліквідності банківської установи. Так, на кінець 2018 року норматив короткострокової ліквідності становив 92,85%, а на кінець 2019 – 104,54%, що є більшим на 11,69 в.п. В свою чергу, протягом 2019-2021 років відбулось погіршення короткострокової ліквідності банківської установи, адже значення показника в кінці 2020 року зменшилось на 5,22 в.п. до 99,32%, а в кінці 2021 року – на 1,33 в.п. до 97,99%. Однак, позитивним фактором

є те, що протягом всього аналізованого періоду АТ «ОТП Банк» було дотримано нормативне значення даного показника.

Управляючи ризиком ліквідності АТ «ОТП Банк» застосовує комплексні методи. Управління здійснюється як централізовано, так і децентралізовано. Так, перший тип управління застосовується у частині управління ліквідністю в іноземній валюті, а другий – щодо національної валюти, тобто гривні. Аналіз ризику ліквідності, наведений в розділі «Політика управління ризиками» річних звітів АТ «ОТП Банк», свідчить про достатній рівень ефективності менеджменту розривом ліквідності, що виникає за активами та зобов'язаннями АТ «ОТП Банк», строк погашення яких складає до одного року.

Аналіз рентабельності передбачає розрахунок основних коефіцієнтів рентабельності: ROE та ROA [42]. З метою проведення відповідного аналізу необхідним є побудова таблиці 2.4 (Додатки А-І).

Таблиця 2.4

Показники рентабельності АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., %

Показник	Формула	Значення				Абсолютне відхилення, +/-			
		2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
ROE	ЧП/ВК	37,57	32,63	18,11	24,82	-4,94	-14,52	6,71	-12,75
ROA	ЧП/ВБ	6,03	5,66	2,94	3,93	-0,36	-2,72	0,99	-2,10

Згідно таблиці 2.14, динаміка показника ROE (рентабельність власного капіталу) була негативною впродовж 2018-2020 років, що є негативним фактором, адже це свідчить про погіршення ефективності використання власних ресурсів банківською установою. На кінець 2021 року показник збільшився на 6,71 в.п., однак, це не мало позитивного впливу на загальну зміну відповідного показника впродовж чотирьох років. Так, показник зменшився з 37,57% у 2018 році до 24,82% у 2021 році.

Для економічно розвинутих країн нормативне значення показника рентабельності власного капіталу знаходиться в межах 10-15% [43]. Однак, для країн, які розвиваються, значення відповідного показника повинно бути вищим.

Зважаючи на те, що Україна належить до країн, що розвиваються, високе значення показника рентабельності власного капіталу АТ «ОТП Банк» є позитивним фактором.

Рентабельність валюти балансу, або рентабельність активів (ROA), показує ефективність використання вкладених ресурсів банківської установи. Значення показника мало тенденцію до зменшення протягом 2018-2020 років, що спричинило загальне скорочення показника на 2,10 в.п. впродовж чотирьох років. Це свідчить про падіння прибутковості банківських операцій та недостатню ефективність використання його активів. Незначне покращення показника впродовж 2020-2021 років на 0,99 в.п. не мало суттєвого впливу на загальну динаміку відповідного показника.

Аналіз інших показників буде наведено в пункті 2.3 даного розділу, адже він напряму стосується оцінки ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк».

Таким чином, проаналізовано фінансовий стан АТ «ОТП Банк» в розрізі оцінки динаміки та структури його активів. Виявлено наявність позитивної динаміки активів впродовж аналізованого періоду. Визначено, що найбільшу частку активів АТ «ОТП Банк» займають кредити клієнтам та інвестиції в цінні папери. Проаналізовано показники ліквідності та рентабельності банківської установи. Визначено, що банківська установа дотримується всіх нормативів ліквідності, однак, має погіршення рентабельності власного капіталу та валюти балансу.

2.3. Оцінка ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк»

В процесі дослідження теоретичних аспектів ресурсного забезпечення банківської установи визначено, що її ресурси – це сукупність грошових засобів банківської установи, які були сформовані нею внаслідок проведення пасивних операцій та використовуються для здійснення активних операцій. Кінцевий результат таких операцій відображається у пасиві звіту про фінансовий стан банківської установи.

Для аналізу джерел формування власних ресурсів банківської установи побудуємо таблицю 2.5 за даними Додатків А, Б, В, Д. Згідно з таблицею 2.5, статутний капітал, емісійний дохід, додатковий капітал, резерви та нерозподілений прибуток виступають джерелами формування власних ресурсів АТ «ОТП Банк». Непокритий дефіцит, відповідно, не є джерелом їх формування.

Протягом 2018-2021 років спостерігалась позитивна динаміка власних ресурсів АТ «ОТП Банк», що можна побачити з таблиці 2.5. На динаміку власних ресурсів банківської установи в усі роки мали вплив лише дві їх складові: резерв переоцінки інвестицій та нерозподілений прибуток (непокритий дефіцит). Інші складові власних ресурсів АТ «ОТП Банк» залишалися незмінними. Так, статутний капітал був зафіксований на рівні 6,19 млрд. грн., емісійний дохід – на рівні 0,41 млрд. грн., а інший додатковий капітал – на рівні 1,24 млрд. грн.

В 2019 році збільшення власних ресурсів банківської установи на 47,95% відбулося в результаті значного скорочення суми непокритого дефіциту. Так, відповідний показник зменшився на 96,08%, що мало позитивний вплив на динаміку власних ресурсів банківської установи, незважаючи на падіння суми інших резервів на 25,25%.

В 2020 році збільшення власних ресурсів банківської установи на 23,12% відбулося в результаті нарощення банківською установою інших резервів, які зросли більше ніж в два рази, а також формування нерозподіленого прибутку у розмірі 1,63 млрд. грн.

В 2021 році зростання власних ресурсів АТ «ОТП Банк» на 15,55% було спричинене збільшенням суми нерозподіленого прибутку на 94,75% або майже в 2 рази. Скорочення суми інших резервів на 49,40% не мало суттєвого впливу на загальну динаміку власних ресурсів банківської установи через незначний розмір їх частки.

Аналіз динаміки власних ресурсів АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., млрд. грн.

Показник	Обсяг				Абсолютне відхилення, +/-				Відносне відхилення, %			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
Статутний капітал	6,19	6,19	6,19	6,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Емісійний дохід	0,41	0,41	0,41	0,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інший додатковий капітал	1,24	1,24	1,24	1,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід (Інші резерви)	0,07	0,05	0,11	0,06	-0,02	0,06	-0,06	-0,01	-25,25	125,24	-49,40	-14,80
Нерозподілений прибуток (Накопичений дефіцит)	-2,64	-0,10	1,63	3,18	2,54	1,73	1,55	5,82	-96,08	-	94,78	-
Всього власних ресурсів	5,25	7,77	9,57	11,06	2,52	1,80	1,49	5,81	47,95	23,12	15,55	110,48

Наступний етап аналізу динаміки ресурсів АТ «ОТП Банк» полягає в аналізі динаміки позикових та залучених ресурсів банківської установи, які об'єднані у зобов'язання, протягом 2018-2021 років шляхом побудови таблиці 2.6.

Як можна побачити з таблиці 2.6, джерелами позикових ресурсів банківської установи виступали кошти банків та інших фінансових установ в частині кредитів, отриманих від міжнародних фінансових установ, та кредитів, отриманих від інших банків. Формування залучених ресурсів банківської установи, в свою чергу, відбувалося за рахунок коштів банків та інших фінансових установ в частині коштів, що надійшли на кореспондентські рахунки інших банків, а також за рахунок коштів клієнтів, орендних зобов'язань, похідних фінансових зобов'язань, інших залучених коштів, резервів за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії, які формуються банківською установою для мінімізації кредитних ризиків, інших фінансових зобов'язань, представлених сумами кредиторської заборгованості, платежів до сплати іншим контрагентам, розрахункових та транзитних рахунків, нарахувань невикористаних відпусток та премій тощо. Окрім того, до складу залучених ресурсів АТ «ОТП Банк» входили інші нефінансові зобов'язання, представлені доходами майбутніх періодів, зобов'язаннями за внесками до Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, податками до сплати, окрім податку на прибуток тощо, та поточні зобов'язання з податку на прибуток.

Важливо відмітити, що кошти клієнтів були сформовані за рахунок внесків клієнтів на поточні рахунки, депозити до запитання та строкові депозити. Частина сум, що віднесені до коштів клієнтів, протягом аналізованого періоду використовувалась як забезпечення кредитів клієнтам, акредитивів, гарантій, а також інших операцій, які були пов'язані з умовними зобов'язаннями.

Сума орендних зобов'язань, в свою чергу, відображається в звіті про фінансовий стан банківської установи разом з нарахованими відсотками. На частину орендних зобов'язань АТ «ОТП Банк» в усі роки мала вплив зміна валютних курсів.

Аналіз динаміки позикових та залучених ресурсів АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., млрд. грн.

Показник	Обсяг				Абсолютне відхилення, +/-				Відносне відхилення, %			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
Кошти банків та інших фінансових установ	0,0004	0,19	0,0001	0,001	0,19	-0,19	0,001	0,001	42908,62	-99,93	828,03	177,78
Кошти (рахунки) клієнтів	26,86	35,40	47,84	57,06	8,55	12,44	9,23	30,21	31,82	35,13	19,29	112,49
Орендні зобов'язання	-	0,17	0,45	0,45	0,17	0,28	-0,001	0,45	-	158,38	-0,11	-
Похідні фінансові зобов'язання	-	0,003	0,001	0,000004	0,003	-0,003	-0,001	0,000004	-	-75,51	-99,53	-
Інші залучені кошти	-	0,38	0,0003	0,0002	0,38	-0,38	-0,0001	0,0002	-	-99,93	-34,08	-
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	-	0,08	0,28	0,30	0,08	0,20	0,02	0,30	-	232,96	6,95	-
Інші фінансові зобов'язання	0,50	0,59	0,59	0,66	0,09	0,00	0,06	0,16	19,07	0,02	10,67	31,80
Інші нефінансові зобов'язання	0,15	0,10	0,11	0,14	-0,05	0,01	0,03	-0,01	-34,15	11,77	26,09	-7,20
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	-	0,08	0,08	0,15	0,08	0,00	0,07	0,15	-	-4,15	84,11	-
Всього позикових та залучених ресурсів	27,50	37,01	49,35	58,76	9,50	12,35	9,41	31,26	34,56	33,36	19,06	113,65

Таким чином, проаналізуємо динаміку основних складових позикових та залучених ресурсів АТ «ОТП Банк» протягом 2018-2021 років. Так, як можна побачити з таблиці 2.6, в 2019 році збільшення суми позикових та залучених ресурсів банківської установи на 34,56% відбулося в результаті стрімкого зростання сум коштів банків та інших фінансових установ на 0,19 млрд. грн., а також коштів клієнтів на 31,82% та інших фінансових зобов'язань на 19,07%. Окрім того, в 2019 році банківською установою були сформовані орендні зобов'язання, похідні фінансові зобов'язання, інші залучені кошти, резерви за кредитним зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії, а також поточні зобов'язання з податку на прибуток на загальну суму 0,72 млрд. грн. Скорочення суми інших нефінансових зобов'язань на 34,15% не мало суттєвого впливу на загальну величину зобов'язань банківської установи.

В 2020 році збільшення суми позикових та залучених ресурсів банківської установи на 33,36% відбулося за рахунок зростання сум коштів клієнтів на 35,13%, орендних зобов'язань більше ніж в 2,5 рази, резервів за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії більше ніж в 3,3 рази, а також сум інших фінансових та нефінансових зобов'язань на 0,02% та 11,77%, відповідно. Темпи зростання позикових та залучених ресурсів банківської установи були стримані скороченням сум інших залучених коштів та коштів банків та інших фінансових установ майже в 2 рази кожний, похідних фінансових зобов'язань на 75,51%, а також поточних зобов'язань з податку на прибуток на 4,15%.

В 2021 році зростання суми позикових та залучених ресурсів АТ «ОТП Банк» на 19,06% було пов'язано, з однієї сторони, зі збільшенням сум коштів банків та інших фінансових установ більше ніж в 9 разів, а також зі зростанням коштів (рахунків) клієнтів на 19,29%, резервів за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії – на 6,95%, інших фінансових та нефінансових зобов'язань – на 10,67% та 26,09%, відповідно, поточних зобов'язань з податку на прибуток – на 84,11%, а з іншої сторони, зі скороченням сум орендних зобов'язань, похідних фінансових зобов'язань та інших залучених коштів на 0,11%, 99,53% та 34,08%, відповідно.

За чотири роки спостерігалось скорочення лише суми інших нефінансових зобов'язань. Всі інші складові позикових та залучених ресурсів банківської установи мали в цілому позитивну динаміку, що призвело до збільшення загальної величини позикових та залучених ресурсів АТ «ОТП Банк» в 2,1 рази.

Для більш комплексного аналізу ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк» необхідно здійснити аналіз структури його ресурсів. Пропонується проаналізувати структурні зміни власних ресурсів АТ «ОТП Банк», а також його позикових та залучених ресурсів, об'єднаних у звіті про фінансовий стан банківської установи у зобов'язання, протягом 2018-2021 років.

З метою аналізу структури власних ресурсів АТ «ОТП Банк» побудуємо відповідну таблицю (див. табл. 2.7).

Дані таблиці 2.7 свідчать, що протягом всього аналізованого періоду найбільшу частку власних ресурсів банківської установи займав статутний капітал – від 55,93% у 2021 році до 117,72% у 2018 році. Перевищення сумою статутного капіталу 100% загальної величини власних ресурсів банківської установи пов'язано з наявністю у АТ «ОТП Банк» непокритого дефіциту протягом 2018-2019 років. Другою за величиною складовою власних ресурсів банківської установи був нерозподілений прибуток (непокритий дефіцит), а також інший додатковий капітал (у 2019 році). Так, сума непокритого дефіциту у 2018 році дорівнювала 50,24% суми власних ресурсів АТ «ОТП Банк». В свою чергу, частка додаткового капіталу у 2019 році становила 15,90% всіх власних ресурсів банківської установи. Сформований у 2020 році нерозподілений прибуток протягом 2020-2021 років займав, відповідно, 17,03% та 28,71% власних ресурсів АТ «ОТП Банк». На інші складові власних ресурсів банківської установи, а саме на емісійний дохід та інші резерви, припадала незначна їх частка. Загалом, за чотири роки суттєво збільшилася лише частка нерозподіленого прибутку, а саме на 78,95 в.п.

Структура власних ресурсів АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., %

Показник	Обсяг				Абсолютне відхилення, +/-			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Статутний капітал	117,72	79,57	64,63	55,93	-38,15	-14,94	-8,70	-61,79
Емісійний дохід	7,71	5,21	4,23	3,66	-2,50	-0,98	-0,57	-4,05
Інший додатковий капітал	23,53	15,90	12,92	11,18	-7,62	-2,99	-1,74	-12,35
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід (Інші резерви)	1,29	0,65	1,19	0,52	-0,64	0,54	-0,67	-0,77
Нерозподілений прибуток (Накопичений дефіцит)	-50,24	-1,33	17,03	28,71	48,91	18,36	11,68	78,95
Всього власних ресурсів	100	100	100	100	0	0	0	0

В свою чергу, суттєвого зменшення зазнала частка статутного капіталу, що було спричинено здебільшого формуванням нерозподіленого прибутку. Так, частка статутного капіталу в загальній структурі власних ресурсів банківської установи протягом 2018-2021 років скоротилася на 61,79 в.п.

З метою аналізу структури позикових та залучених ресурсів АТ «ОТП Банк» побудуємо відповідну таблицю (див. табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Структура позикових та залучених ресурсів АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., %

Показник	Обсяг				Абсолютне відхилення, +/-			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
Кошти банків та інших фінансових установ	0,002	0,51	0,0003	0,002	0,51	-0,51	0,002	0,0005
Кошти (рахунки) клієнтів	97,65	95,66	96,93	97,12	-1,99	1,27	0,19	-0,53
Орендні зобов'язання	0	0,47	0,91	0,77	0,47	0,44	-0,15	0,77
Похідні фінансові зобов'язання	0	0,01	0,002	0,00001	0,01	-0,01	0,00	0,00001
Інші залучені кошти	0	1,02	0,001	0,0003	1,02	-1,02	0,00	0,0003
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	0	0,23	0,57	0,51	0,23	0,34	-0,06	0,51
Інші фінансові зобов'язання	1,81	1,60	1,20	1,12	-0,21	-0,40	-0,08	-0,69
Інші нефінансові зобов'язання	0,54	0,26	0,22	0,23	-0,28	-0,04	0,01	-0,31
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	0	0,23	0,16	0,25	0,23	-0,06	0,09	0,25
Всього позикових та залучених ресурсів	100	100	100	100	0	0	0	0

Як можна побачити з таблиці 2.8, в усі роки найбільша частка суми позикових та залучених ресурсів АТ «ОТП Банк» припадала на кошти (рахунки) клієнтів: від 95,66% у 2019 році до 97,65% у 2018 році. Другою за розміром складовою були

інші фінансові зобов'язання. Їх частка в загальній сумі позикових та залучених ресурсів банківської установи становила від 1,12% у 2021 році до 1,81% у 2018 році. На інші складові позикових та залучених ресурсів банківської установи сукупно припадало від 0,54% у 2018 році до 2,74% у 2019 році загальної їх суми.

Протягом чотирьох років суттєвого збільшення зазнали лише частки орендних зобов'язань та резервів за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії АТ «ОТП Банк», які зросли на 0,77 в.п. та 0,51 в.п., відповідно. В свою чергу, суттєвого зменшення зазнали частки інших фінансових зобов'язань та коштів (рахунків) клієнтів, які зменшилися на 0,69 в.п. та 0,53 в.п., відповідно.

Зважаючи на те, що на кошти (рахунки) клієнтів та інші фінансові зобов'язання протягом всього аналізованого періоду припадала найбільша частка сукупних позикових та залучених ресурсів банківської установи, пропонується більш детально проаналізувати їх структуру. З метою аналізу структури коштів (рахунків) клієнтів АТ «ОТП Банк» побудуємо таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

**Структура коштів (рахунків) клієнтів АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр.,
%**

Показник	Обсяг				Абсолютне відхилення, +/-			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
Поточні рахунки та депозити до запитання	84,54	84,59	88,33	88,59	0,05	3,74	0,26	4,05
Строкові депозити	15,46	15,41	11,67	11,41	-0,05	-3,74	-0,26	-4,05
Всього коштів клієнтів	100	100	100	100	0	0	0	0

Як можна побачити з таблиці 2.9, кошти (рахунки) клієнтів АТ «ОТП Банк» були залучені ним на поточні та депозитні рахунки. Відповідно, найбільшу частку протягом 2018-2021 років, а саме від 84,54% у 2018 році до 88,59% у 2021 році, займали поточні рахунки та депозити до запитання. В свою чергу, на строкові депозити в ці роки припадало від 11,41% до 15,46%. Така тенденція пов'язана з тим,

що більша частина населення в останні роки зацікавлена мати доступ до своїх коштів в будь-який момент часу через загрозу всесвітньої пандемії COVID-19, наявності економічної та політичної нестабільності в країні, а також воєнного конфлікту, що підвищує рівень невпевненості у майбутньому через неможливість побудови чітких прогнозів. За строковими депозитами, натомість, відсутня можливість зняти кошти до кінця строку дії депозитного договору, що робить такий вклад більш ризиковим для клієнта в умовах нестабільності на фінансовому ринку.

Проаналізуємо структуру інших фінансових зобов'язань АТ «ОТП Банк». Для цього побудуємо таблицю 2.10.

Таблиця 2.10

**Структура інших фінансових зобов'язань АТ «ОТП Банк» за
2018-2021 рр., %**

Показник	Обсяг				Абсолютне відхилення, +/-			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
Нарахування невикористаних відпусток та премій	52,80	47,75	51,04	53,26	-5,05	3,29	2,22	0,46
Транзитні та розрахункові рахунки	35,26	42,35	41,80	40,62	7,08	-0,55	-1,18	5,36
Платежі до сплати іншим контрагентам	5,71	6,00	3,29	2,90	0,29	-2,71	-0,39	-2,80
Кредиторська заборгованість за основні засоби	2,68	1,26	1,20	0,38	-1,42	-0,06	-0,82	-2,30
Інші	3,54	2,64	2,67	2,83	-0,90	0,02	0,16	-0,71
Всього інших фінансових зобов'язань	100	100	100	100	0	0	0	0

Аналізуючи таблицю 2.10, можна побачити, що протягом всіх чотирьох років найбільша частка в структурі інших фінансових зобов'язань АТ «ОТП Банк», а саме від 47,75% в 2019 році до 53,26% на кінець 2021 року, належала нарахуванням невикористаних відпусток та премій. Другою за розміром складовою інших

фінансових зобов'язань банківської установи в усі роки були транзитні та розрахункові рахунки. На них протягом аналізованого періоду припадало від 35,26% на кінець 2018 року до 42,35% на кінець 2019 року. Інші складові інших фінансових зобов'язань банківської установи не займали значної частки в їх структурі. Варто зазначити, що найменшу частку в усі роки займала кредиторська заборгованість за основні засоби: від 0,38% на кінець 2021 року до 2,68% на кінець 2018 року.

Варто зазначити, що позикові та залучені ресурси банківської установи мають більш розгалужену структуру, аніж її власні ресурси. Така ситуація пов'язана з особливістю функціонування банківських установ та з активною їх діяльністю на фінансовому ринку.

Для успішного функціонування банківської установи в сучасних нестабільних умовах її менеджери повинні забезпечити належне співвідношення власних та суми позикових і залучених ресурсів. Отже, пропонується проаналізувати структуру пасивів звіту про фінансовий стан АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 роки.

Побудувавши таблицю 2.11, можна побачити, що найбільшу частку в структурі ресурсів акціонерного товариства «ОТП Банк» протягом аналізованого періоду займали позикові та залучені ресурси. На них в усі роки припадало більше 80% ресурсів банківської установи. Протягом 2018-2021 років їх частка збільшилась на 0,20 в.п., що, відповідно, мало негативний вплив на частку власних ресурсів в загальній структурі ресурсів АТ «ОТП Банк».

Найвище значення частка позикових та залучених ресурсів АТ «ОТП Банк» в структурі його ресурсів мала у 2018 році (83,96%), а найменше – у 2019 році (82,64%). В свою чергу, частка власних ресурсів банківської установи була найбільшою в 2019 році (17,36%), а найменшою – в 2018 році (16,04%).

Таблиця 2.11

Структура ресурсів АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., %

Показник	Обсяг				Абсолютне відхилення, +/-			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
Власні ресурси	16,04	17,36	16,24	15,84	1,32	-1,12	-0,40	-0,20

Позикові та залучені ресурси	83,96	82,64	83,76	84,16	-1,32	1,12	0,40	0,20
Всього ресурсів	100	100	100	100	0	0	0	0

З метою оцінки ефективності наявної в банківській установі системи фінансового менеджменту необхідно здійснити комплексний коефіцієнтний аналіз ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк», який передбачає розрахунок нормативів регулятивного та основного капіталів банківської установи, показників фінансової стійкості та залежності.

Проаналізуємо дотримання АТ «ОТП Банк» нормативів достатності (адекватності) регулятивного та основного капіталів банківської установи впродовж 2018-2021 років шляхом побудови відповідної таблиці (див. табл. 2.12).

Таблиця 2.12

**Нормативи достатності регулятивного та основного капіталів
АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., %**

Показник	Значення				Абсолютне відхилення, +/-			
	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
Норматив адекватності (достатності) регулятивного капіталу	19,64	23,54	25,40	19,87	3,9	1,86	-5,53	0,23
Норматив адекватності (достатності) основного капіталу	-	17,12	20,84	13,62	-	3,72	-7,22	-

Отже, як можна побачити за таблиці 2.12, протягом 2018-2021 років норматив достатності регулятивного капіталу АТ «ОТП Банк» збільшився на 0,23 в.п. В усі роки даний показник був вищим за нормативне значення (не менше 10%), що є позитивним фактором, адже свідчить про здатність банківської установи розраховуватися за зобов'язаннями, що впливають із операцій грошового характеру (кредитних, торговельних тощо). Варто також зазначити, що сам показник регулятивного капіталу банківської установи мав тенденцію до збільшення

протягом 2018-2021 років та був вищим за нормативне значення (не менше 200 млн. грн.), що є позитивним фактором. В цілому, за 4 роки показник регулятивного капіталу АТ «ОТП Банк» збільшився на 5,45 млрд. грн. або в 2 рази, що можна побачити на відповідному малюнку (див. рис. 2.2).

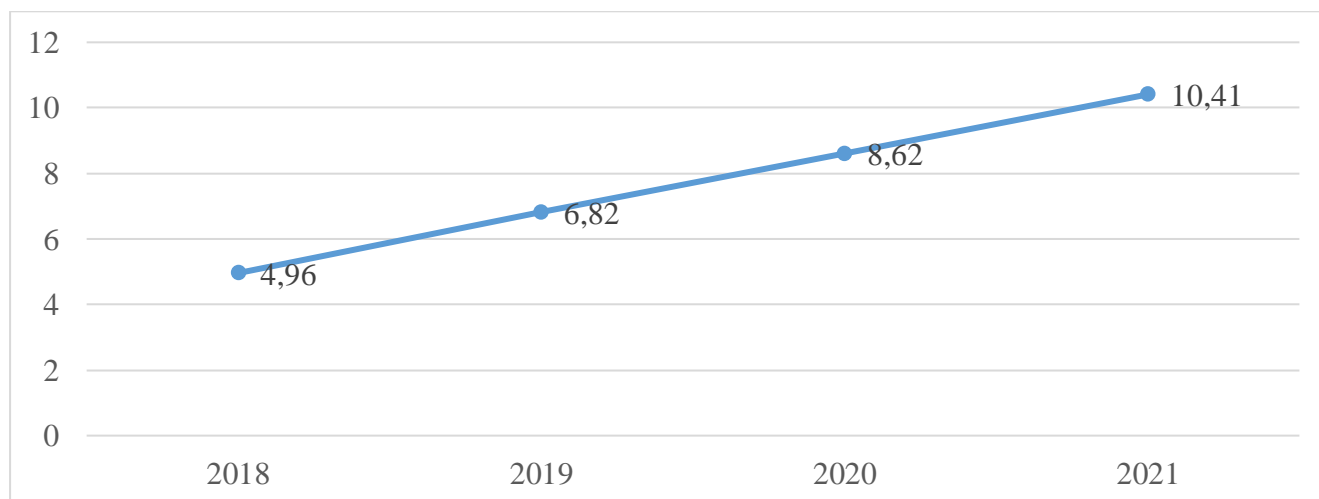

Рис. 2.2. Регулятивний капітал АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр., млрд. грн.

Показник достатності основного капіталу (НЗ), який було визначено АТ «ОТП Банк» за період з 2019 по 2021 роки, також був вищим за нормативне значення, що свідчить про спроможність АТ «ОТП Банк» забезпечити захист вкладників та кредиторів від непередбачуваних збитків, з якими може зіткнутися АТ «ОТП Банк» в процесі своєї діяльності. Показник мав тенденцію до збільшення протягом 2019-2020 років. На кінець 2021 року норматив достатності основного капіталу був на 3,5 в.п. меншим за аналогічний показник 2019 року. Однак, це не мало негативного впливу на діяльність банківської установи [39].

Проаналізуємо основні показники фінансової стійкості АТ «ОТП Банк» протягом 2018-2021 років. Для цього побудуємо відповідну таблицю (див. табл. 2.13).

Таблиця 2.13

Показники фінансової стійкості АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 рр.

Показник	Формула	Значення				Абсолютне відхилення, +/-			
		2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
Коефіцієнт автономії	ВК/П	0,16	0,17	0,16	0,19	0,01	-0,01	0,03	0,03
Коефіцієнт фінансової стабільності	ВК/ПК	0,19	0,21	0,19	0,16	0,02	-0,02	-0,04	-0,03
Коефіцієнт фінансової залежності	ПК/П	0,84	0,83	0,84	0,84	-0,01	0,01	0,00	0,00
Коефіцієнт фінансового ризику	ПК/ВК	5,23	4,76	5,16	5,31	-0,47	0,40	0,16	0,08

З таблиці 2.13 можна побачити, що у АТ «ОТП Банк» протягом аналізованого періоду відбулось незначне погіршення структури його ресурсів. Так, коефіцієнт фінансової стабільності мав тенденцію до зменшення протягом 2019-2021 років. Окрім того, впродовж відповідного періоду збільшилося значення коефіцієнту фінансової залежності, що свідчить про посилення залежності АТ «ОТП Банк» від зовнішніх кредиторів. Це, в свою чергу, зумовило підвищення значення коефіцієнту фінансового ризику. Так, відповідний показник за чотири роки збільшився на 0,079, що свідчить про збільшення частки позикових та залучених ресурсів в загальній структурі ресурсів банківської установи.

Незважаючи на те, що протягом 2018-2019 та 2020-2021 років у АТ «ОТП Банк» збільшився коефіцієнт автономії, необхідним є проведення оптимізації структури ресурсів АТ «ОТП Банк» задля уникнення падіння його фінансової стійкості, конкурентоспроможності та ефективності його діяльності.

Під час аналізу ресурсного забезпечення банківської установи також необхідно звернути увагу на рівень залежності банківської установи від міжбанківського ринку, частку стабільних коштів клієнтів банківської установи в усій сумі коштів клієнтів, частку довгострокових орендних зобов'язань (понад один рік) в усій сумі орендних зобов'язань банківської установи. Такі показники дозволяють оцінити рівень залежності банківської установи від окремих груп кредиторів. Для цього побудуємо таблицю 2.14.

Таблиця 2.14

Показники залежності АТ «ОТП Банк» від різних кредиторів за

2018-2021 рр., %

Показник	Формула	Значення				Абсолютне відхилення, +/-			
		2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2019/2018 рр.	2020/2019 рр.	2021/2020 рр.	2021/2018 рр.
Питома вага міжбанківських кредитів в загальній сумі позикових та залучених ресурсів	Міжбанківські кредити/ Позикові та залучені ресурси	0	2,44	0	0,01	2,44	-2,44	0,01	0,01
Питома вага міжбанківських кредитів в загальній сумі ресурсів	Міжбанківські кредити/ Ресурси	0	0,42	0	0,002	0,42	-0,42	0,002	0,002
Коефіцієнт відношення міжбанківських кредитів до статутного капіталу	Міжбанківські кредити/ Статутний капітал	0	3,06	0	0,02	3,06	-3,06	0,02	0,02
Частка стабільних коштів клієнтів в загальній їх сумі	Стабільні кошти клієнтів/ Кошти клієнтів	15,46	15,41	11,67	11,41	-0,05	-3,74	-0,26	-4,05
Частка довгострокових орендних зобов'язань в їх сумі	Довгострокові орендні зобов'язання/ Орендні зобов'язання	0	47,62	79,19	73,97	47,62	31,57	-5,22	73,97

Так, залежність банківської установи від міжбанківського ринку характеризується часткою міжбанківських кредитів в загальній сумі позикових та залучених ресурсів банківської установи, а також в загальній сумі її ресурсів. Згідно з фінансовою звітністю АТ «ОТП Банк» за 2018-2021 роки, банківською установою було отримано кредити від інших банківських установ лише у 2019 та 2021 роках [44; 37]. Відповідно, їх частка в загальній сумі позикових та залучених ресурсів АТ «ОТП Банк» в ці роки становила 2,44% та 0,01%. Вважається, що для нормального функціонування у банківської установи така частка повинна складати не більше 25-40% всіх її позикових та залучених ресурсів. Таким чином, за даними

таблиці 2.14 можна побачити, що у банківської установи було забезпечено мінімізацію витрат. В свою чергу, питома вага міжбанківських кредитів в усіх ресурсах банківської установи не повинна перевищувати 20-25% їх розміру. Даний норматив АТ «ОТП Банк» також було дотримано.

Загальна сума міжбанківських кредитів АТ «ОТП Банк» не перевищувала шестикратного розміру його статутного капіталу, що свідчить про те, що залежність АТ «ОТП Банк» від міжбанківського ринку є мінімальною [45, с. 80-81].

Частка стабільних коштів клієнтів банківської установи в загальній їх сумі мала тенденцію до зменшення, що є негативним фактором, адже свідчить про зниження розміру ресурсів банківської установи, які вона може вільно використовувати протягом визначеного проміжку часу. Так, за чотири роки відповідний показник зменшився на 4,05 в.п., що призвело до зниження ліквідності балансу АТ «ОТП Банк», надійності та стійкості його ресурсної бази.

В свою чергу, орендні зобов'язання були наявні у звіті про фінансовий стан банківської установи лише протягом 2019-2021 років. Частка довгострокових орендних зобов'язань в 2019 році становила 47,62%. Протягом 2020-2021 років їх частка перевищила 70% загальної суми орендних зобов'язань АТ «ОТП Банк», що свідчить про стабільність даної складової ресурсів банківської установи.

Таким чином, проведено аналіз ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк». Здійснено аналіз структури ресурсів АТ «ОТП Банк», а саме структури його власних ресурсів, представлених капіталом банківської установи, та суми позикових і залучених ресурсів банківської установи, об'єднаних у звіті про фінансовий стан АТ «ОТП Банк» в зобов'язання, з використанням табличного та графічного методів аналізу. Встановлено, що позикові і залучені ресурси банківської установи мають більш розгалужену структуру, аніж її власні ресурси, що пов'язано з активною діяльністю банківської установи на фінансовому ринку. Проведено коефіцієнтний аналіз ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк». Встановлено падіння фінансової стійкості та зростання залежності банківської установи від окремих груп кредиторів.

Висновки до розділу 2

АТ «ОТП Банк» є банківською установою, яка здійснює свою діяльність на території України та входить до складу банківських установ іноземних банківських груп. Банківська установа є прибутковою, конкурентоспроможною, надійною, незважаючи на нестабільність економічного та політичного становища в країні.

Аналіз фінансового стану АТ «ОТП Банк» в розрізі оцінки динаміки та структури його активів протягом 2018-2021 років показав позитивну динаміку активів банківської установи впродовж аналізованого періоду. Це було пов'язано з розвитком кредитування фізичних та юридичних осіб банківською установою, а також з посиленням інвестиційної діяльності банківської установи на фондовому ринку, а саме, з інвестуванням тимчасово вільних ресурсів банківською установою в державні цінні папери у зв'язку з їх прибутковістю та високою надійністю.

Аналіз ліквідності АТ «ОТП Банк» впродовж 2018-2021 років показав, що банківською установою було дотримано всі нормативи ліквідності, що свідчить про здатність установи вчасно та в повному обсязі розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Аналіз рентабельності, в свою чергу, показав погіршення рентабельності власного капіталу та валюти балансу банківської установи.

Комплексний аналіз динаміки та структури пасиву звіту про фінансовий стан АТ «ОТП Банк» показав, що на динаміку власних ресурсів банківської установи, яка впродовж чотирьох років була позитивною, мали лише дві її складові: резерв переоцінки інвестицій та нерозподілений прибуток (непокритий дефіцит). Найбільшу частку власних ресурсів протягом всього періоду займали статутний капітал (від 55,93% до 117,72%), інший додатковий капітал (від 11,18% до 23,53%) та нерозподілений прибуток (від 17,03% до 28,71%). В свою чергу, позикові та залучені ресурси банківської установи, які були об'єднані у звіті про фінансовий стан в зобов'язання, також мали позитивну динаміку та займали більше 80% всіх ресурсів АТ «ОТП Банк», мали більш розгалужену структуру, що пов'язано з особливістю банківської діяльності. Найбільша частка позикових та залучених ресурсів припадала на кошти (рахунки) клієнтів (від 95,66% до 97,65%) та інші

фінансові зобов'язання (від 1,12% до 1,81%). Відповідно, здійснено аналіз складових коштів клієнтів та інших фінансових зобов'язань АТ «ОТП Банк».

Проведено коефіцієнтний аналіз ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк». Так, впродовж всього періоду банківською установою було дотримано нормативи достатності регулятивного та основного капіталів. Сам показник регулятивного капіталу мав тенденцію до збільшення, що є позитивним фактором. Аналіз інших коефіцієнтів показав, що, незважаючи на зростання фінансової автономії АТ «ОТП Банк», а також низької залежності від міжбанківського ринку, протягом 2018-2021 років банківська установа зіткнулася з падінням показників фінансової стабільності, що призвело до підвищення рівня фінансового ризику АТ «ОТП Банк». Все це посилює необхідність проведення аналізу зарубіжного досвіду управління ресурсами банківської установи з метою використання набутого досвіду під час проведення оптимізації ресурсів АТ «ОТП Банк».

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

3.1. Зарубіжний досвід управління ресурсами банківської установи

Банківські системи більшості розвинутих країн світу за своєю побудовою є схожими з банківською системою України, що робить доцільним дослідження та подальше впровадження зарубіжного досвіду управління ресурсами банківської установи.

Як було зазначено на початку дослідження, банківська установа в процесі своєї діяльності формує ресурси як за рахунок власних ресурсів, так і за рахунок позикових та залучених ресурсів, які вона отримує на фінансовому ринку.

Проаналізуємо зарубіжний досвід управління власними ресурсами банківської установи. Так, важливим етапом банківського менеджменту виступає забезпечення підвищення фінансової стійкості та надійності банківської установи. Це може бути досягнуто за рахунок збільшення частки власних ресурсів в загальній структурі ресурсів банківської установи.

Для економічних систем різних країн світу притаманні різні підходи до підвищення капіталізації своїх банківських установ. Так, для банківської системи Сполучених Штатів Америки притаманна процедура злиття кількох банківських установ з великим обсягом власних ресурсів, а також поглинання крупними банківськими установами дрібних. Європейські банківські установи також вдаються до злиття або поглинання для досягнення максимізації власної капіталізації. Це пов'язано з тим, що в умовах нестабільності економічного становища багато дрібних банківських установ не мають достатнього потенціалу для накопичення власних ресурсів. Завдяки злиттю або поглинанню забезпечується:

- оптимізація загально-організаційної структури управління;

- мінімізація витрат в результаті впровадження економії на масштабах, оптимізації податкових зобов'язань та підвищення ефективності розміщення наявних ресурсів;
- максимізація прибутку в результаті диверсифікації банківських продуктів та послуг;
- диверсифікація та, відповідно, оптимізація кредитних ризиків [46, с. 86].

Нарощення власних ресурсів американськими банківськими установами також здійснюється за рахунок додаткової емісії власних акцій, а також субординованих облігацій. Субординований борг прирівнюється до власних ресурсів, адже його особливість полягає в тому, що він залучається від юридичних та фізичних осіб на умовах платності та поверненості, але, не може бути вилученим ними з банківської установи раніше, ніж через п'ять років. У разі ліквідації банківської установи кошти, внесені до банківської установи на умовах субординованого боргу, будуть повернуті власникам лише після погашення вимог інших кредиторів. Завдяки застосуванню вищезазначених методів чотири банківські установи США увійшли в ТОП-10 світових банківських установ за розміром капіталізації. До даного рейтингу також входять і банківські установи Китаю. Для них характерним є застосування публічного розміщення своїх акцій на біржі (ІРО).

Важливо зазначити, що в процесі управління власними ресурсами банківські установи повинні дотримуватися встановлених вимог щодо їх структури. Так, наразі відбувається імплементація нових стандартів по відношенню до власних ресурсів банківських установ, а також загальної структури ресурсів, розроблених Базельським комітетом у відповідному документі «Базель III». Наприклад, разом з впровадженням даного документу набуває чинності нове правило обліку золота у складі власних ресурсів банківських установ: фізичне золото стало вважатися капіталом першого рівня, тобто було прирівняно до грошей та, відповідно, під час обліку воно має оцінюватися без дисконтів. Це має на миті стимулювання банківських установ розвинутих країн світу нарощувати власні ресурси за рахунок

золота. Так, банківські установи повинні будуть тримати нерозподілені метали на своїх балансах, враховуючи їх за вартістю, що дорівнює 85% ринкової ціни золота. Тобто, відбудеться збільшення власних ресурсів банківських установ та резервів під забезпечення операцій із нерозподіленим золотом [47].

Наступним етапом проаналізуємо зарубіжний досвід управління позиковими ресурсами банківської установи. Так, позикові ресурси банківської установи в більшості своїй представлені кредитами та борговими цінними паперами.

З метою вирівнювання рівня ліквідності фінансово стійких банківських установ, а також регулювання грошового обігу центральні банківські установи провідних країн світу вдаються до рефінансування таких банківських установ. Для банківських установ США та ЄС характерний принцип рівності щодо отримання кредитів банківськими установами від кредитора останньої інстанції. Так, кредити від Федеральної резервної системи США можуть отримати як внутрішні банківські установи, так і ощадні банківські установи та філії зарубіжних банківських установ, які розташовані на території США. До основних типів кредитів рефінансування, які можуть отримати банківські установи США, можна віднести:

- первинний кредит, який надається або як кредит овернайт, або як кредит з терміном до кількох тижнів без визначеного цільового використання для відновлення ліквідності фінансово стійких банківських установ, яка була порушена в результаті тимчасового відтоку депозитів та неможливості залучення ресурсів на фінансовому ринку з певних причин;

- вторинний кредит, який надається банківським установам, які мають значні проблеми з ліквідністю та не мають права на одержання первинного кредиту, тобто проблемним банківським установам, на короткий проміжок часу під вищий відсоток, ніж первинний кредит, без можливості їх спрямування на приріст активів;

- сезонний кредит, який надається невеликим банківським установам, які залежать від сезонних коливань, під пільгову ставку;

– надзвичайний кредит, який надається банківським установам у разі неможливості залучити ними ресурси з інших джерел за умови, що наслідком такого незалучення буде погіршення економічного стану країни.

Негативним моментом системи рефінансування банківських установ США є висока волатильність відсоткових ставок за відповідними кредитами [48, с. 208-210].

В свою чергу, рефінансування, яке здійснюють центральні банківські установи європейських країн, може бути пов'язаним з викупом векселів, які були взяті на облік комерційними банківськими установами. До такої послуги звертаються такі банківські установи у разі наявності проблем з поверненням визначеної в векселі суми його емітентом.

Окрім того, до типових операцій рефінансування банківських установ країн Єврозони відносять:

– основні операції рефінансування, які пов'язані з наданням тижневих кредитів банківським установам за результатами проведення закритого аукціону (кредити надаються тим банківським установам, які вказали в заявці вищу відсоткову ставку);

– операції довгострокового рефінансування, які пов'язані з наданням квартальних кредитів банківським установам за результатами проведення стандартного аукціону з плаваючою ставкою [48, с. 191-192].

На фондовому ринку банківські установи можуть виступати як в ролі інвесторів, так й в ролі емітентів цінних паперів. На початку даного розділу була розглянута можливість банківських установ підвищити власну капіталізацію за рахунок додаткової емісії акцій, субординованих облігацій або виходу на IPO. Однак, випуск акцій є витратним способом залучення ресурсів, що пов'язано з тим, що за різних ринкових умов може бути різний попит на акції банківської установи. Так, під час економічного спаду інвестори зацікавлені у вкладанні коштів в короткострокові фінансові інструменти з високою ймовірністю одержання доходу. За простими акціями, натомість, дохід може бути отриманий лише при наявності

дивідендних виплат та прибутковості діяльності. Номінал акцій, в свою чергу, поверненню не підлягає.

Таким чином, з метою швидкого залучення фінансових ресурсів на визначений проміжок часу, банківські установи найчастіше вдаються до емісії облігацій. Банківські установи провідних країн світу випускають як облігації в національній валюті, так і єврооблігації, тобто, облігації, випуск яких здійснюється в валюті, яка є іноземною для емітента. Свою назву єврооблігації отримали в результаті того, що вперше такий тип облігацій було випущено саме в Європі. Проте, єврооблігації не обов'язково емітуються в євро. Вони також можуть бути випущені, наприклад, в доларах США. Емісія єврооблігацій дозволяє банківським установам отримати ресурси на довгий термін, від одного до сорока років. Проте, практика показує, що найбільший термін випуску таких облігацій становить тридцять років.

Для потенційних інвесторів розміщення коштів в облігації банківських установ має такі переваги:

- більші відсотки, порівняно з депозитним вкладом;
- можливість використати облігацію як заставу за кредитом;
- можливість продажу облігацій в будь-який проміжок часу до моменту погашення;
- за євробондами існує можливість подвійної деномінації, тобто, інвестор може отримати виплати за облігацією в валюті, яка буде відрізнятися від валюти емісії та національної валюти для інвестора;
- низька вірогідність дефолту, адже наявна гарантія обов'язкового викупу в кінці строку дії цінного паперу [49].

Використання депозитних сертифікатів банківськими установами США спрямоване на підвищення ліквідності ресурсів банківських установ, адже клієнт отримує суму депозиту разом з визначеною в сертифікаті сумою відсотків в момент погашення депозитного сертифікату. Перевагами депозитного сертифікату для клієнта виступають:

- більш високі відсотки, порівняно з звичайним депозитом;

- можливість продажу іншій особі, що дозволяє отримати доходи до закінчення строку дії депозитного сертифікату (однак, перший власник сертифікату, відповідно, отримує менший дохід, аніж наступний, адже покупець зацікавлений в отриманні доходу від інвестування коштів в купівлю депозитного сертифікату у його власника);
- можливість використання депозитного сертифікату у якості застави за кредитом;
- можливість викупу банківською установою з метою подальшого перепродажу або анулювання.

Аналіз зарубіжного досвіду управління залученими ресурсами банківської установи пов'язаний з оцінкою особливостей здійснення депозитних операцій зарубіжними банківськими установами. Так, однією з особливостей проведення таких операцій банківськими установами ряду розвинутих країн світу є залучення депозитів під від'ємні відсоткові ставки. Тобто, розміщуючи кошти на депозиті, клієнт зобов'язаний сплачувати певний відсоток за їх зберігання. Відповідно, таке джерело поповнення ресурсів банківської установи стає для неї не тільки безкоштовним, а й дозволяє отримати дохід, який, відповідно, збільшує кінцевий результат банківської діяльності та впливає на розмір нерозподіленого прибутку банківської установи.

Від'ємні відсоткові ставки можуть бути використані не тільки комерційними банківськими установами, а й центральними по відношенню до вкладів комерційних банківських установ. Така практика характерна для Японії. Протягом останніх семи років, центральний банк Японії навмисно стримує розміщення тимчасово вільних ресурсів банківських установ на кореспондентських рахунках, з метою стимулювання їх попиту на інвестиції в реальний сектор економіки для забезпечення економічного розвитку країни [50].

Однак, важливо пам'ятати, що зловживання такою практикою може призвести до падіння попиту на депозитні продукти з боку клієнтів банківської установи. Зважаючи на те, що частота відкриття депозитних рахунків фізичним особам є вищою за частоту відкриття депозитних рахунків юридичним особам, з метою

підвищення попиту до депозитів банківських установ різних країн світу їх менеджери вдаються до розробки та впровадження нових депозитних продуктів для вкладників-фізичних осіб. Так, наприклад, для осіб з низьким рівнем доходу банківські установи Франції відкривають депозитні рахунки з видачою народної ощадної книжки. Власник народної ощадної книжки отримує можливість одержувати більш високі доходи за депозитом, аніж власник звичайної ощадної книжки. Окрім того, у разі зберігання коштів на рахунку понад півроку власник депозитного рахунку отримує премію, яка перебиває інфляційний ризик. Важливо зазначити, що за даним типом депозиту відсутнє оподаткування податком на доходи фізичних осіб. Таким чином, відбувається не тільки підтримка бідної частини населення країни, а й стимулювання розміщення коштів на депозитних рахунках банківських установ на більш тривалий термін, що підвищує рівень ліквідності даного джерела ресурсів зарубіжних банківських установ.

З метою розширення клієнтської бази банківські установи Великобританії запровадили технології Інтернет-банкінгу, які дозволяють особам з будь-якої точки світу безкоштовно відкрити депозитний рахунок у банківській установі. Єдиною умовою є те, що такі особи повинні переїхати до Англії на постійне місце проживання або на навчання в найближчий час. В свою чергу, для VIP-клієнтів банківські установи Великобританії пропонують такі супроводжуючі послуги до послуги з відкриття депозитів преміум-класу:

- надання знижок на авіа-квитки;
- надання знижок на послуги туристичних компаній;
- оформлення кредитного договору за нижчими відсотковими ставками;
- оформлення страхового полісу.

Цікавим є також досвід Польщі щодо розширення клієнтської бази. Молодим батькам польські банківські установи пропонують послугу з відкриття депозитного рахунку на новонародженого. За таким депозитним договором передбачаються вищі відсотки, що робить таку послугу привабливою для клієнтів.

Підвищення інвестиційної активності банківських установ на фондовому ринку може бути здійснено за рахунок впровадження індексованих депозитів.

Перевагами таких депозитів для клієнтів є отримання стабільного доходу у розмірі 1-2% річних, а також додаткового доходу, який може становити від 8% до 12% річних, від інвестування коштів клієнта банківською установою в інструменти фондового ринку. Таким чином, банківська установа не ризикує власними фінансовими ресурсами при здійсненні інвестиційної діяльності [51, с. 75-76].

Формуючи ресурси для здійснення своєї діяльності банківська установа повинна дотримуватися оптимального співвідношення між власними ресурсами та сумою позикових та залучених ресурсів. Дослідження зарубіжного досвіду показало, що на сьогоднішній день зростає популярність поведінкових теорій оптимальної структури ресурсів банківської установи.

Наприклад, згідно з теорією відстеження ринків, здійснюється порівняння поточної ситуації на ринку власних, позикових та залучених ресурсів. Так, коли на ринку зростають ціни, банківські установи здійснюють емісію акцій, а коли ринкова вартість стає відносно низькою – здійснюють викуп даних цінних паперів [52, с. 1].

Французьким економістом Девідом Тесмаром, в свою чергу, було виявлено, що в процесі планування структури ресурсів банківської установи вагому роль можуть зіграти персональні якості менеджерів, особливо, надмірний оптимізм та самовпевненість [53, с. 117].

Управління ресурсами банківських установ різних країн світу базується на різних підходах управління, а саме на:

- 1) японському;
- 2) континентальному;
- 3) англо-саксонському.

Для першого підходу характерним є врахування інтересів всіх груп учасників процесу управління, орієнтація на стійкий та стабільний розвиток при низькому рівні ризику діяльності. В процесі управління ресурсами банківської установи задіяні як виконавчі, так і невиконавчі директори. В свою чергу, клієнти банківських установ також можуть вносити свої пропозиції щодо розвитку банківської діяльності.

Континентальний підхід базується на чіткому розподілі повноважень між учасниками процесу управління. Окрім того, за цим підходом банківські установи виступають не тільки емітентами цінних паперів, а й інвесторами, що робить можливим купівлю банківськими установами акцій різних компаній відповідно до обраної стратегії, в тому числі з метою нарощення обсягів прибутку, який виступає внутрішнім джерелом поповнення власних ресурсів банківських установ.

Англо-саксонський підхід зорієнтований на підвищенні прибутковості банківської установи та вартості її акціонерного капіталу шляхом застосування маркетингових досліджень, впровадження нових конкурентоспроможних продуктів та послуг тощо. Даний підхід, на відміну від японського, супроводжується підвищеним ризиком втрати фінансової стійкості [54, с. 173-174].

Світові тенденції управління ресурсами банківських установ можуть бути використані вітчизняними банківськими установами з урахуванням особливостей здійснення банківської діяльності в Україні в сучасних нестабільних економічних, соціальних та політичних умовах. Так, наприклад, досвід зарубіжних країн світу показує наявність взаємозв'язку між рівнем банківської капіталізації та загальним рівнем економічного розвитку країни. Для України характерний низький обсяг сукупних власних ресурсів, порівняно з власними ресурсами найбільш крупних банківських установ розвинених зарубіжних країн. Саме тому необхідно підвищувати капіталізацію вітчизняної банківської системи, використовуючи розглянуті напрямки.

В свою чергу, досвід Сполучених Штатів Америки вказує на ефективність залучення ресурсів банківськими установами шляхом випуску власних боргових цінних паперів, зокрема ощадних та депозитних сертифікатів. Банківські установи України також здійснюють випуск боргових цінних паперів, проте, аналіз ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк» показав низьку зацікавленість вітчизняних банківських установ у залученні ресурсів з даного джерела. Активізація процесу залучення відповідних ресурсів сприятиме покращенню ліквідності вітчизняних банківських установ, що, в свою чергу, покращить їх платоспроможність та фінансову стійкість.

Окрім того, з метою зниження витрат та підвищення прибутковості діяльності, що матиме позитивний вплив на ресурсне забезпечення банківських установ в майбутньому, для банківської системи актуальним є використання досягнень робототехніки. Так, японські банківські установи активно впроваджують роботів для роботи з клієнтами, наприклад, в процесі касового та інформаційного обслуговування.

Таким чином, досліджено зарубіжний досвід управління ресурсами банківської установи. Визначено, що завдяки стабільному розвитку фінансового ринку, в тому числі фондового, а також наявності різних підходів до формування ресурсів, фінансова діяльність банківських установ зарубіжних країн світу має позитивну динаміку.

3.2. Напрями удосконалення формування та управління ресурсами банківської установи

Ефективність діяльності банківських установ залежить від багатьох факторів: як зовнішніх, так і внутрішніх. В процесі управління ресурсами банківської установи важливим є врахування можливих ризиків шляхом проведення SWOT-аналізу. Даний аналіз передбачає оцінку сильних та слабких сторін банківської установи, виявлення наявних загроз та можливостей. Зважаючи на те, що на зовнішні фактори ризику вплив менеджменту банківської установи є обмеженим, або неможливим, основні напрями удосконалення формування та управління ресурсами банківської установи, в першу чергу, стосуються впливу на внутрішні фактори.

Так, по-перше, як було зазначено на початку третього розділу, на процес формування та управління структурою власних ресурсів банківської установи має значний вплив людський фактор, а саме кваліфікація менеджерів та їх особливі якості. Для зниження негативного впливу людського фактору, для банківських установ є необхідним проведення тренінгів, консультацій для своїх співробітників,

ділових ігор, в процесі яких будуть програватися різні сценарії формування ресурсів банківської установи за різними обставинами.

По-друге, для забезпечення ефективного управління ресурсами банківської установи необхідно побудувати систему фінансового менеджменту на основі процесів бюджетування. Так, бюджетування дозволяє системно оцінити ділові процеси банківської установи, розподілити відповідальність між окремими групами менеджерів, підвищити прозорість фінансових потоків, зменшити витрати ресурсів та забезпечити ефективний їх розподіл.

Одним з основних джерел поповнення власних ресурсів банківської установи є капіталізований прибуток. Прибуток – це позитивний фінансовий результат діяльності банківської установи, який отримується нею в результаті перевищення суми отриманих доходів над сумою понесених витрат. З метою мінімізації витрат, пов'язаних з плануванням фінансової діяльності банківської установи, необхідним є впровадження інформаційних систем та технологій, в тому числі тих, які в автоматичному режимі здійснюють сценарне планування. Окрім того, застосування кластерного аналізу, тобто статистичної процедури збору, аналізу та систематизації інформації про окремі об'єкти за ступенем їх схожості один на одного, підвищить ефективність маркетингових досліджень банківської установи, направлених на виявлення потенційних інвесторів та кредиторів. Так, забезпечується мінімізація витрат на пошук фінансових ресурсів на найвигідніших умовах, а також зацікавлених осіб у продуктах банківської установи [55, с.234].

Процес збільшення доходів банківської установи, в першу чергу, повинен бути спрямований на нарощення обсягу її комісійних доходів, які займають вагомую частку в доходах банківської установи. Найбільш перспективним напрямком нарощення власних ресурсів за рахунок комісійних доходів є розвиток послуг еквайрінгу. Еквайрінг представляю собою послугу, що дозволяє організаціям приймати банківські карти в якості оплати за товари та послуги, які вони надають. Нарощення дохідної частини активів з одночасним скороченням недохідної її частини також матиме позитивний вплив на динаміку доходів банківської установи. Дослідження показують, що для успішного функціонування банківської

установи частка дохідних активів повинна складати не менше 75% загальної суми активів.

Одним з способів поповнення нерозподіленого прибутку банківської установи також може виступити купівля підприємцями бізнес-ідей у банківської установи. Так, банківська установа в процесі своєї діяльності здійснює аналіз великого обсягу інформації з різних джерел. Аналізуючи фінансовий ринок, банківська установа може виявити певні ідеї, які дозволять підвищити конкурентні переваги окремої групи її клієнтів. Таким чином, банківська установа досягне не тільки підвищення довіри клієнтів, а й забезпечить монетизацію банківської аналітичної інформації.

Для невеликих банківських установ, а також банківських установ з недостатнім рівнем капіталізації, варто розглянути такий напрямок підвищення частки власних ресурсів банківської установи, як злиття або поглинання. Злиття представляє собою створення нової банківської установи на основі двох або більше банківських установ, які припиняють своє існування як окремі юридичні особи. Усі майнові права та обов'язки банківських установ-учасників процесу злиття концентруються на балансі новоствореної банківської установи. Поглинання, в свою чергу, передбачає збереження однієї банківської установи, яка скуповує основну частку акцій іншої банківської установи без її добровільної згоди (агресивне поглинання) або за погодженням з такою банківською установою (дружнє поглинання). При цьому, банківська установа, акції якої були придбані, продовжує існувати як юридична особа.

На кінець 2021 року було оголошено про намір придбання Укрпоштою Альпарі Банку, ПУМБ – Ідея Банку, Банком Кредит Дніпро – Першого інвестиційного банку. Таким чином, спостерігаємо активізацію процесів злиття та поглинання банківських установ, що призведе до консолідації фінансового ринку [56].

Підвищення капіталізації вітчизняної банківської системи необхідно здійснювати задля:

- підвищення ефективності посередництва банківською установою в процесі перерозподілу грошових ресурсів, кредитування виробничих процесів тощо;
- підвищення рівня довіри клієнтів до банківської установи, адже достатній рівень капіталізації свідчить про здатність банківської установи бути фінансово стійкою, тобто такою, яка може вчасно та в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями;
- забезпечення конкурентних переваг банківської установи на фінансовому ринку.

Зважаючи на те, що додатковий випуск акцій банківською установою супроводжується значними витратами, для поповнення ресурсів банківською установою варто звернутися до ринку капіталів, на якому банківська установа може залучити позикові ресурси.

В управлінні позиковими ресурсами банківської установи її менеджери повинні здійснювати аналіз розміщення позикових ресурсів за їх термінами, що дозволить ефективно керувати позиковими ресурсами банківської установи, прогнозувати та змінювати їх структуру, проводити виважену політику в галузі акумуляції відповідних ресурсів, а також впливати на платоспроможність банківської установи. Джерелом позикових ресурсів банківської установи найчастіше виступають цінні папери власного боргу, а також кредити, отримані на міжбанківському ринку.

Аналіз динаміки цінних паперів, емітованих депозитними корпораціями, в тому числі банківськими установами, що здійснюють свою діяльність на території України, за останні роки вказує на скорочення обсягів випуску ощадних та депозитних сертифікатів на пред'явника впродовж аналізованого періоду (див. табл. 3.1). Натомість, протягом 2018-2021 років зростав обсяг випуску облігацій депозитних корпорацій. Динаміка векселів залишалася незмінною. Важливо відмітити, що вітчизняні банківські установи майже не використовують векселі як джерело поповнення позикових ресурсів, що пов'язано з негативною динамікою ринку векселів [57].

Таким чином, для більш повного охоплення можливих джерел поповнення позикових ресурсів банківським установам слід зосередити більше уваги на активізації процесу залучення ресурсів в даному напрямку.

Таблиця 3.1

Динаміка боргових цінних паперів, емітованих депозитними корпораціями, крім Національного банку України, впродовж 2018-2021 рр., млрд. грн.

Період	Всього	в тому числі:		
		Ощадні (депозитні сертифікати) на пред'явника	Облігації	Векселі
2018	4,19	3,69	0,50	0,002
2019	3,38	2,94	0,44	0,002
2020	3,04	2,53	0,51	0,002
2021	2,24	1,61	0,63	0,002
2022 серпень	1,92	1,41	0,51	0,002

Останнім, проте не менш важливим джерелом поповнення позикових ресурсів банківської установи, що підлягає нашому розгляду, є рефінансування банківських установ центробанком. Для покращення дієвості даного механізму необхідно забезпечити:

- превалювання кредитного каналу емісії грошей над іншими [48, с. 251];
- підвищення незалежності монетарної політики НБУ, який виступає центробанком України [48, с.253];
- підвищення контролю над цільовим використанням коштів, отриманих в результаті рефінансування, задля уникнення спекуляцій на валютному ринку [48, с.257];
- зниження ставок рефінансування для тих банківських установ, які користуються даним джерелом відновлення ліквідності протягом тривалого терміну;

– розширення переліку активів, які можуть виступати забезпеченням кредитів рефінансування [48, с. 260].

Зважаючи на те, що одним з основних джерел поповнення залучених ресурсів банківської установи є залучення коштів фізичних та юридичних осіб на депозити, необхідним є впровадження нових продуктів задля підвищення попиту, наприклад, для клієнтів з низьким рівнем доходу. Наявна проблема стандартизації більшості угод посилює потребу у розширенні переліку продуктів банківської установи з різними умовами. Чим більше варіантів вкладання тимчасово вільних ресурсів матиме клієнт банківської установи, тим вищими будуть шанси банківської установи на співпрацю з ним.

Управління відсотковими ставками за депозитами може здійснюватися як в напрямку їх збільшення, так і в напрямку їх зменшення. Так, щоб втримати вигідного клієнта менеджерам банківської установи варто вдаватися до підвищення відсоткової ставки за депозитним договором, укладеним з відповідним клієнтом. В результаті раціонального інвестування отриманих ресурсів банківська установа забезпечить отримання прибутку в майбутньому. Зниження відсоткових ставок за депозитами до запитання з одночасним підвищенням відсоткових ставок за строковими депозитами може мати позитивний вплив на попит клієнтів на останній тип депозитів, що, в свою чергу, підвищить ліквідність ресурсів банківської установи.

До нестандартних способів залучення тимчасово вільних ресурсів фізичних та юридичних осіб на депозити банківської установи відносять кол-центри, діяльність працівників яких направлена на інформування потенційних клієнтів про нові продукти банківської установи. В умовах посилення ролі інтернету в житті людей банківським установам варто зосередити увагу на розробці якісних сайтів.

Заохочення клієнтів банківської установи до вкладення своїх тимчасово вільних коштів в банківські продукти може відбуватися й шляхом проведення різного роду лотерей, надання додаткових послуг до відкриття рахунків або пільгових умов потенційним кредиторам.

З метою підвищення довіри інвесторів до банківської установи необхідним є посилення частоти проведення аудиторських перевірок, а також підвищення прозорості банківської діяльності, шляхом більш повного розкриття інформації на сайті. Підвищення соціальної цінності може бути досягнуте шляхом залучення клієнтів банківської установи до формування інноваційних напрямків роботи банківської установи.

В умовах підвищеної небезпеки здійснення банківської діяльності в офлайн режимі через введення військового стану в країні необхідним є вдосконалення Інтернет-банкінгу для підтримки взаємозв'язку з клієнтами та співробітниками банківської установи [58, с.141]. Впровадження розважальних транзакцій з метою зменшення формальності їх проведення, наприклад, анімація kota в Monobank або аплікація Moven, яка «розбиває» скло екрану телефону або планшету власника при перевищенні ліміту на здійснення операцій, забезпечення цілодобової підтримки, а також інтеграція банківських програм з соціальними мережами, підвищує зацікавленість клієнтів в послугах банківської установи. Тим самим, зменшується відтік клієнтів, кошти яких виступають одним з основних джерел поповнення ресурсів банківської установи.

Отже, комплексне вирішення проблеми формування та управління ресурсами банківської установи матиме позитивний вплив на розвиток банківської системи.

3.3. Перспективи оптимізації ресурсів банківської установи

В процесі дослідження діяльності АТ «ОТП Банк», пов'язаної з формуванням та управлінням банківськими ресурсами, було виявлено погіршення ліквідності банківської установи, рентабельності її власних ресурсів та активів, а також падіння показників фінансової стабільності, що призвело до підвищення рівня фінансового ризику банківської установи. Незважаючи на достатній рівень фінансової автономії АТ «ОТП Банк», а також низької його залежності від міжбанківського ринку, необхідним є проведення оптимізації ресурсів АТ «ОТП Банк».

Процес оптимізації ресурсів банківської установи може бути пов'язаний з досягненням наступних цілей:

- 1) зменшення вартості джерел ресурсів банківської установи;
- 2) підвищення фінансової стійкості банківської установи;
- 3) збільшення вартості бізнесу банківської установи.

Пропонується розглянути можливі варіанти змін у структурі ресурсів АТ «ОТП Банк» на базі даних фінансової звітності 2021 року. Для цього побудуємо відповідні таблиці (див. табл. 3.2 та Додаток К), де порівняємо 34 варіанти зміни окремих складових ресурсів банківської установи з поточною структурою ресурсів АТ «ОТП Банк».

Розглянемо варіанти зміни структури ресурсів АТ «ОТП Банк» більш детально. Варіант 1 відображає фактичну структуру ресурсів банківської установи на кінець 2021 року. За варіантом 2 передбачено збільшення статутного капіталу АТ «ОТП Банк» за рахунок додаткового випуску простих акцій, а за варіантом 3 передбачено збільшення статутного капіталу банківської установи вдвічі. Варіанти 4 та 5 передбачають продаж акцій банківської установи з варіанту 2 та 3 за вищою ціною.

За варіантами 6 та 7 передбачено збільшення іншого додаткового капіталу АТ «ОТП Банк» в два рази та до 3 млрд. грн., відповідно. За варіантом 8 розмір додаткового капіталу банківської установи відповідає показнику за останній звітний період на момент написання кваліфікаційної роботи [59].

Варіанти 9-13 характеризують зміни розміру нерозподіленого прибутку. Так, за варіантом 9 передбачено зменшення суми нерозподіленого прибутку на суму поточного збитку 2022 року.

Варіанти структури ресурсів АТ «ОТП Банк», млрд. грн.

Показник	Варіант																
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Статутний капітал	6,19	10,00	12,37	10,00	12,37	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19
Емісійний дохід	0,41	0,41	0,41	0,70	0,87	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41
Інший додатковий капітал	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	2,47	3,00	0,00	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24
Інші резерви	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06
Нерозподілений прибуток	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	2,74	5,92	6,19	5,65	3,05	3,18	3,18	3,18	3,18
Всього власних ресурсів	11,06	14,87	17,25	15,17	17,71	12,30	12,82	9,82	10,62	13,81	14,08	13,53	10,93	11,06	11,06	11,06	11,06
Кошти банків та інших фінансових установ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,19	3,00	0,01	0,00
Кошти (рахунки) клієнтів	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	51,36
Орендні зобов'язання	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
Похідні фінансові зобов'язання	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші залучені кошти	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
Інші фінансові зобов'язання	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66
Інші нефінансові зобов'язання	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14
Поточні зобов'язання з податку на прибуток	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15
Субординований борг	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Всього позикових та залучених ресурсів	58,76	58,76	58,76	58,76	58,76	58,76	58,76	58,76	58,76	58,76	58,76	58,76	58,76	58,95	61,76	58,77	53,05
Всього ресурсів	69,82	73,63	76,01	73,93	76,47	71,06	71,58	68,58	69,38	72,56	72,84	72,29	69,69	70,01	72,82	69,83	64,11

Варіант																	
18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19	6,19
0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41
1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	1,24	0,80	0,00
0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,06	0,92
3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	3,18	1,00	3,05
11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	11,06	8,45	10,56
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
54,21	59,92	62,77	65,66	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	57,06	47,00	65,66
0,45	0,45	0,45	0,45	1,00	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	1,00	0	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	6,50	0,22
0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	1,10	0,00	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	0,66	1,14
0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	0,14	1,00	0,00	0,14	0,14	0,14	0,14	0,80
0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0,15	0	0,15	0,15	0,15	0,00
0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,31	5,71	0,00	0,00
55,91	61,61	64,47	67,35	59,31	59,76	59,76	59,46	58,46	59,20	58,10	59,62	58,62	58,61	59,07	64,47	54,90	67,82
66,97	72,67	75,53	78,41	70,37	70,82	70,82	70,52	69,52	70,26	69,16	70,68	69,68	69,67	70,13	75,53	63,35	78,37

Варіанти 10 передбачає формування нерозподіленого прибутку на рівні попереднього року. Варіанти 11-13, в свою чергу, характеризують зміни розміру нерозподіленого прибутку в результаті покращення чистого прибутку АТ «ОТП Банк» порівняно з попереднім роком на 10%, погіршення чистого прибутку банківської установи порівняно з попереднім роком на 10% через військовий стан, наявність загальної економічної та політичної нестабільності в країні, а також формування нерозподіленого прибутку банківською установою на рівні останнього звітного значення.

Варіант 14 передбачає залучення коштів інших банківських установ в межах максимального розміру. За варіантами 15-16 передбачається взяття АТ «ОТП Банк» кредиту рефінансування в НБУ на суму 3 млрд. грн. та 10 млн. грн., відповідно.

Варіанти 17-21 характеризують зміни величини показника коштів клієнтів, а саме: їх зменшення на 10% та 5%, збільшення на 5% та 10%, а також перебування на рівні останньої звітної дати за даними НБУ [59].

За варіантами 22-25 передбачається збільшення орендних зобов'язань, похідних фінансових зобов'язань, інших залучених коштів, а також резервів за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії до 1 млрд. грн., відповідно. За варіантом 26 резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії відсутні.

Варіанти 27 та 28 характеризують зміни розміру інших фінансових зобов'язань: зростання до 1,1 млрд. грн. та відмовлення банківської установи від даного джерела ресурсів. Варіанти 29 та 30, в свою чергу, характеризують зміни розміру інших нефінансових зобов'язань: зростання до 1 млрд. грн. та відмовлення банківської установи від даного джерела ресурсів.

За варіантом 31, згідно з даними щодо наявності поточних збитків у АТ «ОТП Банк», не передбачені поточні зобов'язання з податку на прибуток.

За варіантами 32 та 33 передбачається формування субординованого боргу в обсязі 5% від статутного капіталу АТ «ОТП Банк» та в обсязі 10% від суми коштів клієнтів.

Згідно з 34 варіантом передбачається зменшення суми іншого додаткового капіталу та нерозподіленого прибутку через одержання банківською установою поточного збитку. Через нестабільність економічного та політичного становища можливим є зменшення суми коштів клієнтів в результаті відтоку коштів з депозитів, що пов'язано з зростаючою невпевненістю населення у майбутньому та бажанні мати доступ до своїх тимчасово вільних ресурсів у будь-який момент часу. Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії передбачається збільшити до 6,5 млрд. грн. через зростання ризику неповернення кредитів позичальниками в результаті падіння платоспроможності населення. Варіант 35, передбачає відповідність структури ресурсів банківської установи поточній структурі на останню звітну дату [59].

Оптимізація структури ресурсів банківської установи може здійснюватися за різними критеріями. Одним з найбільш популярних критеріїв є мінімізація середньозваженої вартості капіталу або WACC. Даний показник відображає середньозважену ціну, яку сплачує банківська установа за використання ресурсів, та розраховується за наступною формулою (див. формулу 3.1):

$$WACC = WD*CD*(1-T)+WP*CP+WE*CE, \quad (3.1)$$

де WD , WP , WE – питома вага позикових ресурсів, привілейованих акцій та власних ресурсів банківської установи, CD , CP , CE – вартості зазначених частин ресурсів банківської установи, $(1-T)$ – податковий коректор [60, с. 107].

Оптимальною вважається така структура ресурсів банківської установи, за якої показник WACC є найменшим.

Визначимо вартості складових ресурсів АТ «ОТП Банк». Для складових власних ресурсів вартість буде однаковою. Її розрахунок здійснимо за моделлю оцінки капітальних активів, зважаючи на те, що акції банківської установи не котируються на ринку, адже не пройшли процедуру лістингу та були викуплені одним акціонером в процесі закритого розміщення (див. формулу 3.2) [61, с. 48]:

$$\text{CAPM} = i + (\text{RM} - i) * \beta, \quad (3.2)$$

де i – безризикова відсоткова ставка на ринку капіталів, RM – очікувана середня прибутковість ринкового портфеля інвестицій, β – коефіцієнт, який визначає рівень систематичного ризику активу.

За безризикову ставку доцільно взяти відсоткову ставку за гривневими ОВДП, яка на сьогоднішній день становить 12,5% [62], за очікувану середню прибутковість ринкового портфеля – премію за ризик країни, а саме 6,43% [63], коефіцієнт бета, в свою чергу, визначається за наступною формулою (див. формулу 3.3):

$$\beta = \rho * \sigma_i / \sigma_m, \quad (3.3)$$

де ρ – кореляція між доходом за цінним папером i та доходом ринкового портфеля, σ_i – стандартне відхилення дохідності цінного папера i , σ_m – стандартне відхилення дохідності ринкового портфеля [64].

Для розрахунку бета-коефіцієнту використаємо показник рентабельності активів АТ «ОТП Банк» та банківської системи України за 2018-2021 роки [59].

Вартість залучення ресурсів за рахунок субординованого боргу і коштів банківських та інших фінансових установ було визначено на основі облікової ставки НБУ [65]. Вартість коштів клієнтів було визначено на основі середньої відсоткової ставки за банківськими депозитами [66], а орендних зобов'язань – на основі нарахованих відсотків за ними. Таким чином, вартість кожної складової власних ресурсів банківської установи складе 12,96%, вартість залучення ресурсів за рахунок субординованого боргу і коштів банківських та інших фінансових установ складе 25%, коштів клієнтів – 6,86%, а орендних зобов'язань – 8,04%. Вартість інших складових ресурсів банківської установи дорівнює нулю.

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу для кожного з варіантів структури ресурсів АТ «ОТП Банк» наведено в таблиці 3.3.

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу АТ «ОПІ Банк» за різними варіантами структури ресурсів, %

Варіант	W кошти банків	W кошти клієнтів	W орендні зобов'язання	W субординований борг	WE	C кошти банків	C кошти клієнтів	C орендні зобов'язання	C субординований борг	CE	WACC
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	0,002	81,73	0,64	0,00	15,84	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,69
2	0,002	77,50	0,61	0,00	20,20	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	7,02
3	0,002	75,08	0,59	0,00	22,69	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	7,20
4	0,002	77,19	0,61	0,00	20,52	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	7,04
5	0,002	74,63	0,59	0,00	23,16	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	7,24
6	0,002	80,31	0,63	0,00	17,31	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,80
7	0,002	79,72	0,63	0,00	17,91	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,85
8	0,002	83,21	0,66	0,00	14,32	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,58
9	0,002	82,25	0,65	0,00	15,31	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,65
10	0,002	78,64	0,62	0,00	19,03	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,93
11	0,002	78,34	0,62	0,00	19,33	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,95
12	0,002	78,94	0,62	0,00	18,72	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,91
13	0,002	81,88	0,65	0,00	15,69	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,68
14	0,27	81,51	0,64	0,00	15,80	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,73
15	4,12	78,37	0,62	0,00	15,19	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	7,26
16	0,02	81,72	0,64	0,00	15,84	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,69

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
17	0,002	80,11	0,70	0,00	17,25	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,79
18	0,002	80,95	0,67	0,00	16,52	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,74
19	0,002	82,45	0,62	0,00	15,22	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,65
20	0,002	83,11	0,60	0,00	14,64	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,61
21	0,002	83,73	0,57	0,00	14,11	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,58
22	0,002	81,09	1,42	0,00	15,72	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,69
23	0,002	80,58	0,64	0,00	15,62	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,60
24	0,002	80,58	0,64	0,00	15,62	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,60
25	0,002	80,92	0,64	0,00	15,68	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,63
26	0,002	82,08	0,65	0,00	15,91	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,72
27	0,002	81,22	0,64	0,00	15,74	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,65
28	0,002	82,51	0,65	0,00	15,99	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,76
29	0,002	80,74	0,64	0,00	15,65	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,61
30	0,002	81,89	0,65	0,00	15,87	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,71
31	0,002	81,91	0,65	0,00	15,88	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,71
32	0,002	81,37	0,64	0,44	15,77	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,75
33	0,002	75,56	0,60	7,56	14,64	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	7,74
34	0,002	74,19	0,71	0,00	13,34	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	5,95
35	0,0003	83,77	0,00	0,00	13,47	25,00	6,86	8,04	25,00	12,96	6,46

Як можна побачити, мінімальне значення показника WACC досягається за варіантом 34, а саме 5,95%. Таким чином, оптимальною буде вважатися наступна структура (див. рис. 3.1).

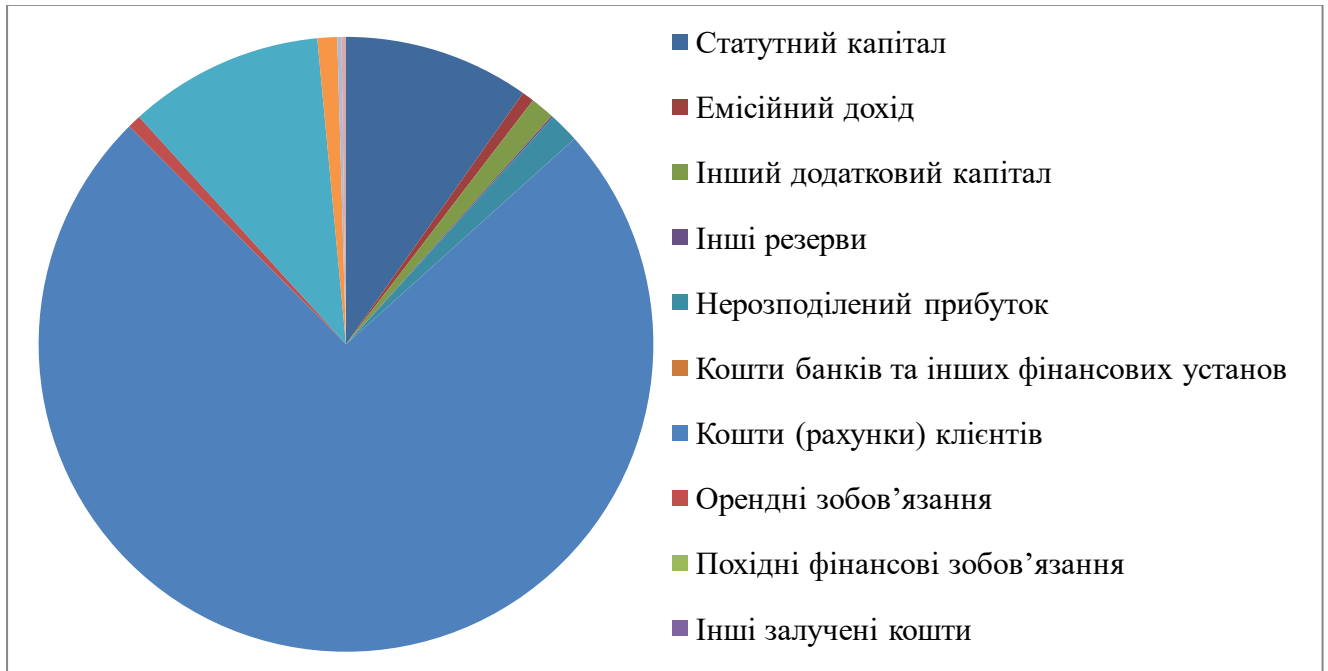

Рис. 3.1. Оптимальна структура ресурсів АТ «ОТП Банк» за критерієм мінімізації WACC, %

Як було зазначено вище, метою оптимізації ресурсів банківської установи може також бути:

- 1) підвищення фінансової стійкості банківської установи;
- 2) збільшення вартості бізнесу банківської установи.

Для оцінки фінансової стійкості банківської установи використовують механізм фінансового левериджу. Розрахунок ефекту фінансового важеля дозволяє визначити таку структуру ресурсів банківської установи, за якою досягається максимізація рентабельності її власних ресурсів з одночасною мінімізацією ризиків. Оптимальною вважається така структура ресурсів банківської установи, за якої показник ЕФЛ є найвищим. Ефект фінансового важеля або ефект фінансового левериджу визначається за наступною формулою (див. формулу 3.4):

$$\text{ЕФЛ} = (1-T) \cdot (E_{Pa} - C_{П}) \cdot (ПК/ВК), \quad (3.4)$$

де (1-Т) – податковий коректор, ЕРа – економічна рентабельність активів, СП – середня ставка відсотку за позиковими ресурсами, ПК – сума позикових та залучених ресурсів (зобов'язання) банківської установи, ВК – власні ресурси (капітал) банківської установи [60, с. 109].

Розрахунок ефекту фінансового левериджу передбачає визначення:

- 1) диференціалу (представлений першими двома множниками; визначає яким буде значення показника ЕФЛ: позитивним чи негативним);
- 2) плеча (представляє собою співвідношення суми позикових і залучених ресурсів до власних ресурсів банківської установи; посилює дію диференціалу).

Отже, визначимо оптимальну структуру ресурсів АТ «ОТП Банк» за критерієм максимізації рентабельності шляхом побудови таблиці 3.4. Операційний прибуток взято на рівні останнього звітного року.

Таблиця 3.4

Розрахунок ефекту фінансового левериджу АТ «ОТП Банк» за різними варіантами структури його ресурсів, %

Варіант	Операційний прибуток, млрд. грн.	Економічна рентабельність активів, %	Середня ставка відсотку за позиковими ресурсами, %	Позикові та залучені ресурси, млрд. грн.	Власні ресурси, млрд. грн.	ЕФЛ, %
1	2	3	4	5	6	7
1	5,63	8,06	12,82	58,76	11,06	-20,76
2	5,63	7,64	12,82	58,76	14,87	-16,79
3	5,63	7,40	12,82	58,76	17,25	-15,14
4	5,63	7,61	12,82	58,76	15,17	-16,56
5	5,63	7,36	12,82	58,76	17,71	-14,87
6	5,63	7,92	12,82	58,76	12,30	-19,22
7	5,63	7,86	12,82	58,76	12,82	-18,65
8	5,63	8,20	12,82	58,76	9,82	-22,66
9	5,63	8,11	12,82	58,76	10,62	-21,38
10	5,63	7,75	12,82	58,76	13,81	-17,69

Продовження табл. 3.4

1	2	3	4	5	6	7
11	5,63	7,72	12,82	58,76	14,08	-17,45
12	5,63	7,78	12,82	58,76	13,53	-17,95
13	5,63	8,07	12,82	58,76	10,93	-20,93
14	5,63	8,04	12,86	58,95	11,06	-21,09
15	5,63	7,72	13,41	61,76	11,06	-26,04
16	5,63	8,06	12,82	58,77	11,06	-20,77
17	5,63	8,77	13,46	53,05	11,06	-18,44
18	5,63	8,40	13,13	55,91	11,06	-19,59
19	5,63	7,74	12,55	61,61	11,06	-21,95
20	5,63	7,45	12,29	64,47	11,06	-23,16
21	5,63	7,17	12,06	67,35	11,06	-24,40
22	5,63	7,99	20,16	59,31	11,06	-53,48
23	5,63	7,94	12,61	59,76	11,06	-20,66
24	5,63	7,94	12,61	59,76	11,06	-20,66
25	5,63	7,98	12,67	59,46	11,06	-20,69
26	5,63	8,09	12,89	58,46	11,06	-20,78
27	5,63	8,01	12,73	59,20	11,06	-20,71
28	5,63	8,13	12,97	58,10	11,06	-20,82
29	5,63	7,96	12,64	59,62	11,06	-20,68
30	5,63	8,07	12,85	58,62	11,06	-20,77
31	5,63	8,07	12,85	58,61	11,06	-20,77
32	5,63	8,02	12,89	59,07	11,06	-21,30
33	5,63	7,45	13,90	64,47	11,06	-30,83
34	5,63	8,88	12,47	54,90	8,45	-19,10
35	5,63	7,18	6,64	67,82	10,56	2,83

Як можна побачити, позитивне значення ефекту фінансового левериджу в даному випадку досягається лише за 35 варіантом, який відображає поточну структуру ресурсів АТ «ОТП Банк» на останню звітну дату. Така ситуація

спричинена низьким рівнем економічної рентабельності активів через припущення про незмінність розміру операційного прибутку. Однак, аналізуючи фінансову стійкість банківської установи за показником плеча фінансового важеля, можна побачити, що найвища фінансова стійкість буде досягнута за варіантом 5, коли співвідношення суми позикових та залучених ресурсів до власних ресурсів АТ «ОТП Банк» становить 77/23. За варіантом 5, як можна побачити з таблиці 3.5, також досягається найвища капіталізація АТ «ОТП Банк», яка визначається шляхом розрахунку показника чистих активів банківської установи (див. формулу 3.5):

$$\text{ЧА} = \text{А} - \text{ПК}, \quad (3.5)$$

де ЧА – чисті активи, А – сукупні активи, ПК – позикові та залучені ресурси.

Таблиця 3.5

Розрахунок чистих активів АТ «ОТП Банк» за різними варіантами структури його ресурсів, млрд. грн.

Варіант	Сукупні активи	Позикові та залучені ресурси	Чисті активи
1	2	3	4
1	69,82	58,76	11,06
2	73,63	58,76	14,87
3	76,01	58,76	17,25
4	73,93	58,76	15,17
5	76,47	58,76	17,71
6	71,06	58,76	12,30
7	71,58	58,76	12,82
8	68,58	58,76	9,82
9	69,38	58,76	10,62
10	72,56	58,76	13,81
11	72,84	58,76	14,08
12	72,29	58,76	13,53

Продовження табл. 3.5

1	2	3	4
13	69,69	58,76	10,93
14	70,01	58,95	11,06
15	72,82	61,76	11,06
16	69,83	58,77	11,06
17	64,11	53,05	11,06
18	66,97	55,91	11,06
19	72,67	61,61	11,06
20	75,53	64,47	11,06
21	78,41	67,35	11,06
22	70,37	59,31	11,06
23	70,82	59,76	11,06
24	70,82	59,76	11,06
25	70,52	59,46	11,06
26	69,52	58,46	11,06
27	70,26	59,20	11,06
28	69,16	58,10	11,06
29	70,68	59,62	11,06
30	69,68	58,62	11,06
31	69,67	58,61	11,06
32	70,13	59,07	11,06
33	75,53	64,47	11,06
34	63,35	54,90	8,45
35	78,37	67,82	10,56

Таким чином, найбільш оптимальним варіантом структури ресурсів АТ «ОТП Банк» за критеріями максимізації фінансової стійкості банківської установи та вартості бізнесу є п'ятий варіант. Однак, варто зазначити, що за даним варіантом вартість ресурсів банківської установи збільшується на 0,55 в.п., порівняно з поточним значенням (див. рис. 3.2).

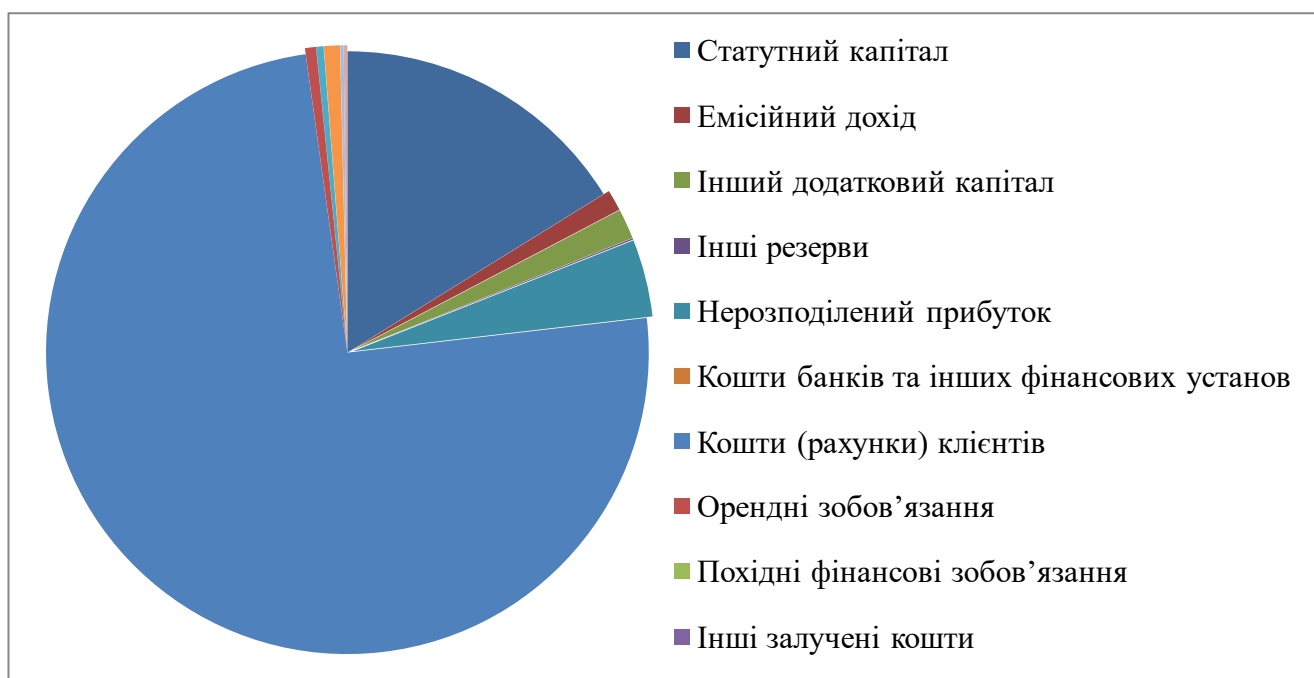

Рис. 3.2. Оптимальна структура ресурсів АТ «ОТП Банк» за критеріями максимізації фінансової стійкості та вартості бізнесу, %

Таким чином, проведено оптимізацію ресурсів банківської установи. Розглянуто різні варіанти структури ресурсів АТ «ОТП Банк» та виявлено, що за критерієм мінімізації середньозваженої вартості капіталу оптимальною вважається структура, наведена в тридцять четвертому варіанті. В свою чергу, за умови нарощення операційного прибутку банківською установою шляхом використання розглянутого зарубіжного досвіду, розробки ефективної інвестиційної стратегії, а також мінімізації витрат на проведення операцій (наприклад, за рахунок автоматизації процесів), за критеріями максимізації фінансової стійкості банківської установи та вартості бізнесу оптимальним є п'ятий варіант.

Висновки до розділу 3

Досліджено зарубіжний досвід управління ресурсами банківської установи. Визначено, що завдяки стабільному розвитку фінансового ринку, в тому числі фондового, а також наявності різних підходів до формування ресурсів, фінансова діяльність банківських установ зарубіжних країн світу має позитивну динаміку.

Застосування розглянутого досвіду та розроблених на пропозицій щодо покращення процесу формування та управління ресурсів вітчизняними банківськими установами і банківською системою в цілому можливе з урахуванням наявних проблем та особливостей розвитку банківської діяльності в Україні.

Проведено оптимізацію ресурсів банківської установи. Виявлено, що за критерієм мінімізації середньозваженої вартості капіталу оптимальною вважається така структура ресурсів банківської установи, за якою передбачається зменшення сум іншого додаткового капіталу, нерозподіленого прибутку та коштів клієнтів з одночасним збільшенням суми резервів за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії при співвідношенні між сумою позикових та залучених ресурсів та власними ресурсами банківської установи 87/13. В свою чергу, задля досягнення максимізації фінансової стійкості та вартості бізнесу доцільним є збільшення обсягів операційного прибутку та збільшення вдвічі розміру статутного капіталу АТ «ОТП Банк» з одночасним продажем акцій за вищою ціною, порівняно з ціною продажу у третьому варіанті зміни структури ресурсів банківської установи. Таким чином, вибір критерію оптимізації ресурсів банківської установи залежить від обраної політики менеджменту банківської установи.

ВИСНОВКИ

Кваліфікаційна робота присвячена аналізу ресурсів банківської установи, дослідженню процесів їх формування та управління. В процесі написання роботи було:

1. Досліджено теоретичні підходи до трактування поняття «ресурси банківської установи». Визначено неоднозначність трактування поняття вітчизняними та зарубіжними вченими. Проведено систематизацію та логічне узагальнення результатів дослідження наукових праць та надано найбільш актуальне визначення, а саме: «ресурси банківської установи – це надходження банківської установи, які отримуються нею з різних джерел, набувають форми власного та позикового капіталу та відображаються в пасиві звіту про фінансовий стан банківської установи, а також доходи, які генеруються банківською установою, призначені для задоволення фінансових потреб суб'єктів економіки, виконання фінансових зобов'язань банківської установи, відшкодування витрат за залученими коштами та одержання прибутку». Проаналізовано основні функції, які виконують ресурси банківської установи: створення основи для функціонування банківської установи, відтворювальну, підтримки фінансової стійкості.

2. Проведено класифікацію ресурсів банківської установи за різними ознаками: за місцем мобілізації, можливістю використання, можливістю управління процесом мобілізації, можливістю контролю, прогнозування обсягу, ознакою резидентності, формою залучення, валютою. Проаналізовано основні складові власних, позикових та залучених ресурсів банківської установи. Визначено, що в структурі ресурсів банківської установи переважають залучені ресурси, які мають більш розгалужену структуру, ніж власні та позикові ресурси банківської установи.

3. Визначено мету, завдання, принципи управління ресурсами банківської установи. Так, менеджмент повинен забезпечити достатню фінансову стійкість, прибутковість та ліквідність банківської установи, її подальший ефективний

розвиток. Проаналізовано основні етапи процесу формування ресурсів банківської установи. Проаналізовано основні методи формування та управління власними, позиковими та залученими ресурсами банківської установи, визначено інші особливості їх формування та управління ними.

4. Надано загальну характеристику АТ «ОТП Банк». Визначено, що АТ «ОТП Банк» є банківською установою, що здійснює свою діяльність на території України з 1998 року як банківська установа «Райффайзенбанк Україна» та з 2006 року як АТ «ОТП Банк», що пов'язано зі зміною власника. Банківська установа належить до банків іноземних банківських груп, є прибутковою, надійною, конкурентоспроможною установою, що постійно розвивається, незважаючи на наявні проблеми в банківській системі країни. АТ «ОТП Банк» представлений в Україні 85 відділеннями. Його організаційна структура управління заснована на функціональній департаменталізації.

5. Проаналізовано фінансовий стан АТ «ОТП Банк». Визначено, що протягом 2018-2021 років спостерігалось зростання активів банківської установи в 2,1 рази за рахунок збільшення кредитної та інвестиційної діяльності АТ «ОТП Банк», придбання основних засобів та нематеріальних активів, а також активів з права користування. В структурі активів в усі роки переважали кредити клієнтам та інвестиції в цінні папери. Проаналізовано показники ліквідності та рентабельності банківської установи. Визначено, що банківська установа дотримується всіх нормативів ліквідності, однак, має погіршення рентабельності власного капіталу та валюти балансу.

6. Проведено оцінку ресурсного забезпечення АТ «ОТП Банк», як продовження аналізу фінансового стану банківської установи. Визначено, що в усі роки найбільша частка ресурсів припадала на суму позикових та залучених ресурсів, а саме, на кошти клієнтів. В свою чергу, у складі власних ресурсів переважав статутний капітал. Протягом аналізованого періоду власні ресурси банківської установи, як і сума її позикових та залучених ресурсів, збільшилися в 2,1 рази кожний. На динаміку власних ресурсів в усі роки мали вплив резерв переоцінки інвестицій та нерозподілений прибуток (непокритий дефіцит). В свою

чергу, найбільший вплив на динаміку суми позикових та залучених ресурсів мали кошти клієнтів. В усі роки банківською установою було дотримано нормативи адекватності регулятивного та основного капіталів. Однак, подальший коефіцієнтний аналіз показав незначне погіршення фінансової стабільності, що призвело до підвищення фінансового ризику та залежності банківської установи від зовнішніх джерел фінансування. Падіння стабільної частини коштів клієнтів також мало негативний вплив на фінансовий стан банківської установи.

7. Проаналізовано досвід зарубіжних країн щодо управління ресурсами банківської установи. Розглянуто основні підходи зарубіжних банківських установ до підвищення капіталізації, а саме, злиття, поглинання, додаткова емісія акцій, субординованих облігацій. Досліджено особливості обліку золота у складі власних ресурсів банківських установ. Встановлено, що для вирівнювання рівня ліквідності фінансово-стійкі банківські установи мають право на отримання рефінансування від центробанків. Досліджено особливості емісійної діяльності банківських установ провідних країн світу на фондовому ринку. Визначено особливості провадження ними депозитних операцій, на які припадає найбільший обсяг банківських операцій. Встановлено зростання популярності поведінкових теорій оптимальної структури ресурсів банківської установи. Проаналізовано особливості японського, континентального та англо-саксонського підходів до управління ресурсами банківської установи. Обґрунтовано можливість впровадження світових тенденцій управління ресурсами банківських установ в діяльність вітчизняних банківських установ.

8. Визначено напрями удосконалення процесу формування та управління ресурсами банківської установи. Обґрунтовано необхідність проведення SWOT-аналізу, підвищення кваліфікації менеджерів, удосконалення процесів бюджетування. Встановлено, що для нарощення власних ресурсів банківська установа повинна забезпечити раціональне використання ресурсів задля підвищення прибутковості діяльності. Досліджено особливості збільшення власних ресурсів за рахунок купівлі підприємцями бізнес-ідей у банківської установи, а також злиття та поглинання банківських установ. Проаналізовано

можливість запозичення ресурсів банківською установою на фондовому ринку. Визначено шляхи покращення дієвості механізму рефінансування банківської установи НБУ. Проаналізовано стандартні та нестандартні способи формування залучених ресурсів банківською установою.

9. Визначено основні перспективи оптимізації ресурсів АТ «ОТП Банк». Проведено оптимізацію ресурсів банківської установи відповідно до поставлених цілей. Визначено, що для забезпечення мінімізації середньозваженої вартості капіталу банківській установі необхідно зменшити суми іншого додаткового капіталу, нерозподіленого прибутку та коштів клієнтів з одночасним збільшенням суми резервів за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії при співвідношенні між сумою позикових та залучених ресурсів та власними ресурсами банківської установи 87/13. Для максимізації фінансової стійкості та вартості бізнесу, натомість, необхідно збільшити обсяги операційного прибутку та вдвічі збільшити статутний капітал з одночасним продажем акцій за вищою ціною, ніж у третьому варіанті. Визначено, що вибір критерію оптимізації ресурсів банківської установи залежить від обраної політики її менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Орехова К. В., Костюков О. А. Сутність власних фінансових ресурсів банку та особливості їх формування в Україні. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. 2019. №18. С. 124-129.
2. Сисоєнко І.А., Карлюка Д.О. Аналіз основних фінансових показників діяльності банків України. *Підприємництво та інновації*. 2022. Вип. 23. С. 132-137.
3. Онищенко Ю.І., Коробченко М.О. Проблеми формування ресурсної бази банків України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2018. Вип. 30 (2). С. 84-89.
4. Домровська Л.В., Потриваєва В.К. Сучасні тенденції в управлінні ресурсами комерційних банків України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №21. С. 39-44.
5. Konovalova N., Saplinska A. Financial resources management in commercial banks: evidence from Latvia. *International Journal of Financial Research*. 2021. Vol. 12. №1. P. 369-387.
6. Togaev U. S. ugli., Zubaydullaev F. A. The importance of forming a marketing and financial strategy in banking. *International Journal of Development and Public Policy*. 2022. Vol. 2. №5. P. 23–27.
7. Rajesh G.A., Nanthini M., Sivaranjani P., Prakash P., Gokulanathan S. Impact of capital structure on financial performance of small finance banks. *International journal of mechanical engineering*. 2021. Vol. 6. P. 753-757.
8. Asiri B. K. Assets-liabilities management in banks: A case of Kuwait. *Indian Journal of Economics and Business*. 2007. Vol. 6(1). P. 103-115.
9. Shubiri A. Impact of Asset and Liability Management on Profitability: Empirical Investigation. *Amman Arab University, College of Commerce Press*. 2010. Vol. 2(4). P. 101-109.
10. Financial resources: what are they and how are they managed? URL: <https://online.york.ac.uk/financial-resources-what-are-they-and-how-are-they-managed/> (дата звернення: 31.10.2022).

11. Коваленко М.О. Економічна сутність та призначення ресурсів банку. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2015. Вип. 1. С. 52-57.
12. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа: навч. посіб. К. : Знання, 2008. 564 с. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/1718-81-bankvsk-resursi-h-vidi-ta-klasifikatsya.html> (дата звернення: 31.10.2022).
13. Синенький М.О., Тодосейчук Г.С. Формування ресурсів комерційних банків. URL: http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2009/Economics/45574.doc.htm (дата звернення: 31.10.2022).
14. Заруба О. Д. Банківський менеджмент та аудит. К.: Видавництво «Лібра», 1996. 224 с.
15. Андрейків Т. Я., Сенищ П. М., Сивуляк М. М. Суть та значення фінансових ресурсів банку в забезпеченні його стабільності. *Підприємництво і торгівля*. 2016. С. 64-70.
16. Черкашина К.Ф. Фінансові ресурси банків: сутність та витоки управління. *Ефективна економіка*. 2012. № 9. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1411> (дата звернення: 31.10.2022).
17. Волохата К.О. Сутність і значення ресурсної бази банків. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2011. № 1. С. 147-154.
18. Луців Б., Заславська О. Особливості ресурсного забезпечення комерційних банків України. *Вісник ТНЕУ*. 2012. №2. С. 89-102.
19. Зеліско І. М. Роль фінансових ресурсів в діяльності економічних суб'єктів. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5296> (дата звернення: 31.10.2022).
20. Банківська система: навч. посіб. / Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2020. 580 с.
21. Примостка Л.О. Склад та функції банківського капіталу. URL: <https://buklib.net/books/31140/> (дата звернення: 31.10.2022).

22. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 № 368. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#n4> (дата звернення: 31.10.2022).

23. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 31.10.2022).

24. Вексель. URL: <https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Вексель> (дата звернення: 31.10.2022).

25. Облігації. URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7557-oblgats> (дата звернення: 31.10.2022).

26. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 01.07.2021 р. №3480-IV (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 31.10.2022).

27. Дзюблюк О.В. Банківські операції: підруч. Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. 696 с. URL: <https://pravo.studio/bankovskie-operatsii/ponyattya-zalucheni-h-bankivskih-25937.html> (дата звернення: 31.10.2022).

28. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 12 (МСБО 12). Податки на прибуток. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_012#Text (дата звернення: 31.10.2022).

29. Примостка Л.О. Методи оцінювання та визначення достатності банківського капіталу. URL: <https://buklib.net/books/31244/> (дата звернення: 31.10.2022).

30. Примостка Л.О. Методи управління капіталом банку. URL: <https://buklib.net/books/31346/> (дата звернення: 31.10.2022).

31. Про затвердження Положення про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи: Постанова Правління Національного банку України від 17.09.2015 р. № 615. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15#n109> (дата звернення: 31.10.2022).

32. Примостка Л.О. Особливості управління запозиченими коштами банку. URL: <https://buklib.net/books/31927/> (дата звернення: 31.10.2022).

33. Примістка Л.О. Методи управління залученими коштами банку. URL: <https://buklib.net/books/31792/> (дата звернення: 31.10.2022).

34. Історія ОТП Банк. URL: <https://www.otpbank.com.ua/about/informations> (дата звернення: 31.10.2022).

35. Регіональне відділення. URL: <https://www.otpbank.com.ua/pdf/privateclients/branch.pdf> (дата звернення: 31.10.2022).

36. Статут Акціонерного товариства «ОТП Банк». URL: <https://www.otpbank.com.ua/upload/medialibrary/a75/404698362068.PDF> (дата звернення: 11.10.2022).

37. Акціонерне товариство «ОТП Банк». Річний звіт за рік, який закінчився 31 грудня 2021 року. URL: https://www.otpbank.com.ua/upload/medialibrary/376/2021annual_report.pdf (дата звернення: 11.10.2022).

38. Річні звіти Банку. URL: <https://www.otpbank.com.ua/about/informations/annual-reports/> (дата звернення: 31.10.2022).

39. Показники діяльності. URL: <https://www.otpbank.com.ua/about/informations/figures/> (дата звернення: 31.10.2022).

40. Скасовуються економічні нормативи миттєвої та поточної ліквідності. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/skasovuyutsya-ekonomichni-normativi-mittyevoyi-ta-potochnoyi-likvidnosti> (дата звернення: 31.10.2022).

41. Національний банк скасував розрахунок банками нормативу короткострокової ліквідності. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-skasuvav-rozrahunok-bankami-normativu-korotkostrokovoyi-likvidnosti> (дата звернення: 31.10.2022).

42. ROA – рентабельність активів. URL: <https://ukrfondrinok.com/dovidnyk/slovnyk/76-roa> (дата звернення: 31.10.2022).

43. Рентабельність власного капіталу за формулою. URL: <http://jak-zarobyty.pp.ua/4387-rentabelnst-vlasnogo-kaptalu-za-formuloyu.html> (дата звернення: 31.10.2022).

44. Річний звіт за 2019 рік. URL: <https://www.otpbank.com.ua/upload/medialibrary/ede/2019.pdf> (дата звернення: 31.10.2022).

45. Косова Т.Д. Аналіз банківської діяльності: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2008. 486 с.

46. Гребенщикова Т.С. Проблеми формування власного капіталу банку: вип. робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра. Одеса, 2016. 94 с.

47. Базель III і золото. URL: <https://slitok.gold/info/analytics/bazel-iii-i-zoloto> (дата звернення: 31.10.2022).

48. Шульга Н.П., Уманців Ю.М., Мельниченко О.В. Рефінансування банків: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 324 с.

49. Стрільчук В. Заробити може кожен: що таке євробонди та як їх купити. URL: <https://economics.segodnya.ua/ua/amp-economics/zarabotat-mozhet-kazhdyu-cto-takoe-evrobondy-i-kak-ih-kupit-1629245.html> (дата звернення: 31.10.2022).

50. В Японії ввели плату за банківські депозити. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/business/2016/01/160129_japan_interest_rate_vs.amp (дата звернення: 31.10.2022).

51. Герасименко Д.Д., Бойко С.В. Зарубіжний досвід розміщення коштів фізичних та юридичних осіб на банківських депозитах. *Review of transport economics and management*. 2022. № 6(22). С. 72–78.

52. Novakimian A., Opler T., Titman S. The debt-equity choice. *Journal of financial and quantitative analysis*. 2001. №36. Р. 1–24.

53. Landier, A., Thesmar, D. Financial contracting with optimistic entrepreneurs. *The Review of Financial Studies*. 2009. Vol. 22. № 1. Р. 117-150.

54. Баланюк М.В. Формування механізмів розвитку учасників банківського сектору в національних економіках різних країн. *Український журнал прикладної економіки*. 2020. Том 5. №1. С. 169-175.

55. Герасименко Д. Data Mining у банківських і фінансових установах. *Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті*: тези 87 Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, НУХТ, 15–16 квітня 2021 року, м. Київ. Ч.3. С. 234.

56. НБУ: банківська система – на фінальному етапі очищення. URL: <https://finclub.net/ua/news/nbu-bankivska-systema-na-finalnomu-etapi-oschyshchennia.html> (дата звернення: 31.10.2022).

57. Цінні папери, крім акцій, випущені депозитними корпораціями (крім Національного банку України). URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (дата звернення: 31.10.2022).

58. Герасименко Д., Лисенок О. Банківська система України в умовах воєнного стану. *Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у XXI столітті*: тези 88 Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів, НУХТ, квітень – травень 2022 року, м. Київ. Ч.3. С. 141.

59. Згруповані балансові залишки (у розрізі банків) на 01.09.2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#4> (дата звернення: 17.10.2022).

60. Фінансовий менеджмент: конспект лекцій для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітньо–професійної програми «Фінанси, банківська справа та страхування» денної та заочної форм навч. / І. В. Дем'яненко. К.: НУХТ, 2019. 184 с.

61. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2003. 554 с.

62. Облігації внутрішньої державної позики. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/bonds/> (дата звернення: 20.10.2022).

63. Country Default Spreads and Risk Premiums. URL: https://pages.stern.nyu.edu/~adamodar/New_Home_Page/datafile/ctryprem.html (дата звернення: 20.10.2022).

64. Коефіцієнт бета. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Коефіцієнт_бета (дата звернення: 31.10.2022).

65. Облікова ставка НБУ. URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/banks/nbu/refinance/> (дата звернення: 20.10.2022).

66. Банківські вклади. URL:
<https://www.otpbank.com.ua/privateclients/investments/deposits/> (дата звернення: 31.10.2022).

67. Герасименко Д.Д., Еш С.М. Strategies of the development of financial sector in Ukraine. *Вдосконалення економіки та фінансової системи країни: сучасний стан та перспективи*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Класичний приватний університет, 2019 року, м. Запоріжжя. С.91-93.

68. Бойко С.В., Герасименко Д.Д. Формування ресурсів банківської установи в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. URL:
<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1825> (дата звернення: 10.12.2022).

ДОДАТКИ

Додаток А

Звіт про фінансовий стан АТ «ОТП Банк» за 2018 р.

Звіт про фінансовий стан станом на кінець дня 31 грудня 2018 року

(у тисячах українських гривень)

	Примітки	Рік, який закінчився 31 грудня 2018 року	Рік, який закінчився 31 грудня 2017 року
АКТИВИ			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	12	2,320,458	2,182,720
Кошти в банках	13, 26	2,507,127	3,703,612
Кредити клієнтам	14, 26	22,059,052	17,488,991
Інвестиції, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	15	1,102,220	685,297
Інвестиції, що оцінюються за амортизованою собівартістю	16	3,677,428	4,458,228
Основні засоби та нематеріальні активи	17	478,898	405,146
Поточні активи з податку на прибуток		127,402	179,705
Відстрочені активи з податку на прибуток	10	177,315	467,237
Інвестиційна нерухомість	18	39,381	39,038
Інші активи	19, 26	267,857	222,424
ВСЬОГО АКТИВІВ		32,757,138	29,832,398
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків та інших фінансових установ	20, 26	441	479
Рахунки клієнтів	21, 26	26,855,632	25,672,913
Інші зобов'язання	22, 26	646,259	529,031
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		27,502,332	26,202,423
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	23	6,186,023	6,186,023
Емісійний дохід	23	405,075	405,075
Інший додатковий капітал	23	1,236,294	1,236,294
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		67,683	2,219
Накопичений дефіцит		(2,640,269)	(4,199,636)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		5,254,806	3,629,975
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		32,757,138	29,832,398

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління
27 березня 2019 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер
27 березня 2019 року

Примітки, надані на сторінках 11-92, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

Звіт про фінансовий стан АТ «ОТП Банк» за 2019 р.

Окремий звіт про фінансовий стан станом на кінець дня
31 грудня 2019 року

(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2019 року	31 грудня 2018 року
АКТИВИ			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	9	3,139,593	2,320,458
Кошти в банках	10, 25	4,308,470	2,507,127
Кредити клієнтам	11, 25	25,311,393	22,059,052
Інвестиції, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	12	3,612,465	1,102,220
Інвестиції, що оцінюються за амортизованою собівартістю	13	7,212,296	3,677,428
Інвестиції в дочірні компанії	14	139,143	–
Основні засоби та нематеріальні активи	15	568,882	478,898
Активи з права користування	16	191,858	–
Поточні активи з податку на прибуток		64	127,402
Відстрочені активи з податку на прибуток	8	38,747	177,315
Інвестиційна нерухомість		28,152	39,381
Інші активи	17, 25	230,260	267,857
ВСЬОГО АКТИВІВ		44,781,323	32,757,138
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків та інших фінансових установ	18, 25	567,801	441
Рахунки клієнтів	19, 25	35,401,926	26,855,632
Орендні зобов'язання	20	174,425	–
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		84,827	–
Інші зобов'язання	21, 25	777,869	646,259
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		37,006,848	27,502,332
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	22	6,186,023	6,186,023
Емісійний дохід	22	405,075	405,075
Інший додатковий капітал	22	1,236,294	1,236,294
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		50,596	67,683
Накопичений дефіцит		(103,513)	(2,640,269)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		7,774,475	5,254,806
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		44,781,323	32,757,138

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління

26 березня 2020 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

26 березня 2020 року

Примітки, надані на сторінках 13-77, є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Звіт про фінансовий стан АТ «ОТП Банк» за 2020 р.

Окремий звіт про фінансовий стан станом на 31 грудня 2020 року

(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2020 року	31 грудня 2019 року
АКТИВИ			
Грошові кошти та рахунки у Національному банку України	9	3,510,420	3,139,593
Кошти в банках	10, 24	13,628,078	4,308,470
Кредити клієнтам	11, 24	27,638,193	25,311,393
Інвестиції, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	12	6,602,257	3,612,465
Інвестиції, що оцінюються за амортизованою собівартістю	13	5,901,418	7,212,296
Інвестиції в дочірню компанію	14	139,143	139,143
Основні засоби та нематеріальні активи	15	734,358	568,882
Активи з права користування	16	446,685	191,858
Поточні активи з податку на прибуток		90	64
Відстрочені активи з податку на прибуток	8	76,544	38,747
Інвестиційна нерухомість		27,857	28,152
Інші активи	17, 24	219,864	230,260
ВСЬОГО АКТИВІВ		58,924,907	44,781,323
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків та інших фінансових установ	18, 24	399	567,801
Рахунки клієнтів	19, 24	47,838,522	35,401,926
Орендні зобов'язання	20	450,684	174,425
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		81,304	84,827
Інші зобов'язання	21, 24	982,437	777,869
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		49,353,346	37,006,848
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	22	6,186,023	6,186,023
Емісійний дохід	22	405,075	405,075
Інший додатковий капітал	22	1,236,294	1,236,294
Резерв переоцінки інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		113,960	50,596
Нерозподілений прибуток/(накопичений дефіцит)		1,630,209	(103,513)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		9,571,561	7,774,475
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		58,924,907	44,781,323

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

29 березня 2021 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

29 березня 2021 року

Звіт про фінансовий стан АТ «ОТП Банк» за 2021 р.

Акціонерне товариство «ОТП БАНК»

Окремий звіт про фінансовий стан

станом на 31 грудня 2021 року

(у тисячах українських гривень)

	Примітки	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року (як рекласифіковано)	31 грудня 2019 року (як рекласифіковано)
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти	4	3,870,163	3,510,420	3,139,593
Кредити та аванси банкам	5	9,129,391	13,638,078	4,308,470
Кредити та аванси клієнтам	6	40,460,458	27,638,193	25,311,393
Інвестиції в цінні папери	7	14,627,919	12,503,675	10,824,761
Покідні фінансові активи		8,376	10,561	454
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства	8	139,143	139,143	139,143
Інвестиційна нерухомість		26,075	27,857	28,152
Поточні податкові активи		110	90	64
Відстрочені податкові активи	16	68,847	76,544	38,747
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	9	344,801	358,631	196,461
Основні засоби	9	948,483	822,412	564,279
Інші фінансові активи	10	118,981	98,434	152,745
Інші нефінансові активи	10	76,697	110,869	77,061
Загальна сума активів		69,819,444	58,924,907	44,781,323
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Кошти банків		1,225	132	189,668
Кошти клієнтів	11	57,064,997	47,838,522	35,401,926
Покідні фінансові зобов'язання		4	844	3,447
Інші залучені кошти		176	267	378,133
Резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		298,908	279,484	83,939
Інші фінансові зобов'язання	12	1,106,276	1,043,519	767,140
Інші нефінансові зобов'язання	12	137,788	109,274	97,768
Поточні зобов'язання з податку на прибуток		149,689	81,304	84,827
Загальна сума зобов'язань		58,759,063	49,353,346	37,006,848
КАПІТАЛ				
Статутний капітал	22	6,186,023	6,186,023	6,186,023
Нерозподілений прибуток		3,175,320	1,630,209	(103,513)
Емісійний дохід	22	405,075	405,075	405,075
Результат від операцій з акціонером	22	1,236,294	1,236,294	1,236,294
Інші резерви		57,669	113,960	50,596
Загальна сума власного капіталу		11,060,381	9,571,561	7,774,475
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		69,819,444	58,924,907	44,781,323

Зпідтверджено до англійську мови історично Акціонерного Товариства «ОТП Банк», та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

17 серпня 2022 року

Наталія Дюба
Головний Бухгалтер

17 серпня 2022 року

Примітки, надані на сторінках 8-112, є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Звіт про прибутки і збитки та інші сукупні доходи АТ «ОТП Банк» за 2018 р.

Звіт про прибутки і збитки та інші сукупні доходи за рік, який закінчився 31 грудня 2018 року

(у тисячах українських гривень)

	Примітки	Рік, який закінчився 31 грудня 2018 року	Рік, який закінчився 31 грудня 2017 року
Процентні доходи	4, 26	4,133,371	3,035,594
Процентні витрати	4, 26	(1,226,343)	(1,087,530)
Чистий процентний дохід до формування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти		2,907,028	1,948,064
Комісійні доходи	6, 26	1,488,810	1,154,533
Комісійні витрати	6, 26	(345,284)	(216,492)
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою та банківськими металами	7, 26	152,056	272,930
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з похідними фінансовими інструментами	8	164,224	(66,247)
Чистий прибуток/(збиток) від інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		5,570	(10,581)
Чистий збиток від модифікації фінансових активів		(20,320)	
Формування резерву на покриття очікуваних збитків за активами, за якими нараховуються проценти	5, 26	(393,928)	(393,649)
Розформування/(формування) резерву на покриття очікуваних збитків за іншими операціями	5	4,344	(26,769)
Інші доходи	26	53,944	66,442
Чистий непроцентний прибуток		1,109,416	780,167
Операційний прибуток		4,016,444	2,728,231
Операційні витрати	9, 26	(1,614,720)	(1,463,348)
Прибуток до оподаткування		2,401,724	1,264,883
Витрати з податку на прибуток	10	(427,414)	(243,518)
Чистий прибуток за рік		1,974,310	1,021,365
Інші сукупні доходи/(збитки)			
Статті, які в подальшому можуть бути рекласифіковані до складу прибутків або збитків: Зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		65,464	56,288
Вплив зміни справедливої вартості на відстрочений податок на прибуток		—	(8,586)
Інші сукупні доходи		65,464	47,702
Всього сукупних прибутків за рік		2,039,774	1,069,067
Прибуток на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу	11	499,238	499,238
Базисний та розбавлений прибуток на акцію, в українських гривнях	11	3,955	2,046

Затверджено до випуску керівником АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління

27 березня 2019 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

27 березня 2019 року

Примітки, надані на сторінках 11-92, є невід'ємною частиною цієї фінансової звітності.

Звіт про прибутки і збитки та інші сукупні доходи АТ «ОТП Банк» за 2019 р.

Окремий звіт про прибутки і збитки та інші сукупні доходи за рік, який закінчився 31 грудня 2019 року

(у тисячах українських гривень)

	Примітки	2019	2018
Процентні доходи	4, 25	5,092,574	4,133,371
Процентні витрати	4, 25	(1,653,327)	(1,226,343)
Чистий процентний дохід до формування резерву на покриття збитків від знецінення активів, за якими нараховуються проценти	4	3,439,247	2,907,028
Комісійні доходи	6, 25	1,696,120	1,445,122
Комісійні витрати	6, 25	(393,261)	(297,109)
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою та банківськими металами	25	175,484	152,056
Чистий прибуток від операцій з похідними фінансовими інструментами	25	164,169	164,224
Чистий прибуток від інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		43,502	5,570
Чистий збиток від модифікації фінансових активів		(12,884)	(20,320)
Формування резерву на покриття очікуваних збитків за активами, за якими нараховуються проценти	5, 25	(145,694)	(393,928)
(Формування)/розформування резерву на покриття очікуваних збитків за іншими операціями		(46,447)	4,344
Інші доходи	25	162,643	97,632
Чистий непроцентний прибуток		1,643,632	1,157,591
Операційний прибуток		5,082,879	4,064,619
Операційні витрати	7, 25	(1,988,513)	(1,662,895)
Прибуток до оподаткування		3,094,366	2,401,724
Витрати з податку на прибуток	8	(557,610)	(427,414)
Чистий прибуток за рік		2,536,756	1,974,310
Інші сукупні (збитки)/доходи			
Статті, які в подальшому можуть бути рекласифіковані до складу прибутків або збитків:			
Зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(17,087)	65,465
Інші сукупні (збитки)/доходи		(17,087)	65,465
Всього сукупних прибутків за рік		2,519,669	2,039,775
Прибуток на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу		499,238	499,238
Базисний та розбавлений прибуток на акцію, в українських гривнях		5,081	3,955

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП Банк» та підписано від його імені:

Тамаш Хак-Ковач
Голова Правління

26 березня 2020 року

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

26 березня 2020 року

Звіт про прибутки і збитки та інші сукупні доходи АТ «ОТП Банк» за 2020 р.

Окремий звіт про прибутки і збитки та інші сукупні доходи за рік, який закінчився 31 грудня 2020 року

(у тисячах українських гривень)

	Примітки	2020	2019
Процентні доходи	4, 24	4,962,915	5,092,574
Процентні витрати	4, 24	(1,386,122)	(1,653,327)
Чистий процентний дохід до формування резерву під очікувані кредитні збитки за активами, за якими нараховуються проценти	4	3,576,793	3,439,247
Комісійні доходи	6, 24	1,684,106	1,696,120
Комісійні витрати	6, 24	(506,572)	(393,261)
Чистий прибуток від операцій з іноземною валютою та банківськими металами	24	295,785	258,222
Чистий прибуток від операцій з похідними фінансовими інструментами	24	89,887	81,431
Чистий прибуток від інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		79,306	43,502
Чистий збиток від модифікації фінансових активів		(18,917)	(12,884)
Формування резерву на покриття очікуваних кредитних збитків за активами, за якими нараховуються проценти	5, 24	(836,210)	(145,694)
Формування резерву на покриття очікуваних кредитних збитків за іншими операціями		(202,707)	(46,447)
Інші доходи	24	104,883	162,643
Чистий непроцентний дохід		689,561	1,643,632
Операційний дохід		4,266,354	5,082,879
Операційні витрати	7, 24	(2,147,005)	(1,988,513)
Прибуток до оподаткування		2,119,349	3,094,366
Витрати з податку на прибуток	8	(385,627)	(557,610)
Чистий прибуток за рік		1,733,722	2,536,756
Інші сукупні доходи/(збитки)			
Статті, які в подальшому можуть бути рекласифіковані до складу прибутків або збитків:			
Зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		63,364	(17,087)
Інші сукупні доходи/(збитки)		63,364	(17,087)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ПРИБУТКІВ ЗА РІК		1,797,086	2,519,669
Прибуток на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу		499,238	499,238
Базисний та розбавлений прибуток на акцію, в українських гривнях		3,473	5,081

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
 Голова Правління

29 березня 2021 року

Наталія Дюба
 Головний бухгалтер

29 березня 2021 року

Примітки, надані на сторінках 13-77, є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Звіт про прибутки і збитки та інші сукупні доходи АТ «ОТП Банк» за 2021 р.

Акціонерне товариство «ОТП БАНК»

Окремий звіт про прибуток або збиток
за рік, який закінчився 31 грудня 2021 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	2021	2020 (як реклаифіковано)
		За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності	За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності
Процентні доходи, у т.ч.:	13	5,770,296	4,962,915
Процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	13	5,740,629	4,943,088
Інші процентні доходи	13	29,667	19,827
Процентні витрати	13	(1,129,067)	(1,409,227)
Чистий процентний дохід (Чисті процентні витрати)	13	4,641,229	3,553,688
Комісійні доходи	14	1,989,949	1,684,106
Комісійні витрати	14	(700,725)	(567,220)
Інші доходи		102,884	104,883
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		231,419	(402,922)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		183,338	79,306
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		301,288	692,833
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(202,227)	95,761
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	15	(789,663)	(1,030,570)
Інші витрати	16	(118,864)	(75,384)
Інші прибутки (збитки)		(13,340)	(18,917)
Витрати на виплати працівникам	16	(1,328,609)	(1,144,668)
Амортизаційні витрати	16	(316,322)	(238,128)
Інші адміністративні та операційні витрати	16	(629,626)	(613,419)
Прибуток (збиток) до оподаткування		3,350,731	2,119,349
Витрати на сплату податку (доходи від повернення податку)	17	(605,620)	(385,627)
Прибуток (збиток) за рік		2,745,111	1,733,722
Прибуток на акцію			
Середньозважена кількість простих акцій в обігу		499,238	499,238
Базисний та розбавлений прибуток на акцію, в українських гривнях		5,499	3,473

Затверджено до випуску керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрик
Голова Правління

17 серпня 2022 року

Примітки, надані на сторінках 8-112, є невід'ємною частиною цієї окремої фінансової звітності.

Наталя Дюба
Головний бухгалтер

17 серпня 2022 року

Акціонерне товариство «ОТП БАНК»

Окремий звіт про сукупний дохід за рік, який закінчився 31 грудня 2021 року
(у тисячах українських гривень)

	Примітки	2021	2020
	За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності		За наростаючим підсумком із початку року до дати звітності
Прибуток (збиток) за рік		2,745,111	1,733,722
Інший сукупний дохід			
Компоненти іншого сукупного доходу, які не будуть перекласифіковані у прибуток або збиток, до оподаткування			
Інший сукупний дохід, до оподаткування, прибутки (збитки) від інвестицій в інструменти капіталу		2,038	223
Компоненти іншого сукупного доходу, які будуть перекласифіковані у прибуток або збиток, після оподаткування			
Прибутки (збитки) від фінансових активів, оцінених за справедливою вартістю через інший сукупний дохід, до оподаткування		142,650	147,059
у тому числі:			
зміна справедливої вартості інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		209,643	250,927
зміна резерву на покриття очікуваних кредитних збитків за інвестиціями, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(66,993)	(103,868)
Сума накопиченого прибутку/ (збитку), що перекласифікована у склад прибутків та збитків в результаті вибуття інвестицій, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		(188,680)	(83,918)
Податок на прибуток, що відноситься до фінансових активів, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід у складі іншого сукупного доходу		(12,299)	-
Загальна сума іншого сукупного доходу, який буде перекласифіковано у прибуток або збиток, після оподаткування		(58,329)	63,141
Загальна сума іншого сукупного доходу		(56,291)	63,364
Загальна сума сукупного доходу		2,688,820	1,797,086

Затверджено до вилучення керівництвом АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА «ОТП БАНК» та підписано від його імені:

Володимир Мудрий
Голова Правління

Наталія Дюба
Головний бухгалтер

17 серпня 2022 року

17 серпня 2022 року

